

Strategia Rozwoju Gminy Raciechowice na lata 2021-2030

Aktualizacja

Opracowanie:

Spis treści

Wstęp	4
I Uwarunkowania, kontekst i kluczowe ustalenia diagnostyczne	5
1. Uwarunkowania prawne i metodyka opracowania strategii	5
Podstawa prawna	5
Metodyka opracowania strategii	7
2. Komplementarność z innymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi	9
3. OSI w strategii rozwoju województwa a zakres planowanych działań gminy.....	15
5. Portret terytorialny Gminy Raciechowice	17
6. Wnioski z diagnozy	20
7. Analiza SWOT	25
II Założenia strategiczne	27
8. Wizja i misja rozwoju	27
9. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym	28
10. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych	31
11. Przedsięwzięcia kluczowe.....	40
12. Lokalne obszary strategicznej interwencji.....	42
13. Schemat ilustrujący założenia strategiczne	47
14. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy.....	48
15. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie Raciechowice	55
16. Rezultaty planowanych działań	63
III System realizacji strategii	65
17. Zarządzanie strategią.....	65
18. Monitoring i ewaluacja	66
19. Aktualizacja i wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	67
20. Finansowanie strategii.....	68
21. Ewaluacja ex-ante.....	68
Załącznik nr 1 Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej	72
Załącznik nr 2 Mapy zagrożenia i ryzyka powodziowego dla gminy Raciechowice	96
Spis tabel i rysunków	102

Wstęp

Strategia Rozwoju Gminy Raciechowice na lata 2021-2030 – aktualizacja jest dokumentem wyznaczającym wizję, misję oraz główne cele strategiczne, w perspektywie długookresowej, które przyczynią się do zrównoważonego rozwoju gminy. Niniejsze opracowanie powstało w oparciu o znowelizowane przepisy i zawiera obowiązkowe elementy, które zostały wskazane w ustawie o samorządzie gminnym. Podstawowymi przesłankami opracowania strategii rozwoju jest potrzeba dostosowania kierunku rozwoju do zmieniających się uwarunkowań oraz dostępność środków zewnętrznych przy niewystarczających własnych zasobach finansowych. W związku ze zmianami legislacyjnymi, strategia jako nadrzędny dokument strategiczny gminy uzyskała umocowanie prawne oraz miejsce w zintegrowanym systemie zarządzania rozwojem kraju. Dokumentami wykonawczymi względem strategii są obowiązkowe lub fakultatywne plany i programy funkcjonujące w gminie.

Jedną z ról strategii jest kierunkowanie polityki rozwoju w danym czasie, w tym przypadku do roku 2030 oraz zabezpieczenie ciągłości jej realizacji. Drugą istotną rolą jest wykorzystanie dokumentu jako podstawy do wnioskowania o dofinansowanie ze środków zewnętrznych, by zrealizować konkretne inwestycje. Zgodnie z przepisami, obowiązkowym elementem strategii rozwoju gminy jest ustalenie ram finansowych i źródeł finansowania. Przy wskazywaniu ram finansowych należy wziąć pod uwagę m.in. analizę zadłużenia gminy, dochodów i wydatków, a także analizę możliwości inwestycyjnych i płynności finansowej gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Raciechowice na lata 2021-2030 została opracowana i przyjęta uchwałą nr XXXI/255/2021 Rady Gminy Raciechowice z dnia 29 grudnia 2021 roku. W 2024 r. dokonano analizy jej zapisów i z uwagi na szybko zmieniającą się sytuację przestrzenną, infrastrukturalną, gospodarczą i społeczną gminy stwierdzono, że koniecznym jest opracowanie aktualizacji dokumentu, a tym samym dostosowanie go do nowych uwarunkowań, będących efektem zachodzących procesów w Gminie Raciechowice, jak i w całym kraju. Opracowanie aktualizacji strategii jest uzasadnione także wejściem w życie ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw. W związku z nowelizacją, w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym doprecyzowano obowiązkowe elementy strategii, zwłaszcza odnoszących się do prowadzenia polityki przestrzennej w gminie, co implikowało konieczność dopracowania modelu struktury

funkcjonalno-przestrzennej oraz uzupełnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej, w tym w kontekście opracowywanego przez Gminę Raciechowice Planu Ogólnego.

I Uwarunkowania, kontekst i kluczowe ustalenia diagnostyczne

1. Uwarunkowania prawne i metodyka opracowania strategii

Podstawa prawna

Podstawę prawną do opracowania niniejszego dokumentu stanowiła uchwała nr XXXI/255/2021 Rady Gminy Raciechowice z dnia 29 grudnia 2021 roku w sprawie przystąpienia sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Raciechowice na lata 2021-2030. W 2024 r. przystąpiono natomiast do aktualizacji jej zapisów na podstawie uchwały nr VII/30/2024 Rady Gminy Raciechowice z dnia 30 października 2024 r. w sprawie: przystąpienia do opracowania aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Raciechowice.

Struktura strategii uwzględnia zapisy ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 ze zm.) która stanowi, że strategia rozwoju gminy zawiera wnioski z diagnozy oraz określa w szczególności¹:

- cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym,
- kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych,
- oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia,
- model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy,
- ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie dotyczące:
  - a) zasad ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu,
  - b) zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
  - c) kierunków zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej,

---

¹ Art. 10e pkt 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 ze zm.)

- d) zasad lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2023 r. poz. 977, 1506, 1597 i 1688),
  - e) zasad lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego,
  - f) kierunków rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej,
  - g) zasad lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW,
  - h) zasad lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
  - i) zasad kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej,
  - j) zasad kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji;
- obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 2094 ze zm.), wraz z zakresem planowanych działań,
  - obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań,
  - system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych, ramy finansowe i źródła finansowania.

Niniejszy dokument zawiera wszystkie obligatoryjne elementy, uwzględniając uwarunkowania gminy w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Strategia składa się z części tekstowej i graficznej zawierającej model struktury funkcjonalno-przestrzennej. Model ten stanowi ilustrację dla polityki rozwoju zawartej w rozdziale strategicznym.

Metodyka opracowania strategii

Ustawa o samorządzie gminnym wskazuje elementy, które powinna zawierać strategia rozwoju gminy. Wśród nich wskazuje się na wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, o której mowa w art. 10a. ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. 2024 r. poz. 324 ze zm.). W celu opracowania diagnozy wykorzystano informacje zawarte w źródłach zastanych. Przede wszystkim analizie poddane zostały ogólnodostępne dane statystyczne gromadzone przez Główny Urząd Statystyczny oraz dane pozyskane z Urzędu Gminy Raciechowice, Powiatowego Urzędu Pracy w Myślenicach oraz funkcjonującego na terenie Raciechowic – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Zakres oraz układ diagnozy w dużej mierze zależy od specyfiki gminy, a katalog dotyczący zakresu tematycznego jest szeroki i otwarty. W przypadku Gminy Raciechowice, z uwagi na sytuację w jakiej w ostatnich latach się znajdowała, przede wszystkim analizie poddano aspekt związany z finansami samorządowymi, z uwzględnieniem budżetu gminy, poziomem zadłużenia czy zdolnością inwestycyjną. Analizie poddano również dokumenty diagnostyczne, strategiczne i planistyczne w wymiarze lokalnym i regionalnym, ze szczególnym uwzględnieniem raportów o stanie gminy, ogólnodostępnych opracowań dotyczących powiatu myślenickiego i województwa małopolskiego, Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Raciechowice. Właściwa analiza – analiza desk research została przeprowadzona po wyselekcjonowaniu wiarygodnych i rzetelnych informacji. Dobrze przeprowadzona analiza stanowi podstawę do wypracowania wniosków na temat badanego obszaru.

Kluczowe elementy związane z opracowaniem strategii:

analiza desk research i stworzenie diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej – za pomocą diagnozy możemy zidentyfikować poszczególne elementy, które mogą znacząco przyczynić się i wpłynąć na rozwój gminy lub stanowić ograniczenie w rozwoju.

	<p>analiza SWOT - przeprowadzenie analizy SWOT polega na usystematyzowaniu zebranych informacji, danych oraz faktów. Zestawienie to zawiera czynniki wewnętrzne (mocne i słabe strony) oraz zewnętrzne (szanse i zagrożenia) determinujące rozwój gminy.</p>
	<p>opracowanie misji i wizji gminy – wizja to opis pożądanego stanu gminy w długookresowej perspektywie, natomiast misja określa ogólny kierunek działania i stanowi uzasadnienie przyjęcia określonych celów strategicznych</p>
	<p>określenie celów oraz kierunków działania - po opracowaniu i przeprowadzeniu analizy SWOT, można przejść do kolejnego etapu prac nad strategią, jakim, jest określenie celów rozwoju i kierunków działań. Strategia określa cele strategiczne w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Istotne jest uszczegółowienie celów strategicznych na poziomie operacyjnym (określenie celów operacyjnych i programów działania przypisanych do każdego z celów strategicznych, zdefiniowanie kluczowych projektów zintegrowanych). Sformułowane cele stanowią odpowiedź na zidentyfikowane na etapie diagnostycznym problemy, a także są szansą na lepsze wykorzystanie potencjałów gminy.</p>
	<p>opracowanie modelu funkcjonalno-przestrzennego - strategia rozwoju gminy zawiera opracowanie graficzne (model funkcjonalno-przestrzenny), które odzwierciedla treści zawarte w dokumencie, przede wszystkim kluczowe elementy, które wpływają na przestrzeń.</p>
	<p>opracowanie części wdrożeniowej - ostatnim etapem prac nad strategią jest opracowanie części wdrożeniowej, która zawiera informacje dotyczące mechanizmów wdrażania (system realizacji, monitoring, ewaluacja, aktualizacja) oraz finansowania strategii.</p>

2. Komplementarność z innymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Dokument wpisuje się w ustalenia nadrzędnych dokumentów strategicznych i planistycznych. Poniżej zdefiniowano i wykazano komplementarność z najważniejszymi dokumentami z ww. poziomów. Poza odniesieniami do dokumentów krajowych i regionalnych, w dokumencie przedstawiono dokumenty lokalne, które wpisują się w założenia planistyczne Strategii Rozwoju Gminy Raciechowice na lata 2021-2030 i są w jej ramach koordynowane jako poszczególne polityki, plany na poziomie gminy.

Przedmiotowe opracowanie jest zgodne m.in. z następującymi kluczowymi dokumentami:

- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 - KSRR 2030
- Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego
- Strategia Rozwoju Powiatu Myślenickiego na lata 2021 – 2030
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Raciechowice
- Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Raciechowice na lata 2021 – 2026
- Roczny program współpracy Gminy Raciechowice z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami określonymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2025 rok
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej w Gminie Raciechowice na lata 2021-2026

Strategia Rozwoju Gminy Raciechowice jest spójna z najważniejszym dokumentem województwa małopolskiego, jakim jest Strategia Rozwoju Województwa „Małopolskie 2030”. We wspomnianej strategii wojewódzkiej, cel główny został zdefiniowany jako: *Małopolska regionem zrównoważonego rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i terytorialnym*. Podstawę stanowi pięć obszarów, w ramach których przedstawione zostały cele szczegółowe oraz główne kierunki polityki rozwoju, są nimi: Małopolsanie, Gospodarka, Klimat i środowisko, Zarządzanie strategiczne rozwojem

oraz Rozwój zrównoważony terytorialnie. Poniżej przedstawiono obszary tematyczne wraz z celami szczegółowymi i dedykowanymi im kierunkami polityki rozwoju.

Małopolskie
Cel szczegółowy: Rozwój społecznie wrażliwy, sprzyjający rodzinie
Główne kierunki polityki rozwoju:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Małopolskie rodziny 2. Opieka zdrowotna 3. Bezpieczeństwo 4. Sport i rekreacja 5. Kultura i dziedzictwo 6. Edukacja 7. Rynek pracy
Gospodarka
Cel szczegółowy: Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka
Główne kierunki polityki rozwoju:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Innowacyjność 2. Konkurencyjność i przedsiębiorczość 3. Turystyka 4. Transport 5. Cyfrowa Małopolska 6. Gospodarka o obiegu zamkniętym
Klimat i środowisko
Cel szczegółowy: Wysoka jakość środowiska i dążenie do neutralności klimatycznej
Główne kierunki polityki rozwoju:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ograniczanie zmian klimatycznych 2. Gospodarowanie wodą 3. Bioróżnorodność i krajobraz 4. Edukacja ekologiczna
Zarządzania strategiczne rozwojem
Cel szczegółowy: System zarządzania strategicznego rozwojem dostosowanym do wyzwań dekady 2020–2030
Główne kierunki polityki rozwoju:
<ol style="list-style-type: none"> 1. System zarządzania strategicznego rozwojem 2. Współpraca i partnerstwo 3. Promocja Małopolski
Rozwój zrównoważony terytorialnie
Cel szczegółowy: Zrównoważony i trwały rozwój oparty na endogenicznych potencjałach
Główne kierunki polityki rozwoju:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ład przestrzenny <ol style="list-style-type: none"> 1.2 Przeciwdziałania niekontrolowanej suburbanizacji i rozpraszania zabudowy <ol style="list-style-type: none"> 1.1.3 Realizację koncepcji osadnictwa zwartej i koncepcji zrównoważonego rozwoju miast i obszarów wiejskich 1.1.3 Przeciwdziałanie niekontrolowanej suburbanizacji na terenach otwartych oraz atrakcyjnych krajobrazowo i turystycznie   2. Wsparcie miast 3. Rozwój obszarów wiejskich <ol style="list-style-type: none"> 3.1 Rozwój obszarów wiejskich w oparciu o endogeniczne potencjały <ol style="list-style-type: none"> 3.1.3 Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego na obszarach wiejskich   4. Spójność wewnątrzregionalna i dostępność

Dodatkowo, strategia rozwoju Gminy Raciechowice realizuje przepisy ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo Wodne (t.j. Dz. U. z 2024 poz. 1087), w szczególności w odniesieniu do art. 326, który wskazuje, że w strategii rozwoju gminy uwzględnia się 1) plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy; 2) plany zarządzania ryzykiem powodziowym; 3) plan przeciwdziałania skutkom suszy. Uwzględnienie zapisów i ustaleń odpowiednich dokumentów w strategii oraz wskazanie na obszary szczególnego zagrożenia powodzią, ma na celu zapewnienie ochrony ludności i mienia przed powodzią.

Poniżej odniesiono się do wymienionych wyżej dokumentów w zakresie bezpośrednio odnoszącym się do granic administracyjnych Gminy Raciechowice.

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (II aktualizacja)

Jest to główny dokument planistyczny w zakresie gospodarowania wodami dorzecza Wisły. Jego zapisy stanowią postawę do podejmowania decyzji, które mają wpływ na kształtowanie stanu zasobów wodnych oraz gospodarowanie. Gmina Raciechowice leży na obszarze dorzecza Wisły, w regionie wodnym Górnej-Zachodniej Wisły, a zlewnią bilansową jednolitych części wód, zlokalizowanych na jej obszarze jest Raba. Podstawowym celem środowiskowym w gospodarowaniu wodami jest ochrona, poprawa, a także przywracanie ich stanu do możliwie jak najbardziej zbliżonego do stanu naturalnego.

Cele środowiskowe wyznacza się dla:

- jednolitych części wód powierzchniowych naturalnych, sztucznych i silnie zmienionych
- jednolitych części wód podziemnych
- obszarów chronionych

Wskazany plan definiuje pojęcie celu środowiskowego – jako osiągnięcie i utrzymanie:

- co najmniej dobrego stanu wód powierzchniowych
- co najmniej dobrego stanu wód podziemnych,
- norm i celów wynikających z przepisów, na podstawie których zostały utworzone obszary chronione, a także zapobieganie ich pogorszeniu, w szczególności w odniesieniu do ekosystemów wodnych i innych ekosystemów od wód zależnych (np. tereny bagienne, torfowiska)

Poniżej w tabelach przedstawiono charakterystykę jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) i podziemnych (JWCPD) występujących na terenie gminy Raciechowice wraz z dedykowanymi im celami środowiskowymi.

Tabela 1 Charakterystyka JCWP zlokalizowanych na terenie gminy Raciechowice

Kod JCWP	Nazwa JCWP	Typologia JCW	Status	Stan ogólny	Ocena stanu	
					Stan lub potencjał ekologiczny	Stan chemiczny
RW2000072138899	Stradomka	Potok lub mała rzeka fliszowa o charakterze węglanowym	silnie zmieniona część wód	zły stan wód	słaby potencjał ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego

RW2000052138997	Raba od zb. Dobczyce do Młynówki	Średnia rzeka na podłożu krzemianowym	naturalna część wód	zły stan wód	umiarkowany stan ekologiczny	brak danych
RW2000072138749	Krzyworzeka	Potok lub mała rzeka fliszowa o charakterze węglanowym	silnie zmieniona część wód	zły stan wód	słaby potencjał ekologiczny	stan chemiczny dobry

Źródło: <http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-powierzchniowe>

Tabela 2 Charakterystyka JCWPd zlokalizowanych na terenie gminy Raciechowice

Numer JCWPd	Ocena ogólna stanu	Ocena stanu chemicznego	Ocena stanu ilościowego	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Obszar wyznaczony na mocy art. 7 do poboru wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi
GW2000161	dobry	dobry	dobry	niezagrożona	TAK

Źródło: <http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-podziemne>.

Podsumowując, jednolite części wód powierzchniowych znajdujące się w granicach gminy Raciechowice odznaczają się stanem ogólnym określonym jako zły. Jednolite części wód podziemnych są natomiast w stanie dobrym. Poniżej przedstawiono wykaz działań podstawowych przypisanych dla JCWP i JCWPd w obrębie Gminy Raciechowice, określonych w II Aktualizacji planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły.

Tabela 3 Działania podstawowe przypisane do poszczególnych JCWP i JCWPd w IIaPGW na obszarze Gminy Raciechowice

Kod JCWP	Działania podstawowe przypisane w Aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły
RW2000072138899	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych Uporządkowanie i poprawa infrastruktury związanej z gospodarką ściekową na obszarze gminy poza aglomeracjami Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta Działania renaturyzacyjne Analizy techniczno-ekonomiczne gospodarowania ściekami w obszarze gminy poza aglomeracjami
RW2000052138997	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych
RW2000072138749	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych Kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność Działania renaturyzacyjne
Kod JCWPd	Działania podstawowe przypisane w Aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły
GW2000161	Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań podstawowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://karty.apgw.gov.pl:4200/informacje>

Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły

Głównym celem wskazanego planu jest ograniczenie potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej, poprzez realizację działań służących minimalizacji zidentyfikowanych zagrożeń.

Cele zarządzania ryzykiem powodziowym, przedstawione we wspomnianym dokumencie dla obszaru dorzecza Wisły, to:

1. Zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego
2. Obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego
3. Poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym

Wskazany dokument przedstawia również katalog działań, które służyć mają osiągnięciu celów zarządzania ryzykiem powodziowym, wśród nich znajdują się m.in.:

- Ochronę lub zwiększanie retencji zlewniowej na gruntach leśnych, zadrzewionych i zakrzewionych, na użytkach rolnych oraz na gruntach zabudowanych i zurbanizowanych;
- Ochronę lub przywrócenie retencji dolin rzecznych;
- Dostosowanie przepustowości koryta cieków lub kanałów do racjonalnego przeprowadzania wód;
- Usprawnienie „systemu” przywracania funkcji infrastruktury po powodzi.

Na terenie Gminy Raciechowice występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią od Krzyworzeki oraz Stradomki, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%) oraz obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%). Obszary te przedstawiono w załączniku nr 2 do niniejszego dokumentu. Ponadto, zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego, na terenie gminy występują obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (Q0,2%).

Plan przeciwdziałania skutkom suszy

W dniu 3 września 2021 r. opublikowane zostało rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz. U. 2021 r. poz. 1615). Susza, podobnie jak powódź, jest dotkliwym w skutkach zjawiskiem naturalnym, którego konsekwencje odbijają się na społeczeństwie, środowisku oraz gospodarce Polski. W planie tym przedstawione są mapy zagrożenia suszą. W przypadku Gminy Raciechowice, według klas łącznego zagrożenia suszą, obszar ten wskazuje się jako umiarkowanie zagrożony, w tym największe zagrożenie związane jest z suszą hydrologiczną. W przypadku zagrożenia suszą rolniczą gmina wpisuje się w obszary słabo zagrożone, natomiast w przypadku suszy hydrogeologicznej umiarkowanie zagrożone.

Poniżej przedstawiono przykładowe działania służące przeciwdziałaniu skutkom suszy:

- Zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych
- Retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych
- Realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji
- Podpiętrzanie wód jezior dla przeciwdziałania skutkom suszy

- Wykorzystanie wód z systemów drenarskich do nawożenia i nawadniania upraw polowych
- Budowa i przebudowa ujęć wód podziemnych do poboru na cele nawodnień rolniczych oraz budowa i przebudowa wodooszczędnych systemów nawadniania wykorzystujących zasoby wód podziemnych.

Należy podkreślić, że Strategia Rozwoju Gminy Raciechowice na lata 2021-2027 to dokument w pełni realizujący i wpisujący się w obowiązujące przepisy prawa. Prezentowane opracowanie zostało sporządzone zgodnie z wszystkimi przytoczonymi dokumentami strategicznymi oraz aktami prawnymi, co zapewnia na etapie realizacji osiągnięcie efektu synergicznego.

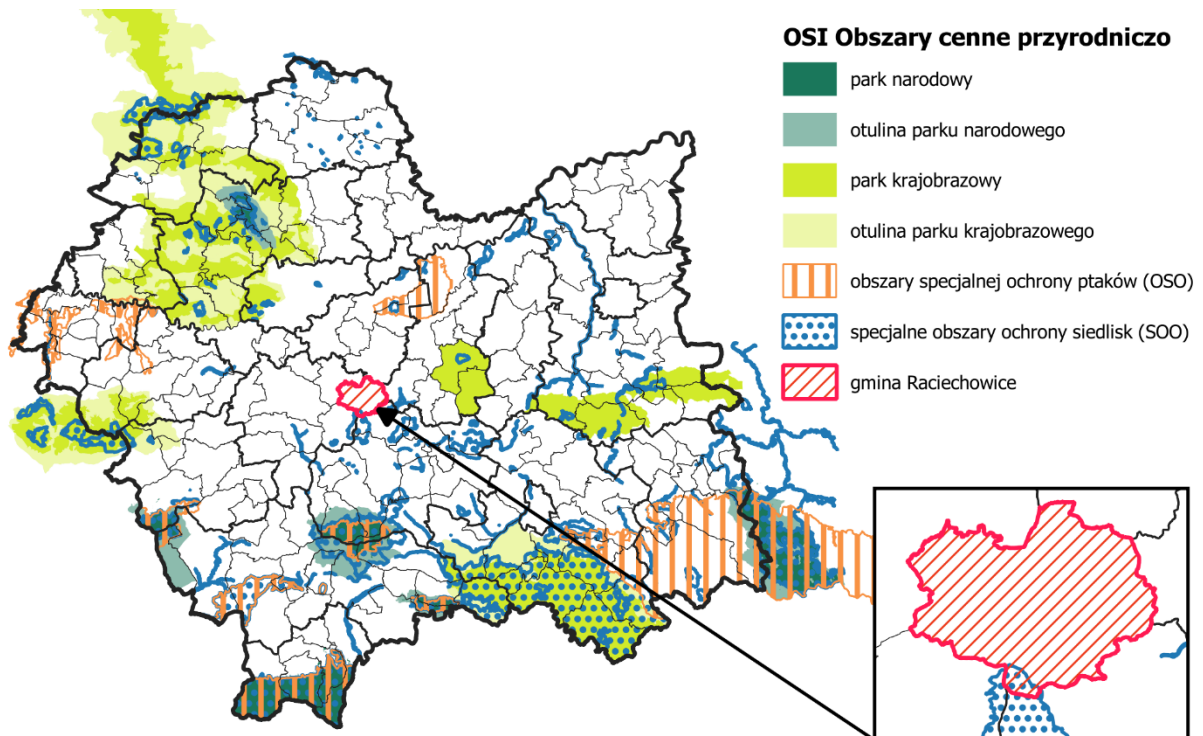
3. OSI w strategii rozwoju województwa a zakres planowanych działań gminy

W dniu 17 grudnia 2020 r. uchwałą nr XXXI/422/20 Sejmik Województwa Małopolskiego, przyjął Strategię Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”, w której zaproponowano regionalne obszary strategicznej interwencji (OSI), którymi są:

- Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze,
- Miasta i gminy współpracujące w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych (MOF),
- Obszar transformacji energetycznej – Małopolska Zachodnia,
- Gminy zmarginalizowane (w tym obszary zagrożone trwałą marginalizacją),
- Miejscowości uzdrowiskowe,
- Obszary prawnie chronione - gminy, na terenie których zlokalizowany jest obszar prawnie chroniony (tj. park narodowy, park krajobrazowy lub obszar Natura 2000).

Wyodrębnienie OSI ma na celu skierowanie wsparcia do gmin, obszarów, które najbardziej go potrzebują, ze względu na ich specyfikę i wewnętrzne potencjały, istotne jest również wzmocnienie czynników, które mogą przyczynić się do ich trwałego rozwoju. **Gmina Raciechowice wpisuje się w tylko w jeden typ OSI – obszarów prawnie chronionych**, z uwagi na zlokalizowany częściowo w jej granicach Specjalny Obszar Ochrony – Ostoje Nietoperzy Beskidu Wyspowego. Obszary gminy, na terenie których zlokalizowane są obszary prawnie chronione powinny zostać objęte specjalnym wsparciem, ze względu na ograniczenia i bariery w rozwoju, które wprowadzają tego typu obszary i jako rekompensata za utrudnienia spowodowane obostrzeniami środowiskowymi. Obszary strategicznej interwencji tworzą płaszczyznę do rozwoju Gminy Raciechowice w konkretnych obszarach tematycznych.

Rysunek 1 OSI regionalne - Obszary prawnie chronione

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”.

5. Portret terytorialny Gminy Raciechowice

Gmina Raciechowice jest gminą wiejską, położoną w powiecie myślenickim, w województwie małopolskim, której siedzibę stanowi wieś Raciechowice. Gmina sąsiaduje z gminą miejsko-wiejską Dobczyce oraz gminami wiejskimi: Gdów, Jodłownik, Łapanów, Wiśniowa. W latach 1975-1998 gmina ta administracyjnie należała do województwa krakowskiego. Według danych GUS, w 2023 r. gminę zamieszkiwało 6 429 osób, natomiast według danych pozyskanych z Urzędu Gminy Raciechowice, liczba ta wyniosła 6 489. W skład gminy wchodzi 15 sołectw, które zaprezentowano w poniższej tabeli wraz z liczbą mieszkańców. Najludniejsze miejscowości to: Raciechowice, Czasław, Gruszów, Krzesławice oraz Zegartowice, w każdej z nich zamieszkuje ponad 500 osób. Gmina zajmuje powierzchnię ok. 61 km², co daje gęstość zaludnienia równą 104,7 os/km². Gmina Raciechowice posiada najniższą gęstość zaludnienia w porównaniu do pozostałych gmin położonych w powiecie myślenickim.

Tabela 4 Liczba ludności sołectw gminy Raciechowice(stan na 31.12.2023 r.)

Miejscowość	Liczba ludności
Bojańczyce	144
Czasław	848
Dąbie	321
Gruszów	772
Kawec	260
Komorniki	411
Krzesławice	570
Krzyworzeka	178
Kwapinka	261
Mierzeń	252
Poznachowice Górne	480
Raciechowice	907
Sawa	261
Zegartowice	549
Żerosławice	275
Gmina Raciechowice	6 489

Źródło: Raport o stanie Gminy Raciechowice za 2023 r.

Rysunek 2 Mapa sołectw gminy Raciechowice

Źródło: opracowanie własne.

Gmina Raciechowice leży na pograniczu dwóch mezoregionów fizycznogeograficznych: Pogórza Wielickiego i Beskidu Wyspowego, na granicy dwóch makroregionów: Pogórza Zachodniobeskidzkiego i Beskidu Zachodniego. Blisko 65% powierzchni gminy zajmują użytki rolne, a 28% lasy i zadrzewienia. Kluczowym sektorem gospodarki opisywanej gminy jest rolnictwo, hodowla, w szczególności sadownictwo. W 2023 r. w sektorze rolniczym pracowało ok. 29,3% mieszkańców gminy. Gmina Raciechowice znajduje się poza obszarem ekologicznego zagrożenia, czyli takim, na terenie którego występuje koncentracja uciążliwych zagrożeń, degradacja komponentów środowiska, a przez to zaburzenie stanu równowagi ekologicznej. Czyste powietrze, niezanieczyszczone wody i gleby stanowią idealne warunki do rozwoju produkcji rolniczej. Wizytówką gminy jest sadownictwo (w szczególności uprawa jabłoni), które ma długą tradycję na tym obszarze. Wśród najpopularniejszych odmian jabłek znajdują się: Eliza, Rubin i Naidared. Pierwsze wzmianki o sadach w gminie Raciechowice pochodzą z połowy XIX wieku. Obecnie, w gminie blisko 1000 hektarów to uprawy sadownicze. Sady jabłoniowe zlokalizowane są na obszarze Beskidu Wyspowego, gdzie występują dobre warunki klimatyczne do prowadzenia upraw. Swoisty, podgórski, ostrzejszy mikroklimat oraz nasłonecznienie stoków znacząco wpływa na smak i barwę owoców. „Jabłko z Raciechowic” wpisane jest na listę produktów tradycyjnych w województwie małopolskim. Podstawową funkcją gminy poza rolnictwem jest również turystyka i wypoczynek. W gminie znajdują się szlaki turystyczne, a wśród atrakcji turystycznych można wskazać na zespół dworski oraz kościół we wsi Raciechowice, a także atrakcyjność i bogactwo środowiska przyrodniczego. Dwór w Raciechowicach został zbudowany w 1760 r., na planie wydłużonego prostokąta, jest to dwór o konstrukcji zrębowej. W trójkątnym szczycie facjaty w dachu umieszczone są

herby dawnych właścicieli Raciechowic: Leliwa i Nowina. Kościół w Raciechowicach pochodzi z 1720 r., jest to kościół jednonawowy, konstrukcji zrębowej, z rokokowym wyposażeniem, pw. Św. Jakuba Starszego i Św. Katarzyny Aleksandryjskiej. Ponadto na terenie gminy występują formy ochrony przyrody takie jak specjalny obszar ochrony – Ostoje Nietoperzy Beskidu Wyspowego i czternaście pomników przyrody. Gmina słynie przede wszystkim z sadownictwa, ale również z Gminą Raciechowice, a konkretniej z wsią Zegartowice, związany jest kolarz szosowy, medalista olimpijski i triumfator klasyfikacji górskiej Tour de France 2014 - Rafał Majka, któremu w 2016 r. nadano tytuł Honorowego Obywatela Gminy Raciechowice.

6. Wnioski z diagnozy

Demografia

- Sytuacja demograficzna Gminy Raciechowice jest stosunkowo korzystna. W ostatniej dekadzie liczba ludności wzrosła o około 3,6% - gminę obecnie zamieszkuje 6 429 osób². Prognozy GUS są równie optymistyczne – w perspektywie 2040 r. prognozowany jest dalszy wzrost populacji gminy, a tendencje te prawdopodobnie zostaną wzmocnione przez korzystne uwarunkowania rozwojowe oraz realizowane i planowane do realizacji w najbliższym czasie inwestycje.
- Aktualna sytuacja demograficzna jest wypadkową dwóch procesów. Wartość przyrostu naturalnego w przeliczeniu na 1000 osób w badanym okresie utrzymywała się przeważnie na poziomie dodatnim (wyjątek stanowiły lata 2021 r. oraz 2023 r., kiedy to wartości były równe odpowiednio -2,7 i -0,3). W przypadku salda migracji, wartość wskaźnika na 1000 osób utrzymywała się na poziomie dodatnim, z wyjątkiem w 2017 r. i 2021 r., kiedy liczba wymeldowań była wyższa niż zameldowań, a wskaźniki wynosiły odpowiednio -1,6 w 2017 r. i -2,3.
- Analiza struktury demograficznej gminy wskazuje na procesy starzenia się społeczeństwa. Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców rokrocznie wzrasta – w latach 2016-2023 odnotowano wzrost wartości wskaźnika o 2,9 pp. do poziomu 19,1%. Pozytywnym trendem jest utrzymujący się na względnie stałym poziomie udział osób w wieku przedprodukcyjnym. W ostatnich siedmiu latach nastąpiły niewielkie wahania, a udział tej grupy wiekowej w populacji gminy oscylował między 20,8% a 22,1%.

Pomoc społeczna

- Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w ostatnich pięciu latach (2018–2022) zmniejszyła się o 655, natomiast w 2023 roku wartość ta wzrosła o 58, osiągając ostatecznie poziom 474 osób na 10 tys. mieszkańców.
- W Gminie Raciechowice działa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, z którego wsparcia w 2023 r. skorzystało 136 rodzin, to o 87 mniej niż w 2016 r.
- Wśród najczęstszych powodów przyznania pomocy w 2023 r. była długotrwała lub ciężka choroba, a następnie ubóstwo i niepełnosprawność.
- Po dużych wahaniami w latach 2016 - 2020, liczba osób korzystających z zasiłków celowych, od trzech lat utrzymuje się na podobnym poziomie ok. 50 beneficjentów w 2023 roku. Z kolei liczba

² Wg danych GUS za 2023 r.

osób otrzymujących zasiłki okresowe od 2018 roku oscyluje między 27 a 38. Liczba osób korzystających z zasiłków stałych, poza niewielkim spadkiem w 2020 roku, również utrzymuje się na stabilnym poziomie. Zasiłki celowe to świadczenia fakultatywne, przyznawane na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej (m.in. pokrycie części lub całości kosztów zakupu np.: żywności czy leków i leczenia).

Gospodarka i rynek pracy

- W sferze gospodarczej gminy Raciechowice od lat zauważa się pozytywne trendy, dotyczące np. poziomu przedsiębiorczości wyrażanego liczbą podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON oraz liczbą osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, które to w analizowanym czasie sukcesywnie wzrastały. W przeliczeniu na 1000 ludności, liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w 2023 r. była równa 106,1. Wartość wskaźnika była jednak wciąż niższa w porównaniu do powiatu myślenickiego (124,7) i województwa małopolskiego (140,3).
- Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w przeliczeniu na 10 tys. ludności w 2023 r. wynosiła 90, a wyrejestrowanych 44, co należy uznać za pozytywne zjawisko, mogące świadczyć o dogodnych warunkach do prowadzenia działalności gospodarczej w gminie.
- Pozytywnym jest również wzrastający wskaźnik dotyczący osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności. Wartość wskaźnika wzrosła o 30 w 2023 r., w stosunku do roku 2016 i wynosi obecnie 86, co wskazuje na wzrost poziomu przedsiębiorczości wśród mieszkańców gminy. Wartość ta również jest jednak niższa niż średnia dla powiatu myślenickiego (101), województwa małopolskiego (103) i niższa niż średnia krajowa (97).
- Wśród rodzajów działalności w gminie dominuje budownictwo, następnie handel hurtowy i detaliczny oraz przetwórstwo przemysłowe.
- Wpływ na kształtowanie i wspieranie kapitału ludzkiego i społecznego gminy mają tzw. podmioty III sektora – fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne. Według danych za 2023 r., w przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy działa tu 4,2 tego typu organizacji pozarządowych, a więc więcej niż średnio w powiecie myślenickim (3,7 na 1000 mieszkańców), co wskazuje na wysoki potencjał gminy w tym zakresie.
- Ze zgromadzonych danych statystycznych wynika, że poziom bezrobocia rejestrowanego w gminie w ostatnich latach jest porównywalny do sytuacji w całym powiecie myślenickim. W 2023 r. udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wyniósł 1,8%, a w powiecie – 1,9%.

Edukacja i kultura

- Na terenie gminy funkcjonują 2 zespoły szkolno-przedszkolne oraz 3 szkoły podstawowe (w tym 2 prowadzone przez stowarzyszenia), 2 oddziały przedszkolne oraz Szkoła Muzyczna I Stopnia w Raciechowicach, prowadzone przez Gminę Raciechowice. Sieć placówek działających na terenie gminy prowadzone przez Stowarzyszenia to szkoła i Niepubliczne Wielokulturowe Przedszkole w Czasławiu (Stowarzyszenie Integracji, Promocji i Rozwoju Wsi Czasław), szkoła i przedszkole w Zegartowicach (Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły). W granicach gminy funkcjonują również niepubliczne placówki: 2 przedszkola i żłobek. Na terenie gminy powstaje również publiczny żłobek – według planów ma zostać uruchomiony w 2025 r.
- W przypadku opieki przedszkolnej widać wzrost odsetka dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym, z 70,5% w 2016 r. do 99,2% w 2023 r. Widoczne są również pozytywne tendencje dotyczące liczby dzieci przypadających na jedną placówkę wychowania przedszkolnego. W 2016 roku wynosiła ona 83,7 dzieci na jedną placówkę, natomiast w 2023 roku spadła do 64,5 dzieci na placówkę. Ten spadek, przy jednoczesnym wzroście wskaźnika objęcia dzieci wychowaniem przedszkolnym może sugerować, że w placówkach przedszkolnych liczba dzieci przypadających na jednego nauczyciela jest mniejsza, co sprzyja poprawie jakości opieki oraz edukacji. Zmniejszenie liczby dzieci w placówkach może także świadczyć o większej dostępności miejsc w przedszkolach, co w efekcie przyczynia się do lepszej dostępności usług edukacyjnych dla dzieci.
- Współczynnik skolaryzacji netto w gminie jest na wysokim poziomie – w 2023 r. w porównaniu do roku 2016 r. (wartość równa była 99,0%) wzrosła i wynosi obecnie 113,6%. Wartość wskaźnika powyżej 100% świadczy o tym, że do lokalnych szkół uczęszczają również dzieci z innych gmin, co może wskazywać na atrakcyjną ofertę edukacyjną gminy Raciechowice.
- Na terenie gminy działają liczne organizacje społeczne: stowarzyszenia, kółka rolnicze, Ludowy Klub Sportowy Grodzisko, OSP, koła gospodyń wiejskich oraz spółdzielnia socjalna. Jednym z organizatorów wydarzeń i przedsięwzięć w gminie jest Gminny Ośrodek Kultury i Sportu, powołany do życia w 2022 r., który integruje mieszkańców, angażując ich w różnorodne inicjatywy kulturalne i sportowe, przyczyniając się tym samym do wzbogacenia życia społecznego gminy.

Środowisko naturalne i infrastruktura

- Ze względu na ponadprzeciętne walory przyrodnicze, część terenów w granicach administracyjnych Gminy Raciechowice objętych jest ochroną, w tym m.in.: Specjalny Obszar Ochrony – Ostoje Nietoperzy Beskidu Wyspowego (PLH120052), korytarz ekologiczny Pogórze Wiśnickie (KPd-12C) oraz niewielka część Obszaru Chronionego Krajobrazu Zachodniego

Pogórza Wiśnickiego. Ponadto, gmina utworzyła strefę chroniącą środowisko - Park Kulturowy Dzikowy Skarb, będący unikatowym Parkiem w środowiskach wiejskich.

- Sytuację dotyczącą gospodarki wodno-ściekowej w Gminie Raciechowice należy ocenić jako niezadowolającą. W 2023 r. niewiele ponad 14% mieszkańców korzysta z sieci kanalizacji. Lepiej przedstawia się jednak sytuacja dotycząca sieci wodociągowej – w 2023 r. z wodociągów korzystało 58,5% mieszkańców. Zmiany na przestrzeni ostatnich 7 lat w tym zakresie są niewielkie, zatem kwestie związane z infrastrukturą wodno-ściekową wciąż wymagają znaczącej poprawy, w tym np. podjęcia działań w zakresie jej rozbudowy i modernizacji.
- Ilość odpadów zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów z gospodarstw domowych, w 2023 r. wynosiła 49,7%, a więc o 1,6 pp. więcej w stosunku do roku poprzedniego.
- Główną arterią komunikacyjną w gminie jest droga wojewódzka nr 964 która łączy Kasinę Wielką z Biskupicami Radłowskimi. Dodatkowo, system komunikacyjny jest wspierany przez sieć dróg powiatowych oraz gminnych, zapewniających lokalne połączenia z pobliskimi gminami. Obecnie przygotowywana jest inwestycja związana z budową nowej linii kolejowej relacji Podłęże – Szczyrzyc – Tymbark/Mszana Dolna przebiegającej przez teren gminy, wraz z przystankiem kolejowym w miejscowości Gruszów. Planowany rozwój infrastruktury kolejowej znacząco wpłynie na poprawę dostępności komunikacyjnej regionu.

Struktura osadnicza i mieszkalnictwo

- W gminie przeważa zabudowa jednorodzinna oraz zagrodowa, cechująca się rozproszonym rozmieszczeniem budynków. Oprócz funkcji mieszkaniowych, dominują tereny rolne.
- Gęstość zaludnienia w gminie Raciechowice, powiecie myślenickim i województwie małopolskim utrzymuje się na stabilnym poziomie od siedmiu lat. Największą gęstość zaludnienia, wynoszącą 153,5 osoby na km², odnotowano w miejscowości Sawa, będącej jednym z najmniejszych sołectw pod względem powierzchni. Natomiast najmniejsza gęstość na poziomie 88,4 osoby na km², występuje w miejscowości Gruszów, jednym z większych obszarów, gdzie rozproszona zabudowa może wpływać na niską wartość wskaźnika.
- W 2023 roku liczba mieszkań ogółem wynosiła 299,4 na 1000 mieszkańców³, co stanowi wzrost o 18,6 w porównaniu do 2016 roku. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wzrosła do 30,4 m² na osobę, co również pokazuje tendencję wzrostową w porównaniu do poprzednich lat. Wzrost tych wskaźników sugeruje poprawę dostępności mieszkań, wynikającą np. z intensyfikacji nowych inwestycji, a także wskazuje na wyższy standard życia, dzięki większej

³ Według danych BLD GUS – dane dotyczą mieszkań znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych znajdujących się w ogólnym zasobie mieszkaniowym.

powierzchni mieszkań na osobę. Z analiza danych statystycznych wynika jednak, że około 60,4% mieszkań w gminie zostało wybudowanych przed 1989 rokiem, co ze względu na ich wiek może wskazywać na potrzebę ich remontów i modernizacji. Biorąc pod uwagę prognozowany wzrost liczby mieszkańców gminy w perspektywie 2030 i 2040 roku, można się również spodziewać zwiększonego zapotrzebowania na mieszkania (zabudowę wielorodzinną) oraz tereny pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną.

Finanse samorządowe

- W 2016 r. gmina wykazała deficyt operacyjny, w kolejnych latach wynik pomiędzy dochodami a wydatkami bieżącymi był dodatni co oznaczało nadwyżkę operacyjną. Dochody bieżące w 2023 r. wynosiły 41 968 826,08 zł, natomiast wydatki bieżące 40 001 584,62 zł.
- Trwałe ograniczenie wydatków bieżących przy jednoczesnym systematycznym wzroście dochodów bieżących oraz racjonalnym obciążeniu obsługą i spłatą zadłużenia są gwarantami dalszej poprawy sytuacji
- Głównym źródłem dochodów Gminy Raciechowice w 2023 r. były subwencje stanowiące 49% dochodów ogółem, następnie są dochody własne (33%). Z uwagi na fakt, że większość dochodów gminy stanowią subwencje i dochody własne, gmina zgodnie z przepisami ma większą swobodę w zarządzaniu tymi środkami, jednak część z nich musi być wydatkowana na ściśle określone cele.
- Analiza wydatków gminy w ostatnich siedmiu latach wykazała ogólne wahania udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem. W 2016 r. udział ten był równy 3,8%, w 2019 r. wzrósł do 16,1%. W 2020 r. nastąpił spadek do 3,8%, natomiast obecnie wynosi 13,2%.
- W porównaniu do 2016 roku, dochody na 1 mieszkańca wzrosły i w 2023 roku wynoszą 7 297,02 zł, co stanowi wzrost o 2 361,36 zł. Niemniej jednak, jest to spadek w porównaniu do lat 2021 (7 891,21 zł) oraz 2022 (8 217,39 zł).

7. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest podstawowym narzędziem umożliwiającym diagnozowanie obecnej sytuacji danego podmiotu w kontekście planowania jego dalszego rozwoju. Jako główne zalety tej metody należy wskazać:

- generowanie z otoczenia szans rozwoju oraz zagrożeń hamujących rozwój gminy, szczególnie w kontekście efektywnego wykorzystania lokalnego potencjału,
- diagnoza bliższego oraz dalszego otoczenia gminy,
- określenie mocnych punktów oraz wskazania jej słabych stron pod kątem zasobów,
- poznanie otoczenia konkurencyjnego.

W celu usystematyzowania zebranych informacji, na bazie wypracowanych wniosków z diagnozy strategicznej przeprowadzono analizę SWOT. W jej ramach wyodrębniono:

S	S (Strengths) – mocne strony
W	W (Weaknesses) – słabe strony
O	O (Opportunities) – szanse
T	T (Threats) – zagrożenia

Poniższe zestawienie stanowi podsumowanie wyników analizy przeprowadzonej w ramach opracowywania Strategii.

S	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY	W
	stopniowo wzrastająca liczba ludności - w ostatniej dekadzie wzrost o 3,8%, obecnie gminę zamieszkuje 6 429 osób	problem starzenia się społeczności lokalnej – wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ostatnich siedmiu latach o 2,9 pp., udział ludności w wieku poprodukcyjnym wynosił w 2023 r. 19,1%, jest to jedna z wyższych wartości dla gmin w powiecie myślenickim	
	korzystne położenie, dostępność do drogi wojewódzkiej DW964	brak tradycji turystycznych, niewystarczająco rozwinięta infrastruktura turystyczna i okołoturystyczna w gminie	
	wzrost przedsiębiorczości wśród mieszkańców gminy – liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności wzrosła w 2023 r. o 30, w stosunku do 2016 r.	rozdrobnienie struktury agrarnej gospodarstw zlokalizowanych na terenie gminy	
	rozwinięta działalność organizacji pozarządowych, obecność liderów społecznych	niedostatecznie rozwinięta komunikacja w gminie, uniemożliwiająca dojazdy pomiędzy poszczególnymi miejscowościami	
	wzrost odsetka dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym - z 70,5% w 2016 r. do 99,2% w 2023 r.		
	wysoki poziom integracji społecznej – silne więzi społeczne, rodziny wielopokoleniowe,		

<p>przywiązanie mieszkańców do miejsca i wysokie poczucie tożsamości lokalnej</p>	<p>ogromne potrzeby związane z rozbudową gospodarki wodno-ściekowej – tylko 14,1% mieszkańców korzysta z kanalizacji, a z wodociągów 58,5%⁴</p>
<p>Rozwój oferty kulturalnej wraz z utworzeniem w 2022 r. Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu w Raciechowicach</p>	
<p>korzystne warunki dla rozwoju rolnictwa ekologicznego i integrowanego oraz rozwoju przyjaznych dla środowiska form turystyki</p>	
<p>kierunkowość w produkcji rolnej, potencjał sadowniczy i tradycje m.in. organizowane we wrześniu święto Jabłka i Gruszki</p>	
<p>potencjał do rozwoju turystyki w oparciu o zasoby przyrodnicze (doliny otoczone wzgórzami, czyste rzeki, obecność obszaru Natura 2000 – Ostoje Nietoperzy Beskidu Wyspowego, Beskid Wyspowy, Park Kulturowy Dzikowy Skarb) oraz o dziedzictwo kulturowe – budownictwo ludowe, architektura rezydencjonalna i sakralna, obiekty położone w gminie leżą na Małopolskim Szlaku Architektury Drewnianej, Park Kulturowy</p>	
<p>posiadanie produktu lokalnego – „Jabłko z Raciechowic”, produkt wpisany na listę produktów tradycyjnych województwa małopolskiego</p>	
<p>wzrastający odsetek odpadów zebranych selektywnie w relacji do ogółu, z gospodarstw domowych – wzrost z 44,4% w 2017 r. do 49,7% w 2023 r.</p>	

O	SZANSE	ZAGROŻENIA	T
	<p>działalność w ramach Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania - Turystyczna Podkowa oraz Forum Gmin Beskidu Wyspowego</p>	<p>niemożność przewidzenia długookresowych skutków i konsekwencji pandemii COVID-19</p>	
	<p>popyt na usługi turystyczne, oparte o zasoby przyrodnicze oraz rolnictwo ekologiczne</p>	<p>peryferyjne położenie w powiecie myślenickim, graniczenie gminy z gminami z trzech innych powiatów</p>	
	<p>rozwój turystyki i usług okołoturystycznych w gminie - zaplecze wypoczynkowe aglomeracji krakowskiej</p>	<p>występowanie zjawisk będących zagrożeniem dla środowiska przyrodniczego, m.in. zagrożenie erozją gleb, zagrożenie powodziowe</p>	
	<p>budowa linii kolejowej wraz ze stacją pasażerską – poprawa dostępności komunikacyjnej oraz atrakcyjności</p>	<p>starzenie się społeczności lokalnej i związane z tym coraz wyższe zapotrzebowanie na usługi medyczne i opiekuńcze</p>	

⁴ Źródło: dane z GUS za 2023 r.

<p>osiedleńczej i inwestycyjnej</p> <p>możliwość uzyskiwania dotacji i pożyczek z funduszy krajowych i zagranicznych na inwestycje zmniejszające uciążliwość gospodarki dla środowiska oraz na rozwój infrastruktury</p>	<p>niedostosowanie oferty i infrastruktury do zwiększającego się zapotrzebowania związanego ze wzrostem populacji</p>
--	---

II Założenia strategiczne

8. Wizja i misja rozwoju

Misja wskazuje główne wartości, do których będą odnosić się wyznaczone cele strategiczne i kierunki działania, koncentrując się na zapewnieniu wysokiej jakości życia mieszkańców. Misja rozwoju gminy Raciechowice stanowi nadrzędny cel rozwojowy w perspektywie długookresowej.

Misja Gminy Raciechowice

Misją Gminy Raciechowice jest stałe podnoszenie standardu życia mieszkańców poprzez poprawę dostępności usług publicznych, wysoką jakość infrastruktury technicznej, a także rozwój gospodarczy, przy jednoczesnej dbałości o stan środowiska przyrodniczego.

Należy podkreślić, że dla gminy Raciechowice kluczowe znaczenie ma rozbudowa i rozwój sieci uzbrojenia terenu. Poprawa w tym zakresie przy jednoczesnym rozwoju usług publicznych, stworzy odpowiednie warunki do rozwoju społeczno-gospodarczego.

Wizja jest ściśle związana z przedstawioną misją, stanowi opis pożądanego stanu docelowego, do którego samorząd gminy Raciechowice będzie dążyć. Wizja odpowiada oczekiwaniom, zamierzeniom i aspiracjom, zarówno mieszkańców jak i samorządu, które wynikają z możliwości wykorzystania potencjału gminy.

Wizja Gminy Raciechowice

Gmina Raciechowice wychodzi naprzeciw potrzebom i oczekiwaniom mieszkańców poprzez poprawę funkcjonowania sektora usług publicznych, ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki wodno-ściekowej oraz poszerzeniem oferty kulturalnej i edukacyjnej. Tradycje sadownicze stanowią podstawę do budowy silnej pozycji konkurencyjnej i marki gminy. Wysoki poziom integracji społecznej sprzyja tworzeniu się wspólnoty lokalnej. Aktywni mieszkańcy dążący do realizacji wspólnego celu stanowią siłę napędową gminy.

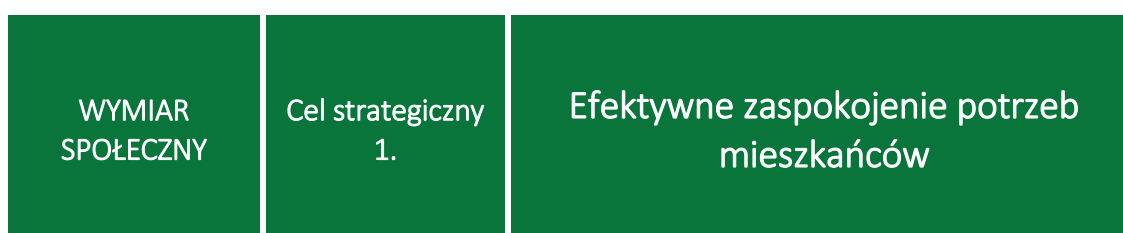
Gmina czerpie korzyści i opiera swój wzrost gospodarczy na efektywnym wykorzystaniu endogenicznych zasobów. Dywersyfikacja lokalnej gospodarki między innymi poprzez rozwój przemysłu metalowego oraz turystyki i agroturystyki, przy jednoczesnym rozwoju rolnictwa ekologicznego, pozwala na stabilny i trwały wzrost gospodarczy. Świadoma turystyka oraz kształtowanie postaw proekologicznych wśród mieszkańców umożliwia zachowanie wysokich standardów środowiskowych i ochronę bioróżnorodności.

Wizja zwraca uwagę na wyzwania, z którymi musi się zmierzyć gmina w najbliższej dekadzie, by stać się obszarem gwarantującym wysoką jakość życia mieszkańców. Skupiona jest na niwelowaniu istniejących problemów i ograniczeń oraz wyznaczeniu faktycznego kierunku pożądanej zmiany.

9. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym

Zgodnie z zapisami ustawy o samorządzie gminnym i wskazanymi obowiązkowymi elementami strategii, niniejszy dokument zawiera cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych, a także oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia.

Wyznaczone cele strategiczne odwołują się do obligatoryjnych wymiarów, które stanowią domeny planowania strategicznego. Na potrzeby niniejszej strategii sformułowano trzy cele strategiczne, z czego każdy z nich został przyporządkowany do odpowiedniego wymiaru interwencji, co zostało zaprezentowane poniżej.

WYMIAR GOSPODARCZY	Cel strategiczny 2.	Dywersyfikacja i stymulowanie rozwoju lokalnej gospodarki
WYMIAR PRZESTRZENNY	Cel strategiczny 3.	Systematyczny rozwój infrastruktury przy zachowaniu dbałości o środowisko naturalne

Zarówno cele, jak i przedstawione w kolejnym rozdziale kierunki działań, odpowiadają na potrzeby rozwojowe gminy i wskazują możliwości rozwiązania najważniejszych problemów oraz zmniejszenia barier i ograniczeń rozwojowych. Zdefiniowane cele wprost nawiązują do wniosków wynikających z przeprowadzonej diagnozy, stworzonego bilansu strategicznego oraz spotkań warsztatowych. Ponadto skupione są na wykorzystaniu endogenicznych zasobów oraz wzmacnianiu potencjałów.

Cel strategiczny 1.

Efektywne zaspokojenie potrzeb mieszkańców

Zagadnienia społeczne związane są z usługami publicznymi, ich jakością i dostępnością. Negatywne procesy demograficzne związane ze starzeniem się społeczeństwa, determinują konieczność prowadzenia działań w zakresie wsparcia osób o szczególnych potrzebach i dostosowania usług do ich oczekiwań, mając na uwadze również wymagania pozostałych grup mieszkańców. W związku z tym konieczne jest prowadzenie polityk sektorowych kierowanych w Gminie Raciechowice w szczególności do młodzieży i seniorów. Wymiar społeczny koncentruje się przede wszystkim na zapewnieniu atrakcyjnej oferty kulturalnej oraz podejmowaniu inicjatyw mających na celu budowanie kapitału ludzkiego i zapewnienie wysokiej jakości oferty edukacyjnej. W Raciechowicach istotne jest również umożliwienie integracji społecznej i wzmacnianie poziomu kapitału społecznego. Szczególną rolę odgrywają organizacje pozarządowe prowadzące działalność w zakresie aktywizacji i integracji społecznej czy ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym przede wszystkim stowarzyszenia, koła gospodyń wiejskich czy jednostki ochotniczej straży pożarnej. Kluczowe jest również wyeliminowanie i poprawa zidentyfikowanych słabych stron, związanych z niedostatecznie rozwiniętą ofertą kulturalną i niską jakością usług publicznych, niedostosowaną do rosnących oczekiwań mieszkańców. W ostatnich latach w gminie podejmowano działania zmierzające do rozbudowy oferty, w tym m.in. poprzez utworzenie Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu w Raciechowicach. Różnorodna i atrakcyjna oferta kulturalna wpływa znacząco na jakość życia mieszkańców, jak również na atrakcyjność osiedleńczą i turystyczną. Kluczowe jest rozbudowywanie i dostosowywanie istniejącej oferty do zmieniających się i rosnących potrzeb mieszkańców, z uwzględnieniem prognozowanego wzrostu populacji i związanego z tym wzrostem popytu.

**Cel strategiczny
2.**

**Dywersyfikacja i stymulowanie rozwoju lokalnej
gospodarki**

Kierunki działań przewidziane w ramach realizacji wskazanego celu, skupione są na tworzeniu warunków do rozwoju gospodarczego, a także stymulowaniu przedsiębiorczości wśród mieszkańców gminy. Warta podkreślenia jest również szeroka promocja i budowanie marki gminy, bazując na endogenicznych zasobach, związanych przede wszystkim z bogatymi tradycjami sadowniczymi oraz produktami lokalnymi. Ponadto dla gmin typowo rolniczych, konieczna jest dywersyfikacja lokalnej gospodarki, która wpłynie pozytywnie na wzrost gospodarczy. Gmina przestaje być gminą typowo rolniczą, wyraźnie rysuje się wzrost sektora przemysłowego, szczególnie w branży stalowej. W przypadku Gminy Raciechowice nacisk powinien być kładziony również na rozwój agroturystyki oraz obsługę ruchu turystycznego nawet jednodniowego, ale przede wszystkim tworzenie przyjemnego klimatu dla rozwoju przedsiębiorstw oraz zachęt dla przedsiębiorców.

**Cel strategiczny
3.**

**Systematyczny rozwój infrastruktury przy zachowaniu
dbałości o środowisko naturalne**

Wymiar przestrzenny odnosi się do kwestii dotyczących infrastruktury, środowiska oraz do zagadnień dotyczących planowania przestrzennego. Dbłość o środowisko przyrodnicze odgrywa kluczową rolę w gminie, przede wszystkim z uwagi na zaliczenie jej na poziome krajowym do OSI – obszarów prawnie chronionych. Sposób zagospodarowania oraz funkcjonalność przestrzeni silnie wpływa na jakość życia lokalnej społeczności. Brak odpowiedniej infrastruktury, zapóźnienia związane z jej rozwojem, a także wzrost liczby ludności wiąże się z koniecznością prowadzenia działań w zakresie poprawy dostępności i standardu infrastruktury. Istotnym wyzwaniem dla Gminy Raciechowice będzie przede wszystkim wzmocnienie jej funkcji mieszkaniowych, w tym poprzez rozwijanie zabudowy mieszkaniowej wraz z harmonijną rozbudową infrastruktury sieciowej, zwłaszcza wodno-kanalizacyjnej. W 2023 r. z kanalizacji korzystało tylko 14,1% mieszkańców, natomiast z wodociągów około 58,5% mieszkańców⁵. Stworzenie atrakcyjnych uwarunkowań, głównie technicznych, umożliwi rozwijanie życia społecznego w gminie. Systematyczna poprawa w zakresie infrastruktury, zgodnie z oczekiwaniami mieszkańców oraz stopniowe wychodzenie z kryzysu finansowego, przyczynia się do poprawy jakości życia mieszkańców gminy. Gminę Raciechowice charakteryzuje wysoka jakość środowiska przyrodniczego, dlatego też konieczne jest przestrzeganie zasad zrównoważonego rozwoju i dbłość o stan środowiska naturalnego.

⁵ Źródło: dane z GUS za 2023 r.

10. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych

Rozdział przedstawia poziom operacyjny strategii, który bazuje na wyznaczeniu kierunków działań oraz wskazaniu zakresu interwencji i rodzajów przedsięwzięć, których realizacja przyczyni się do osiągnięcia zaplanowanych celów strategicznych.

WYMIAR SPOŁECZNY	Cel strategiczny 1. Efektywne zaspokojenie potrzeb mieszkańców
	Kierunek działania 1.1 Poprawa jakości oferty i bazy oświatowej
	<p>Zagwarantowanie wysokiej jakości usług edukacyjnych oraz zapewnienie opieki dla najmłodszych, jest jednym z kluczowych wyzwań, z którymi muszą zmierzyć się władze gminy. Poszerzenie oferty edukacyjnej oraz stworzenie kompleksu żłobkowo-przedszkolnego znacząco wpłynie na podniesienie jakości życia mieszkańców. Wdrażanie nowoczesnych rozwiązań technologicznych oraz podnoszenie efektywności i jakości nauczania, a także wzmacnianie kompetencji kadr, przyczyni się do wzmacniania poziomu i wysokiej jakości kapitału ludzkiego.</p> <ul style="list-style-type: none"> • utworzenie żłobka na terenie gminy; • upowszechnienie opieki żłobkowej i wychowania przedszkolnego; • podnoszenie standardów jakości usług wychowania przedszkolnego; • wydłużenie czasu opieki w placówkach przedszkolnych; • podnoszenie efektywności i atrakcyjności nauczania w szkołach podstawowych; • doposażenie placówek oświatowych funkcjonujących na terenie gminy; • prowadzenie działań mających na celu wzmacnianie kompetencji kadr nauczycielskich; • modernizacja i rozbudowa infrastruktury edukacyjnej w placówkach oświatowych na terenie Gminy Raciechowice; • rozwijanie oferty edukacyjnej, poprzez organizację zajęć pozalekcyjnych i tworzenie kół zainteresowań; • współpraca szkół w gminie oraz promowanie szkół jako kluczowych podmiotów aktywizujących najmłodszych mieszkańców; • wzmacnianie kluczowych kompetencji młodzieży szkolnej i stopniowe wprowadzenie na rynek pracy; • prowadzenie działań na rzecz budowania i wzmacniania tożsamości lokalnej wśród najmłodszych mieszkańców, • współpraca ze szkołami o zasięgu ponadlokalnym oraz promocja regionu.

WYMIAR SPOŁECZNY	Cel strategiczny 1. Efektywne zaspokojenie potrzeb mieszkańców
	Kierunek działania 1.2 Atrakcyjne i zróżnicowane usługi kulturalne
	<p>Wysoka jakość usług publicznych, w szczególności usług kulturalnych znacząco wpływa na poprawę jakości życia społeczności lokalnej. Stopniowo rosnąca liczba mieszkańców wymusza na lokalnych władzach konieczność rozwoju oferty kulturalnej i rozrywkowej dostosowanej do ich oczekiwań. W przypadku Gminy Raciechowice kluczowym przedsięwzięciem, które znacząco wpłynęło w ostatnich latach na rozwój polityki kulturalnej w gminie, było utworzenie Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu. GOKiS działa w zakresie rozwijania i zaspakajania potrzeb kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych mieszkańców oraz promocji i upowszechniania kultury, sztuki i sportu, stanowiąc centrum życia kulturalnego i rekreacyjno-sportowego gminy. Istotną rolę w tym zakresie ogywiają</p>

również organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy, w tym m.in. koła gospodyń wiejskich czy jednostki ochotniczej straży pożarnej.

- rozwijanie działalności Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu w Raciechowicach, w tym poprzez rozwój jego oferty oraz rozbudowę i modernizację bazy infrastrukturalnej;
- wspieranie działalności i organizacja wydarzeń wykorzystując potencjał lokalnych artystów;
- tworzenie i rozwijanie przestrzeni do działalności artystycznej i kulturalnej;
- stworzenie stałego kalendarza cyklicznych imprez angażujących społeczność lokalną;
- organizacja turystyczno-rekreacyjnej imprezy plenerowej wraz z promocją produktów lokalnych;
- stworzenie przestrzeni do organizacji wydarzeń artystycznych i scenicznych;
- wzmacnianie integracji mieszkańców poprzez uczestnictwo we wspólnych przedsięwzięciach kulturalnych;
- animowanie aktywności społecznej w poszczególnych sołectwach;
- stworzenie i prowadzenie działalności kulturalnej na terenie gminy, przy wykorzystaniu różnorodnych form warsztatowych, skierowanych do różnych grup odbiorców;
- wykorzystanie potencjału, rozszerzenie i rozpowszechnienie działania gminnej biblioteki publicznej oraz wzmocnienie jej zasobów;
- wspieranie organizacji pozarządowych prowadzących działalność w zakresie aktywizacji i integracji społecznej, ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego itp.

WYMIAR SPOŁECZNY	Cel strategiczny 1. Efektywne zaspokojenie potrzeb mieszkańców
	Kierunek działania 1.3 Utworzenie polityki młodzieżowej
	<p>Aktywni, młodzi mieszkańcy tworzą fundament do rozwoju społecznego i gospodarczego gminy, dlatego kluczowe jest stworzenie warunków oraz oferty dostosowanej do potrzeb oraz wymagań dzieci i młodzieży. Atrakcyjna polityka młodzieżowa przyczyni się do wzmocnienia tożsamości lokalnej wśród najmłodszych oraz ograniczenia negatywnego procesu związanego z odpływem młodych, wykształconych mieszkańców.</p> <ul style="list-style-type: none"> • konsultacje społeczne wśród młodzieży w kontekście ich potrzeb i przyszłych oczekiwań; • uwzględnianie potrzeb dzieci i młodzieży, w zakresie realizowanych zadań własnych gmin; • poszerzenie oferty zajęć dla dzieci i młodzieży, zgodnie z oczekiwaniami najmłodszych mieszkańców; • animowanie czasu wolnego w partnerstwie pomiędzy szkołami oraz innymi podmiotami; • rozwój i animowanie współpracy pomiędzy instytucjami otoczenia biznesu, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi na rzecz wzrostu aktywności społecznej dzieci i młodzieży; • organizacja imprez i wydarzeń dedykowanych dzieciom i młodzieży; • tworzenie miejsc do spędzania czasu dla dzieci i młodzieży; • organizacja zajęć plastycznych, muzycznych, teatralnych., tanecznych oraz sportowych dla dzieci i młodzieży; • stworzenie grup młodzieżowych; • prowadzenie działań mających na celu kreowanie postawy przedsiębiorczej oraz obywatelskiej wśród najmłodszych mieszkańców; • wsparcie młodzieży w pełnym uczestnictwie w życiu społecznym.

WYMIAR SPOŁECZNY	Cel strategiczny 1. Efektywne zaspokojenie potrzeb mieszkańców
	Kierunek działania 1.4 Rozwijanie polityk senioralnych
	<p>Zmieniająca się sytuacja demograficzna i widoczne procesy starzenia się społeczności lokalnej wymagają dostosowania obecnej oferty oraz poprawy jakości usług dedykowanych seniorom, w celu zapewnienia wysokiej jakości życia osobom ze szczególnymi potrzebami.</p> <ul style="list-style-type: none"> • stworzenie gminnej polityki senioralnej jako efektywnego systemu wsparcia osób starszych oraz osób z niepełnosprawnością (OzN); • zapewnienie dodatkowych miejsc opieki dla seniorów - stworzenie całodobowego środowiskowego domu samopomocy i centrum mieszkalno-opiekuńczego; • zwiększenie dostępności do usług służby zdrowia, w szczególności w zakresie opieki specjalistycznej; • wprowadzenie systemu teleopieki dla seniorów; • prowadzenie działań na rzecz aktywizacji seniorów i warsztatów edukacyjnych; • promocja aktywności zawodowej wśród osób starszych; • zwiększenie integracji pozostałych grup mieszkańców ze środowiskiem seniorów; • budowanie oferty spędzania czasu wolnego dla seniorów; • wspieranie działalności i doposażanie placówek pomocy społecznej; • promocja zdrowia oraz wspieranie działań profilaktycznych.

WYMIAR SPOŁECZNY	Cel strategiczny 1. Efektywne zaspokojenie potrzeb mieszkańców
	Kierunek działania 1.5 Wzmacnianie potencjału społeczeństwa obywatelskiego
	<p>Na terenie gminy funkcjonują organizacje pozarządowe, których działalność powinna być stale wspierana, a organizowane wydarzenia powinny w możliwie jak najszerszy sposób aktywizować mieszkańców i wzmacniać poziom integracji społecznej. Wspieranie inicjatyw oddolnych jest szczególnie istotne w kontekście budowania wysokiego poziomu kapitału społecznego oraz wzmacniania tożsamości lokalnej.</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykorzystanie potencjału związanego z działalnością kulturalną organizacji pozarządowych na terenie gminy; • podejmowanie działań przez samorząd lokalny ukierunkowanych na integrowanie wspólnot lokalnych zamieszkujących poszczególne miejscowości w Gminie Raciechowice; • doposażenie, rozwój nowoczesnej bazy ratownictwa oraz podniesienie zdolności operacyjnej OSP; • wzmacnianie poczucia karpackiej tożsamości i więzi międzypokoleniowych; • wyszukiwanie i wsparcie działań lokalnych liderów społecznych; • rozwój inicjatyw lokalnych na terenie sołectw; • realizacja działań zgodnie z zapisami Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Raciechowice oraz Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej w Gminie Raciechowice.

WYMIAR SPOŁECZNY	Cel strategiczny 1. Efektywne zaspokojenie potrzeb mieszkańców
	Kierunek działania 1.6 Nowoczesny i sprawny samorząd
	<p>Sprawne funkcjonowanie urzędu gminy, powinno opierać się na wykorzystaniu technologii i zapewnieniu nowoczesnych form szybkiego przekazu i kontaktu z mieszkańcami. Kluczowe jest również wzmocnienie dialogu oraz umożliwienie realnej partycypacji mieszkańcom i włączenie ich w procesy decyzyjne i rozwojowe.</p> <ul style="list-style-type: none"> • skoordynowane działania mające na celu wielokierunkowy rozwój gminy, w tym opracowywanie i wdrażanie dokumentów strategicznych i planistycznych, w tym np. Planu Ogólnego, • poszukiwanie, aplikowanie i skuteczne pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację zaplanowanych przedsięwzięć; • rozwój, wdrażanie i upowszechnianie nowoczesnych e-usług w instytucjach publicznych; • wspieranie działań na rzecz poprawy dostępności do Internetu szerokopasmowego na terenie gminy; • cyfryzacja zasobów gminnych; • wzmocnianie kompetencji cyfrowych kadr i pracowników urzędu gminy; • zapewnienie mieszkańcom dostępu do nowoczesnych form przekazu informacji; • zwiększenie poziomu cyfryzacji w gminie i przeciwdziałanie problemowi wykluczenia cyfrowego; • poprawa dialogu z mieszkańcami, włączanie mieszkańców w procesy decyzyjne; • zwiększenie poziomu dostępności obiektów użyteczności publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami, • efektywne zarządzanie rozwojem społeczno-gospodarczym i przestrzenno-funkcjonalnym gminy, w tym skoordynowany rozwój polityki społecznej, senioralnej, mieszkaniowej.

WYMIAR GOSPODARZY	Cel strategiczny 2. Dywersyfikacja i stymulowanie rozwoju lokalnej gospodarki
	Kierunek działania 2.1 Tworzenie warunków do rozwijania działalności gospodarczej
	<p>W celu zapewnienia możliwości do prowadzenia działalności gospodarczej konieczne jest rozwijanie stref aktywności gospodarczej, a także wsparcie potencjalnych inwestorów, jak również działających obecnie na terenie gminy przedsiębiorców. Wzmocnianie atrakcyjności inwestycyjnej przyczyni się do wzrostu przedsiębiorczości, co korzystnie przełoży się na rozwój gospodarczy całej gminy. Rozwój Raciechowic powinien być oparty przede wszystkim na lokalnym potencjale – sadownictwie, ale także ciągłym poszerzaniu i dywersyfikowaniu struktury działalności gospodarczej prowadzonej w gminie, która będzie możliwa dzięki tworzeniu atrakcyjnego klimatu inwestycyjnego.</p> <ul style="list-style-type: none"> • kreowanie i rozwijanie stref aktywności gospodarczej; • prowadzenie działań promujących istniejące strefy aktywności gospodarczej; • wspieranie podmiotów społeczeństwa obywatelskiego i wykorzystanie ich potencjału; • rozwój przemysłu metalowego; • wsparcie rozwoju rolnictwa ekologicznego i rolnictwa opartego o innowacje; • uzbrojenie terenów przeznaczonych pod inwestycje;

- tworzenie atrakcyjnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej w Gminie Raciechowice;
- zapewnienie odpowiednich warunków do współpracy lokalnych przedsiębiorców z sadownikami;
- organizowanie spotkań integrujących przedstawicieli sektora MŚP.

Cel strategiczny 2. Dywersyfikacja i stymulowanie rozwoju lokalnej gospodarki

Kierunek działania 2.2 Animowanie rozwoju turystyki

WYMIAR GOSPODARCZY

W przypadku gmin rolniczych istotne jest wykorzystanie endogenicznych zasobów i wzmocnienie sektora turystyki, ze szczególnym naciskiem na agroturystykę, jako elementu dywersyfikującego działalność gospodarczą, przede wszystkim rolniczą, na terenie gminy.

- stworzenie i rozbudowa infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej;
- prowadzenie działań promujących istniejące produkty lokalne;
- wytyczanie i rozwijanie sieci tras rowerowych oraz szlaków pieszych, wraz z punktami widokowymi i infrastrukturą turystyczną;
- wykorzystanie potencjału do rozwijania agroturystyki – pomoc w tworzeniu i wsparcie rozwoju oraz współpracy gospodarstw agroturystycznych;
- promocja gospodarstw agroturystycznych na poziomie ponadlokalnym;
- wspieranie organizacji imprez turystyczno-rekreacyjnych;
- rozwój rynku produktów regionalnych wytwarzanych w gminie, we współpracy z organizacjami pozarządowymi i lokalnymi przedsiębiorcami;
- wykorzystanie turystyczne rejonu Góry Grodzisko oraz Parku Kulturowego;
- rozwijanie przestrzeni do sportu i rekreacji.

Cel strategiczny 2. Dywersyfikacja i stymulowanie rozwoju lokalnej gospodarki

Kierunek działania 2.3 Promocja marki gminy

WYMIAR GOSPODARCZY

Działania promocyjne są ważne przede wszystkim z perspektywy budowania atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej gminy. Budowa marki gminy powinna bazować na dostępnych, lokalnych zasobach. Pozytywny i atrakcyjny wizerunek gminy ma również znaczenie w kontekście podnoszenia atrakcyjności osiedleńczej.

- budowa marki gminy jako zagłębia owocowo-sadowniczego najwyższej jakości w skali krajowej;
- dalsza promocja gminy w ramach członkostwa w różnych organizacjach i inicjatywach o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym;
- działania promujące rolnictwo ekologiczne;
- promocja nowych produktów turystycznych;
- promocja Parku Kulturowego Dzikowy Skarb.

WYMIAR PRZESTRZENNY	Cel strategiczny 3. Systematyczny rozwój infrastruktury przy zachowaniu dbałości o środowisko naturalne
	Kierunek działania 3.1 Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej
	<p>Dostępność do sieci wodno-kanalizacyjnej jest standardem i podstawowym wymogiem i oczekiwaniem mieszkańców gminy, w zakresie infrastruktury technicznej. W przypadku gminy Raciechowice 14,1% mieszkańców korzysta z kanalizacji, natomiast 58,5% z wodociągów⁶, stąd też wynika konieczność podejmowania działań w tym zakresie oraz wskazanie budowy i rozbudowy systemu gospodarki wodno-ściekowej jako przedsięwzięcia kluczowego.</p> <ul style="list-style-type: none"> • intensyfikacja działań na rzecz kompleksowego rozwoju sieci wodno-kanalizacyjnej; • budowa i rozbudowa systemu gospodarki wodno-ściekowej; • wsparcie przy budowie przydomowych oczyszczalni ścieków; • usprawnienie działania, budowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków komunalnych.

WYMIAR PRZESTRZENNY	Cel strategiczny 3. Systematyczny rozwój infrastruktury przy zachowaniu dbałości o środowisko naturalne
	Kierunek działania 3.2 Poprawa stanu infrastruktury drogowej i okołodrogowej
	<p>Z uwagi na systematyczny wzrost liczby mieszkańców, należy podkreślić rangę przedsięwzięć związanych z modernizacją i poprawą jakości i stanu sieci drogowej. Umożliwienie sprawnej komunikacji oraz zwiększenie dostępności gminy przyczynia się nie tylko do poprawy jakości życia, ale również odgrywa kluczową rolę podnosząc atrakcyjność inwestycyjną.</p> <ul style="list-style-type: none"> • kompleksowe podnoszenie standardu infrastruktury drogowej i okołodrogowej; • poprawa jakości nawierzchni i stanu technicznego dróg gminnych; • współpraca z zarządcami dróg i kolei będących poza kompetencjami samorządu gminnego, w zakresie zwiększenia zewnętrznej dostępności gminy i w celu zapobiegania wykluczeniu komunikacyjnemu; • rozwój systemu oświetlenia ulicznego; • poprawa dostępności komunikacyjnej wewnątrz gminy; • rozbudowa miejsc parkingowych; • budowa oraz poprawa stanu technicznego chodników; • zwiększenie poziomu bezpieczeństwa w gminie.

⁶ Źródło: dane z GUS za 2023 r.

WYMIAR PRZESTRZENNY	Cel strategiczny 3. Systematyczny rozwój infrastruktury przy zachowaniu dbałości o środowisko naturalne
	Kierunek działania 3.3 Adaptacja do zmian klimatycznych
	<p>Adaptacja do zmian klimatycznych jest jednym z kluczowych wyzwań stojących przed samorządem gminy. Zaplanowane działania mają na celu uniknięcie lub zminimalizowanie negatywnego oddziaływania tych zmian. Ważne jest również prowadzenie działań edukacyjnych mających na celu uświadamianie mieszkańcom ich wpływu na środowisko oraz możliwych konsekwencji związanych z kryzysem klimatycznym.</p> <ul style="list-style-type: none"> • współpraca z instytucjami na rzecz zwiększenia poziomu gazyfikacji w Gminie; • wsparcie procesu wdrażania OZE w gospodarstwach indywidualnych; • usuwanie wyrobów azbestowych obecnych na terenie gminy; • montaż systemów fotowoltaicznych OZE na obiektach użyteczności publicznej; • poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej oraz budynków mieszkalnych; • wspieranie działań mających na celu poprawę jakości powietrza m.in. poprzez wspieranie wymiany indywidualnych źródeł ciepła; • prowadzenie działań informacyjnych, szkoleniowych i edukacyjnych z zakresu kryzysu klimatycznego jego skutków i oddziaływania.

WYMIAR PRZESTRZENNY	Cel strategiczny 3. Systematyczny rozwój infrastruktury przy zachowaniu dbałości o środowisko naturalne
	Kierunek działania 3.4 Ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego
	<p>Z uwagi na specyfikę gminy, obecność obszarów chronionych oraz stosunkowo dobrą jakość środowiska przyrodniczego, konieczne jest dalsze prowadzenie działań mających na celu ochronę i poprawę stanu i jakości ekosystemu. Ze względu na rosnącą liczbę mieszkańców gminy, istotne jest prowadzenie działań edukacyjnych z zakresu kryzysu klimatycznego oraz zwiększanie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców. Zasadne jest także prowadzenie działań mających na celu zapobieganie wystąpieniu oraz minimalizowania skutków ekstremalnych, nawiedzających periodycznie region zjawisk m.in. powodzi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozbudowa systemu związanego z retencjonowaniem wód opadowych; • podejmowanie działań mających na celu ograniczenie i zminimalizowanie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk pogodowych oraz poprawę bezpieczeństwa; • monitoring i likwidacja dzikich wysypisk śmieci w gminie; • rozwijanie systemu gospodarki odpadami komunalnymi; • udostępnienie terenów atrakcyjnych przyrodniczo na potrzeby turystyki zrównoważonej; • prowadzenie działań mających na celu kształtowanie postaw proekologicznych wśród mieszkańców oraz zwiększenia świadomości ekologicznej.

WYMIAR PRZESTRZENNY	Cel strategiczny 3. Systematyczny rozwój infrastruktury przy zachowaniu dbałości o środowisko naturalne
	Kierunek działania 3.5 Aktywne planowanie przestrzenne
	<p>Estetyka przestrzeni, funkcjonalność oraz sposób zagospodarowania ogrywają istotne znaczenie w rozwoju gospodarczym i silnie wpływają na jakość życia mieszkańców. Gmina Raciechowice z uwagi na obecność obszarów chronionych oraz typowo rolniczy charakter, powinna w sposób racjonalny gospodarować przestrzenią i prowadzić procesy planowania przestrzennego zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, jednocześnie dbając o stan i podnosząc jakość środowiska przyrodniczego. Ze względu na aktualne tendencje i uwarunkowania demograficzne, społeczne i kulturowe oraz realizowane i planowane do realizacji w gminie inwestycje, istotnym aspektem w wymiarze planowania przestrzennego jest również rozwijanie funkcji mieszkaniowych gminy zgodnie z prognozowanym zapotrzebowaniem, co stanowi lokalny obszar strategicznej interwencji przedstawiony szczegółowo w rozdziale 12.</p> <ul style="list-style-type: none"> • uchwalanie planów miejscowych ukierunkowanych na rozwijanie funkcji mieszkalnych; • racjonalne zagospodarowanie obszarów szczególnego zagrożenia powodzią; • tworzenie, przygotowanie planistyczne i uzbrajanie techniczne miejsc pod inwestycje i strefy aktywności gospodarczej; • wykorzystywanie narzędzi umożliwiających ochronę dziedzictwa kulturowego i naturalnego.

11. Przedsięwzięcia kluczowe

W odniesieniu do identyfikowanych w gminie Raciechowice głównych potrzeb i problemów oraz potencjałów rozwojowych, wskazano kluczowe przedsięwzięcia, których realizacja przyczyni się do jej wielokierunkowego rozwoju.

Lp.	Nazwa	Uzasadnienie
1	Rozwój mieszkalnictwa	W związku z aktualnymi i prognozowanymi trendami demograficznymi oraz planowanymi inwestycjami, które wpłyną na zwiększenie populacji Gminy Raciechowice, jednym z kluczowych kierunków jej rozwoju jest aktywna, efektywna polityka mieszkaniowa. Rozwój mieszkalnictwa stanowi lokalny obszar strategicznej interwencji, który został szczegółowo przedstawiony w kolejnym rozdziale opracowania.
2	Wsparcie budowy nowej linii kolejowej	Jednym z kluczowych czynników warunkujących dalszy rozwój Gminy Raciechowice jest przygotowywana obecnie inwestycja, w ramach której ma powstać nowa linia kolejowa relacji Podłęże – Szczyrzyc – Tymbark/Mszana Dolna, przebiegająca przez teren gminy. Co więcej, w miejscowości Gruszów ma powstać przystanek kolejowy, co znacząco wpłynie na poziom dostępności komunikacyjnej gminy, a tym samym otworzy nowe możliwości rozwojowe, podnosząc poziom życia mieszkańców oraz sprzyjając rozwojowi lokalnych przedsiębiorstw.
3	Upowszechnienie opieki żłobkowej i wychowania przedszkolnego	Pierwsze z przedsięwzięć kluczowych, stanowi odpowiedź na brak odpowiedniej oferty żłobkowo-przedszkolnej, która jest jednym z oczekiwań mieszkańców gminy. W gminie Raciechowice nie funkcjonuje publiczny żłobek. Rekomenduje się stworzenie kompleksu żłobkowo-przedszkolnego. Istotne jest również ciągłe podnoszenie standardów jakości opieki i wspieranie rozwoju dzieci do lat 3 oraz poprawa standardu jakości usług dotyczących wychowania przedszkolnego. Dodatkowo godziny funkcjonowania placówek powinny odpowiadać na potrzeby i być dostosowane do godzin pracy rodziców.
4	Rozwijanie oferty kulturalnej	W 2021 r. w Gminie Raciechowice utworzono Gminny Ośrodek Kultury i Sportu, który prowadzi wielokierunkową działalność rozwijającą i zaspakajającą potrzeby kulturalne i sportowo-rekreacyjne mieszkańców oraz promocję i upowszechnianie kultury, sztuki i sportu. Działalność ta pozwala również na aktywne włączanie społeczności w życie gminy – nie tylko kulturalne i rozrywkowe. GOKiS stanowi bowiem centrum kulturalno-oświatowe gminy Raciechowice oraz jest miejscem umożliwiającym integrację społeczności lokalnej, wpływając tym samym na wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego gminy. Ze względu na zmieniające się, rosnące potrzeby mieszkańców, konieczne jest dalsze rozwijanie i dostosowywanie oferty GOKiS do identyfikowanych oczekiwań różnych grup społecznych i wiekowych tak, aby jego działalność tworzyła szerokie możliwości spędzania czasu wolnego oraz stanowiła podstawę do integracji i aktywizacji lokalnej społeczności. Niezbędne jest również podnoszenie standardu infrastruktury kultury, w tym poprzez rozbudowę, modernizację i remonty obiektu GOKiS w celu gwarantowania odpowiednich warunków do pełnienia funkcji społecznych i kulturalnych.

Lp.	Nazwa	Uzasadnienie
5	Kreowanie i rozwijanie stref aktywności gospodarczej	Rozwój gospodarczy to jeden z podstawowych kierunków rozwoju całej gminy. Obecnie w gminie funkcjonują dwie strefy aktywności gospodarczej – Raciechowice oraz Zegartowice-Dąbie. Rozwijanie stref, przyczyni się do wzrostu przedsiębiorczości i pojawienia się inwestorów, co korzystnie przełoży się na rozwój gospodarczy całej gminy. Pojawienie się nowych podmiotów gospodarczych, zapewni miejsca pracy dla mieszkańców. Na terenie gminy Raciechowice, będącej aktualnie typową gminą rolniczą, nie funkcjonuje żaden duży zakład przemysłowy. Bazując na potencjale związanym z sadownictwem, za zasadne uznaje się stworzenie zakładów przetwórstwa przemysłowego. Rekomenduje się kontynuowanie polityki stymulującej rozwój gospodarczy, ze szczególnym uwzględnieniem dywersyfikacji struktury gospodarczej.
6	Budowa i rozbudowa systemu gospodarki wodno-ściekowej	Z punktu widzenia zasad zrównoważonego rozwoju ważnym zadaniem jest prowadzenie racjonalnego gospodarowania wodami i stworzenie systemu zaopatrzenia w wodę i odbioru ścieków, co będzie miało pozytywny wpływ zarówno na życie człowieka jak i środowisko. Gmina Raciechowice wykazuje ogromne potrzeby związane z rozbudową gospodarki wodno-ściekowej. Specyfika gminy oraz rozproszenie zabudowy jest istotnym ograniczeniem w rozwoju infrastruktury. Obecnie tylko 14,1% mieszkańców korzysta z kanalizacji. Nieco lepiej wygląda dostępność do wodociągów – 58,5%. ⁷ Rozbudowa systemu gospodarki wodno-ściekowej jest zadaniem kosztochłonnym, jednakże odgrywa kluczowe znaczenie i jest jednym z podstawowych oczekiwań mieszkańców, dlatego też zasadne jest podejmowanie działań mających na celu poprawę w tym zakresie i umożliwienie mieszkańcom korzystania z sieci kanalizacyjnej i wodociągowej.
7	Budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków	Istotnym elementem interwencji skupionej na rozbudowie systemu gospodarki wodno-ściekowej jest budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w celu usprawnienia jej działania i dostosowania do potrzeb wynikających z prognozowanego wzrostu liczby mieszkańców gminy.
8	Kompleksowe podnoszenie standardu infrastruktury drogowej i okołodrogowej	Stopniowo wzrastająca liczba ludności, a także rosnące oczekiwania mieszkańców generują duże potrzeby w zakresie infrastruktury technicznej. Wskazane przedsięwzięcie obejmuje budowy, przebudowy, a także kompleksowe remonty systemu sieci dróg gminnych. Dodatkowo poprzez prowadzenie działań lobbingsowych oraz połączeniu działań i współpracę, poprawie ulegnie stan techniczny dróg powiatowych, które pozostają w kompetencjach innych organów niż samorząd gminny. Przedsięwzięcie zakłada również działania na rzecz rozbudowy infrastruktury okołodrogowej – ścieżek rowerowych, parkingów, chodników, a także oświetlenia. Poprawa w tym zakresie przyczyni się do zwiększenia bezpieczeństwa na terenie gminy.
9	Prowadzenie działań na rzecz zwiększenia	Gaz jest ekologicznym i ekonomicznym źródłem energii, który znacząco ogranicza negatywny wpływ na środowisko naturalne, w porównaniu do innych paliw kopalnych, jednocześnie przyczyniając

⁷ Źródło: dane z GUS za 2023 r.

Lp.	Nazwa	Uzasadnienie
	poziomu gazyfikacji w gminie	się do poprawy standardu życia mieszkańców. W 2023 r. z sieci gazowej korzystało zaledwie 8,8% mieszkańców gminy Raciechowice, a długości czynnej sieci wynosiła 21 902 m. Rekomenduje się współpracę i lobbng na rzecz kompleksowej gazyfikacji gminy.
10	Rozwój funkcji turystycznych gminy	Dla gmin typowo rolniczych, takich jak gmina Raciechowice, konieczna jest dywersyfikacja lokalnej gospodarki, która wpłynie pozytywnie na wzrost gospodarczy. Jednym z kierunków jest rozwój funkcji turystycznych gminy w oparciu o potencjał wysokich walorów przyrodniczo-krajobrazowych oraz kulturowych. Wykorzystanie tych aspektów, ich odpowiednie eksponowanie i promowanie oraz rozbudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej może stanowić podstawę do wzmacniania atrakcyjności turystycznej gminy. Zwiększenie natężenia ruchu turystycznego z kolei będzie wpływać na tworzenie dogodnych warunków do zakładania i rozwijania działalności związanej z jego obsługą (w tym m.in. gastronomii, zakwaterowania), a tym samym dywersyfikację miejsc pracy.
11	Rozwój infrastruktury rowerowej	W odniesieniu do wzmacniania funkcji turystycznych gminy Raciechowice, istotnym kierunkiem działań jest rozwijanie infrastruktury rowerowej, stanowiącej element oferty skierowanej do turystów aktywnych oraz zainteresowanych turystyką kulturową. Ścieżki i drogi dla rowerów mogą tworzyć bowiem sieć tematycznych szlaków i tras umożliwiających odwiedzającym sprawne zwiedzanie regionu. Ponadto, infrastruktura rowerowa jest szczególnie istotna dla mieszkańców w kontekście mobilności – jej rozbudowa pozwoli na ograniczanie zjawiska wykluczenia komunikacyjnego poprzez zwiększanie dostępności i stopnia zintegrowania poszczególnych miejscowości gminy.
12	Promocja produktów lokalnych	Z perspektywy wzmacniania konkurencyjności lokalnej gospodarki, istotna jest intensyfikacja działań promocyjnych ukierunkowanych na budowanie atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej gminy. Pozytywny wizerunek i silna marka gminy pod tym kątem powinny być budowane na bazie jej zasobów i wewnętrznych potencjałów, wśród których wymienia się przede wszystkim walory przyrodnicze oraz związane z nimi tradycje rolnicze i owocowo-sadownicze. W celu wzmocnienia poziomu rozpoznawalności i promocji lokalnych produktów wysokiej jakości, planowane jest utworzenie placu targowego, który będzie stanowił miejsce prezentacji i sprzedaży bezpośredniej dla lokalnych producentów oraz organizacji wydarzeń promujących ich działalność.

12. Lokalne obszary strategicznej interwencji

W ramach prac nad aktualizacją Strategii Rozwoju Gminy Raciechowice na lata 2021-2030 oraz Planem Ogólnym Gminy Raciechowice zidentyfikowano lokalne obszary strategicznej interwencji, które stanowią obszary intensyfikacji zabudowy i rozwoju funkcji mieszkaniowych gminy.

Rozwój funkcji mieszkaniowych gminy Raciechowice oraz zwiększanie powierzchni zabudowy mieszkaniowej staje się priorytetem na najbliższe lata w kontekście prognozowanego wzrostu populacji gminy, wynikającego z aktualnych i przewidywanych tendencji demograficznych i aspektów społeczno-gospodarczych, w tym m.in. trendów, zgodnie z którymi ludzie decydują się na przeprowadzkę z dużych ośrodków miejskich na oddalone od centrum osiedla lub do okolicznych wsi. To zjawisko suburbanizacji, czyli wyludnianie się miast na rzecz terenów podmiejskich i wiejskich, determinuje intensywny rozwój gmin takich jak Gmina Raciechowice. Zwłaszcza, iż trwają prace przygotowawcze związane z budową nowej linii kolejowej relacji Podłęże – Szczyrzyc – Tymbark/Mszana Dolna przebiegającej przez teren gminy, wraz z przystankiem kolejowym w miejscowości Gruszów. Realizacja inwestycji znacząco podniesie poziom atrakcyjności osiedleńczej gminy poprzez zwiększenie poziomu jej dostępności komunikacyjnej, w tym zapewnienie bezpośredniego połączenia z Krakowem i Zakopanem. Mieszkańcy będą mieli możliwość szybkiego, sprawnego dostania się do większych miejscowości – tym samym wzrośnie dostępność usług wyższego rzędu, których gmina o wiejskim charakterze nie jest w stanie zapewnić, w tym m.in. kultury (teatry, kina, opery), edukacji (szkoły ponadpodstawowe, uczelnie wyższe) czy specjalistycznej opieki medycznej. Ponadto, poprawi się dostęp do szerszego rynku pracy - gmina stanie się bardziej atrakcyjna zarówno dla osób poszukujących pracy, jak i dla tych, którzy preferują mieszkać w spokojniejszej okolicy, ale nie chcą rezygnować z bliskości większych ośrodków miejskich. W związku z powyższym, należy spodziewać się bardziej intensywnego niż prognozowany obecnie, wzrostu populacji gminy. W ostatniej dekadzie (lata 2014-2023) odnotowano bowiem wzrost liczby mieszkańców gminy o 3,6%, a prognozy GUS w perspektywie 2030 wskazują na wzrost na poziomie 1%, natomiast do 2040 r. tendencje te mają się odwrócić – prognozy zakładają stopniowe zmniejszanie się populacji, na co wpływ będzie miało m.in. zjawisko starzenia się społeczeństwa.

Wzrastający rokrocznie odsetek osób powyżej 65. roku życia w strukturze demograficznej gminy Raciechowice, jak i całego kraju, implikuje konieczność dostosowywania oferty usług oraz infrastruktury do specyficznych potrzeb i oczekiwań seniorów. W odpowiedzi na identyfikowane trendy, Gmina Raciechowice zaplanowała w Strategii szereg działań ukierunkowanych na rozwój polityki społecznej, senioralnej i rodzinnej, co pozwoli na niwelowanie negatywnych tendencji oraz tworzenie dogodnych warunków do życia dla reprezentantów wszystkich grup wiekowych, w tym m.in. odpowiednich warunków mieszkaniowych. Seniorzy oczekują bowiem dostosowanych do ich potrzeb przestrzeni mieszkalnych, z udogodnieniami takimi jak windy czy poręcze, natomiast rodziny z dziećmi potrzebują większych mieszkań, często z przestronnymi ogrodami. W odpowiedzi na te potrzeby, gmina powinna rozwijać zabudowę mieszkaniową i tworzyć atrakcyjną ofertę, która będzie odpowiadać na rosnącą liczbę osób wymagających odpowiednich warunków do życia.

Kolejnym czynnikiem sprzyjającym wzrostowi liczby mieszkańców, a tym samym implikującym konieczność rozwijania zabudowy mieszkaniowej jest realizacja działań i inwestycji mających na celu poprawę atrakcyjności inwestycyjnej gminy. Wzrost liczby przedsiębiorstw i rozwój lokalnego rynku pracy prowadzą do zwiększonego zapotrzebowania na mieszkania, zarówno dla osób przyjezdnych, jak i dla tych, którzy decydują się na osiedlenie się w gminie na stałe. Ponadto, zakłada się, że w wyniku realizacji założeń Strategii podniesie się także poziom atrakcyjności turystycznej gminy, szczególnie w zakresie agroturystyki. Gmina Raciechowice, znana z wysokiej jakości produkcji rolniczej, zwłaszcza sadowniczej, przyciąga turystów, którzy szukają kontaktu z naturą. Wzrost liczby turystów, szczególnie tych zainteresowanych dłuższym pobytem, może prowadzić do zapotrzebowania na nowe obiekty mieszkaniowe, zarówno w formie domów letniskowych, jak i obiektów do wynajmu długoterminowego. Zwiększenie liczby mieszkań nie tylko zaspokaja zatem potrzeby rosnącej liczby mieszkańców, ale także może stanowić wsparcie dla lokalnej branży turystycznej, przyczyniając się do dalszego rozwoju gminy.

Zakłada się, że realizacja zaplanowanych w Strategii działań i kluczowych przedsięwzięć przyczyni się do poprawy konkurencyjności Gminy Raciechowice w regionie pod kątem osiedleńczym, inwestycyjnym i turystycznym, co z kolei przełoży się na jej wielokierunkowy rozwój bazujący na poprawie jakości życia mieszkańców. Dogodne warunki do życia oraz prowadzenia działalności gospodarczej będą sprzyjały wzrostowi populacji gminy w perspektywie 2030 roku, a zwiększenie liczby mieszkańców wymaga odpowiedniego przygotowania infrastrukturalnego, w tym budowy nowych domów, które będą w stanie zaspokoić potrzeby napływającej ludności. Inwestowanie w budownictwo mieszkaniowe staje się zatem naturalnym krokiem w realizacji długofalowej strategii rozwoju gminy.

W odniesieniu do zidentyfikowanych uwarunkowań oraz potrzeb i potencjałów rozwojowych Gminy Raciechowice, wypracowano **lokalne Obszary Strategicznej Interwencji kluczowe dla gminy – Mieszkalnictwo**, przedstawione na poniższej grafice.

Rysunek 3 Lokalne OSI - Mieszkalnictwo

Źródło: opracowanie własne

Zgodnie z definicją określoną w art. 5 ust. 6b) ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, są to obszary, na których zidentyfikowano szczególne warunki społeczne, gospodarcze lub przestrzenne, decydujące o występowaniu trwałych, możliwych do aktywowania potencjałów rozwojowych, wśród których znajdują się przede wszystkim:

- dostępność terenów pod nową zabudowę mieszkaniową oraz możliwości zagęszczenia istniejącej zabudowy,
- wysoki potencjał do wzmocnienia kapitału ludzkiego i społecznego, w tym np. dostępność usług społecznych, działalność organizacji pozarządowych,
- wysoka dostępność komunikacyjna,
- wysoka dostępność infrastruktury technicznej – sieciowej, drogowej, społecznej itp.

Dla każdego z obszarów na poziomie lokalnym zaplanowano interwencję obejmującą następujące działania:

Obszary Strategicznej Interwencji kluczowe dla Gminy Raciechowice - Mieszkalnictwo

Zakres planowanych działań:

- uchwalanie planów miejscowych ukierunkowanych na rozwijanie funkcji mieszkaniowych zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i w celu zachowania ładu przestrzennego w gminie;
- rozwój terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne w zakresie uzbrajania w podstawową infrastrukturę techniczną oraz zapewnienia dostępności komunikacyjnej,
- współpraca z deweloperami i podmiotami gospodarczymi z sektora budownictwa mieszkaniowego w zakresie kształtowania atrakcyjnej oferty mieszkaniowej,
- dążenie do różnicowania oferty mieszkaniowej w gminie, w tym zwiększanie dostępności mieszkań komunalnych, tymczasowych oraz treningowych i chronionych,
- zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług – społecznych, kulturalnych itp. w obrębie istniejących i powstających osiedli mieszkaniowych,
- rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury, w tym wprowadzanie zieleni na obszarach zabudowanych w celu zapewnienia komfortu zamieszkania poprzez m.in. przeciwdziałanie efektowi tzw. „miejskiej wyspy ciepła”.

13. Schemat ilustrujący założenia strategiczne

Wymiar społeczny		Wymiar gospodarczy		Wymiar przestrzenny	
Cel strategiczny 1.	Efektywne zaspokojenie potrzeb mieszkańców	Cel strategiczny 2	Dywersyfikacja i stymulowanie rozwoju lokalnej gospodarki	Cel strategiczny 3	Systematyczny rozwój infrastruktury przy zachowaniu dbałości o środowisko naturalne
Kierunek działania 1.1	Poprawa jakości oferty i bazy oświatowej	Kierunek działania 2.1	Tworzenie warunków do rozwijania działalności gospodarczej	Kierunek działania 3.1	Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej
Kierunek działania 1.2	Atrakcyjne i różnicowane usługi kulturalne	Kierunek działania 2.2	Animowanie rozwoju turystyki	Kierunek działania 3.2	Poprawa stanu infrastruktury drogowej i okołodrogowej
Kierunek działania 1.3	Utworzenie polityki młodziżowej	Kierunek działania 2.3	Promocja marki gminy	Kierunek działania 3.3	Adaptacja do zmian klimatycznych
Kierunek działania 1.4	Rozwijanie polityk senioralnych			Kierunek działania 3.4	Ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego
Kierunek działania 1.5	Wzmacnianie potencjału społeczeństwa obywatelskiego			Kierunek działania 3.5	Aktywne planowanie przestrzenne
Kierunek działania 1.6	Nowoczesny i sprawny samorząd				
OSI regionalne – Obszary prawnie chronione					
OSI lokalne – Mieszkalnictwo					

14. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

W odniesieniu do zaplanowanej interwencji strategicznej dla gminy Raciechowice wypracowano model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy wraz z ustaleniami i rekomendacjami w zakresie kształtowania i prowadzenia w niej polityki przestrzennej. Jako nadrzędny cel (misję rozwoju) w perspektywie 2030 roku zdefiniowano *stałe podnoszenie standardu życia mieszkańców poprzez poprawę dostępności usług publicznych, wysoką jakość infrastruktury technicznej, a także rozwój gospodarczy, przy jednoczesnej dbałości o stan środowiska przyrodniczego.*

Zgodnie z założeniem, aby osiągnąć zakładane rezultaty wyrażone w wizji rozwoju, niezbędne będzie podjęcie działań ukierunkowanych zarówno na zapewnienie wysokiej jakości życia lokalnej społeczności, jak i odpowiednie kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy. W tym celu sformułowano kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów i rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej, które przedstawiono również w formie graficznej za pomocą modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej. Model ten przedstawia długookresową strategiczną wizję rozwoju gminy. Wynika on z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań, zdiagnozowanych potrzeb i potencjału gminy z uwzględnieniem jej specyfiki i zróżnicowania.

Analiza kluczowych uwarunkowań objęła m.in. obecną strukturę funkcjonalno-przestrzenną oraz kluczowe elementy budujące potencjał ponadregionalny i przewagi konkurencyjne województwa małopolskiego.

Struktura sieci osadniczej i główne elementy infrastruktury społecznej

Gmina Raciechowice jest gminą wiejską, której siedzibą jest wieś Raciechowice, stanowiąca główny ośrodek administracyjno-usługowy gminy. W skład gminy wchodzi 15 sołectw, tj.: Raciechowice, Bojańczyce, Czasław, Dąbie, Gruszów, Kawec, Komorniki, Krzesławice, Krzyworzeka, Kwapinka, Mierzeń, Poznachowice Górne, Sawa, Zegartowice i Żerasławice.

Centralną częścią gminy są okolice Urzędu Gminy i Gminnego Centrum Kultury i Sportu, które pełnią rolę administracyjną i społeczną.

W gminie dominuje zabudowa jednorodzinna i zagrodowa. Główną osią zabudowy są zazwyczaj ciągi komunikacyjne. Podstawowe funkcje gminy to rolnictwo, turystyka oraz wypoczynek. Rolnictwo stanowi kluczową gałąź gospodarki gminy, szczególnie hodowla zwierząt i uprawy sadownicze. Użytki rolne zajmują niemal 64% powierzchni gminy (dane z Raportu o stanie gminy Raciechowice za 2023 r.), z czego aż jedna trzecia to sady. Region cechuje wysoki potencjał sadowniczy, z dobrze prosperującymi gospodarstwami w miejscowościach takich jak Mierzeń, Raciechowice, Komorniki, Zegartowice,

Żerosławice, Czasław oraz Kawec. Lasy stanowią 26% powierzchni gminy (GUS, 2023), co świadczy o ich dużym znaczeniu w strukturze przestrzennej gminy.

Gmina Raciechowice to również miejsce o dużym potencjale turystycznym, wynikającym z unikalnego krajobrazu i bogactwa przyrodniczego – walorów, które warto chronić i rozwijać w sposób odpowiedzialny, z uwzględnieniem potrzeb mieszkańców i środowiska.

W gminie działają również dwie strefy aktywności gospodarczej – Raciechowice i Zegartowice-Dąbie, które sprzyjają rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości. Strefy te stanowią impuls do wzrostu gospodarczego, ale równocześnie niosą ze sobą wyzwania związane z ochroną środowiska i zrównoważonym rozwojem.

W 2023 roku gęstość zaludnienia w gminie wyniosła 105,1 osoby na km². Największą gęstość zaludnienia odnotowano w miejscowości Sawa, gdzie przypada 153,5 osoby na km². Sawa jest jednym z mniejszych sołectw pod względem powierzchni, co może tłumaczyć wyższą koncentrację ludności w tym obszarze. Natomiast najmniejszą gęstość zaludnienia zanotowano w Gruszowie, gdzie wynosi ona 86,2 osoby na km². Gruszów jest jednym z większych sołectw w gminie, a rozproszona zabudowa w tej miejscowości może być przyczyną niższego wskaźnika gęstości zaludnienia.

W związku z prognozowanym szczególnym zapotrzebowaniem na zabudowę mieszkaniową, planowany jest dalszy rozwój funkcji mieszkaniowych gminy poprzez dogęszczanie zabudowy oraz wyznaczenie, uzbrajanie i zagospodarowywanie nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową jedno- i wielorodzinną. Uwzględniając wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania oraz badania i analizy realizowane w ramach prac nad Planem Ogólnym Gminy, w Strategii wyznaczono lokalne OSI – Mieszkalnictwo. Są to obszary, na których zidentyfikowano szczególne warunki społeczne, gospodarcze lub przestrzenne, decydujące o występowaniu trwałych, możliwych do aktywowania potencjałów rozwojowych związanych z rozwojem zabudowy mieszkaniowej. OSI scharakteryzowano w rozdziale *Lokalne obszary strategicznej interwencji* oraz przedstawiono graficznie na modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej.

Infrastruktura społeczna

W gminie funkcjonuje sieć placówek oświatowych, które zapewniają mieszkańcom dostęp do edukacji na różnych etapach. W jej skład wchodzi:

- 2 zespoły szkolno - przedszkolne:
  - Zespół Szkolno-Przedszkolny w Raciechowicach,
  - Zespół Szkolno-Przedszkolny w Gruszowie.
- 3 szkoły podstawowe (w tym 2 szkoły podstawowe prowadzone przez stowarzyszenia):

- Szkoła Podstawowa w Krzesławicach,
- Szkoła Podstawowa w Czaławiu,
- Szkoła Podstawowa w Zegartowicach.

Dodatkowo na terenie gminy funkcjonują: Szkoła Muzyczna I Stopnia, 2 oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych oraz 2 niepubliczne przedszkola i niepubliczny żłobek.

Oferta kulturalna skupia się w Gminnym Centrum Kultury i Sportu, natomiast infrastruktura sportowo-rekreacyjna obejmuje przede wszystkim boiska funkcjonujące przy placówkach oświatowych.

System powiązań przyrodniczych

W województwie małopolskim wyznaczono 7 obszarów funkcjonalnych, uwzględniających specyficzne uwarunkowania i powiązania społeczno-gospodarcze i przestrzenno-funkcjonalne poszczególnych gmin. Gmina Raciechowice znajduje się w obszarze funkcjonalnym Ogród, który został wyodrębniony ze względu na bogate kompleksy leśne oraz powierzchnię rozdrobnionych i rozproszonych pól użytkowanych rolniczo. Obszar ten obejmuje 24 gminy położone na Pogórzach: Wiśnickim, Rożnowskim, Ciężkowickim oraz części Beskidu Wyspowego. Dla obszaru „Ogród” wyznaczono główny kierunek rozwoju oparty na rozwoju i promocji rolnictwa z zachowaniem metod tradycyjnych, lokalnych, o wysokiej jakości, specjalizacji w zakresie sadownictwa, upraw winorośli, pszczelarstwa. Uzupełnieniem rozwoju ma być kontynuacja prowadzenia turystyki wiejskiej. Ponadto, wśród wyzwań rozwojowych dla obszaru w Planie zagospodarowania Województwa Małopolskiego określono potrzebę umiejętnego zorganizowania się na poziomie samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych dla konsekwentnego budowania lokalnej marki i wizerunku. Ze względu na ponadprzeciętne walory przyrodniczo-krajobrazowe jako priorytet zdefiniowano ochronę krajobrazu oraz tworzenie parków kulturowych.

Obszary cenne przyrodniczo Gminy Raciechowice koncentrują się głównie w jej południowej części, wzdłuż rzeki Stradomki, oraz w północno-zachodniej części, w rejonie potoku Krzyworzeka. Na terenie gminy znajdują się cenne tereny, w tym obszar Natura 2000 – Ostoje Nietoperzy Beskidu Wyspowego (PLH120052), korytarz ekologiczny Pogórze Wiśnickie (KPd-12C) oraz niewielka część Obszaru Chronionego Krajobrazu Zachodniego Pogórza Wiśnickiego. Te obszary stanowią kluczowe elementy zachowania bioróżnorodności w regionie i mają duże znaczenie dla ochrony gatunków roślin i zwierząt.

W Gminie Raciechowice w 2019 r. utworzono Park Kulturowy Dzikowy Skarb, obejmujący swoim zasięgiem: górę Grodzisko oraz przyległe do niej wzniesienie o nazwie Klasztorówka wraz z otaczającym krajobrazem oraz archeologicznymi fortyfikacjami i ruinami dawnych warowni, rejon doliny rzeki Stradomki, mający szczególne znaczenie historyczne jako szlak osadnictwa prahistorycznego i

średniowiecznego, oraz rejon zabytkowej pustelni z „Diabelskim Kamieniem” znajdującym się na terenie wsi Krzesławice. Park powstał w celu ochrony unikatowej w kontekście wiejskim przestrzeni, krajobrazu i przyrody. W jego granicach znajduje się m.in. obszar siedliskowy Natura 2000 – Ostoje Nietoperzy Beskidu Wyspowego.

Główną sieć hydrograficzną gminy tworzą rzeki i strumienie, takie jak:

- Stradomka, z dopływami: Sawka, Gruszów
- Krzyworzeka, która posiada dopływy: Zarębki, Potok Sarnik, Siniowa, Lemiesz, Olszanica.

Cieki wodne, takie jak Stradomka i Krzyworzeka, pełnią istotną rolę w ekosystemie, wpływając na bioróżnorodność i stan środowiska naturalnego gminy.

Na obszarze gminy występują również zagrożenia naturalne, w tym osuwiska oraz ryzyko powodziowe związane z rzekami. W granicach gminy występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią⁸ od Krzyworzeki oraz Stradomki, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie oraz obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie. W celu minimalizowania zagrożenia, w ramach Planu Zarządzania Ryzykiem Powodziowym zaplanowano budowę dwóch zbiorników retencyjnych na rzece Stradomka (Lubomierz i Zegartowice), które będą miały funkcję przeciwpowodziową.

Główne elementy sieci transportowych

Przez teren gminy przebiega droga wojewódzka nr 964 relacji Kasina Wielka – Biskupice Radłowskie. System komunikacyjny uzupełniają drogi powiatowe i gminne, zapewniając połączenia lokalne z sąsiadującymi gminami. Większość z tych dróg ma charakter lokalny lub dojazdowy, a układ komunikacyjny jest głównie zorientowany na ruch wewnętrzny, obsługujący głównie obszar wiejski, wokół którego koncentruje się zabudowa i uprawy. Obecnie przygotowana jest inwestycja związana z budową nowej linii kolejowej relacji Podłęże – Szczyrzyc – Tymbark/Mszana Dolna przebiegającej przez teren gminy, wraz z przystankiem kolejowym w miejscowości Gruszów.

Cała inwestycja jest częścią projektu „Budowa nowej linii kolejowej Podłęże – Szczyrzyc – Tymbark – Mszana Dolna oraz modernizacja istniejącej linii kolejowej nr 104 Chabówka – Nowy Sącz”. Aktualnie realizowany jest pierwszy etap przedsięwzięcia, obejmujący prace przygotowawcze. Projekt przewiduje budowę 7-kilometrowego odcinka nowej linii kolejowej, który przebiega przez Gminę Raciechowice. W

---

⁸ Obszary szczególnego zagrożenia powodzią to obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% (raz na 100 lat) oraz na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% (raz na 10 lat).

ramach tej inwestycji na terenie gminy zaplanowano także budowę 1 tunelu oraz 4 estakad, które pozwolą dostosować trasę do warunków terenowych.

Główne elementy infrastruktury technicznej

W związku z planowanym poszerzeniem się obszarów zabudowy mieszkaniowej w gminie Raciechowice, niezbędne jest zaplanowanie odpowiedniego uzbrojenia terenu w infrastrukturę techniczną, która zapewni wszechstronną obsługę zarówno dla nowych mieszkańców, jak i dla funkcji gospodarczych, usługowych i innych. Koniecznym jest również zapewnianie dostępności komunikacyjnej poprzez rozbudowę i modernizację infrastruktury drogowej. W szczególności, dla terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą, konieczne jest wyposażenie obiektów w odpowiednie media oraz dbałość o zachowanie walorów krajobrazowych regionu.

Gmina Raciechowice składa się z 15 sołectw, z których 10 dysponuje dostępem do sieci wodociągowej, w tym: Gruszów, Komorniki, Krzyworzeka, Kwapinka, Mierzeń, Raciechowice, Czaśław, Zegartowice, Dąbie (częściowo). Z kolei jedynie 2 sołectwa są częściowo skanalizowane: Raciechowice i Komorniki. Zakres skanalizowania wymaga dalszych inwestycji w celu poprawy komfortu życia mieszkańców oraz ochrony środowiska.

Według danych GUS w 2023 roku udział osób korzystających z sieci wodociągowej wyniósł 58,5%. Długość sieci wodociągowej wynosi 79,0 km, obejmując zarówno sieci rozdzielcze, jak i przesyłowe. Liczba przyłączy wodociągowych do budynków ogółem (mieszkalnych i niemieszkalnych) wyniosła 1 145.

W przypadku sieci kanalizacyjnej, w 2023 r. jej długość wynosiła 10,0 km, a liczba przyłączy do budynków mieszkalnych to 129. Udział osób korzystających z sieci kanalizacyjnej wyniósł 14,1%⁹. Zatem, rozbudowa i modernizacja systemu kanalizacyjnego to jedno z kluczowych wyzwań dla rozwoju gminy, które wpłynie na poprawę jakości życia mieszkańców. W tym samym roku, sieć gazowa w gminie liczyła niemal 21,9 km, obejmując 165 przyłączy do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych.

Poborem, uzdatnianiem i dostarczaniem wody oraz odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków zajmuje się Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Raciechowice Sp. z o.o.

W odniesieniu do sieci elektroenergetycznych, w gminie występują jedynie sieci średniego napięcia. Przemiany w tym zakresie obejmują zarówno modernizację istniejących urządzeń, jak i dostosowanie sieci do rosnących potrzeb wynikających z rozwoju nowych terenów zabudowy.

---

⁹ Źródło: dane z GUS za 2023 r.

W ramach planów rozwojowych gminy przewiduje się rozbudowę istniejącego systemu uzbrojenia terenu, w tym sieci kanalizacyjnej, wodociągowej oraz modernizację i rozbudowę urządzeń i sieci elektroenergetycznych. Kontynuowanie tych działań jest kluczowe dla sprostania wymaganiom rosnącej liczby mieszkańców oraz zwiększenia atrakcyjności gminy jako miejsca do życia i prowadzenia działalności gospodarczej.

Rysunek 4 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Raciechowice

Struktura sieci osadniczej

liczba ludności:

- 54 - 325
- 326 - 579
- 580 - 850
- powyżej 900 Raciechowice

- granica gminy
- tereny zabudowy mieszkaniowej z usługami oraz zabudowy zagrodowej
- tereny usług i działalności gospodarczej
- tereny rolnicze - sady
- pozostałe tereny rolnicze
- strefy aktywności gospodarczej
- lokalne OSI - mieszkalnictwo

Główne elementy sieci transportowej

- droga wojewódzka
- droga powiatowa
- droga gminna
- planowany przebieg nowej linii kolejowej relacji Podłęże - Szczyrzyc - Tymbark/Mszana Dolna
- planowany przystanek kolejowy w Gruszowie

System powiązań przyrodniczych

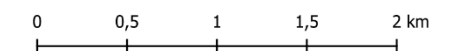
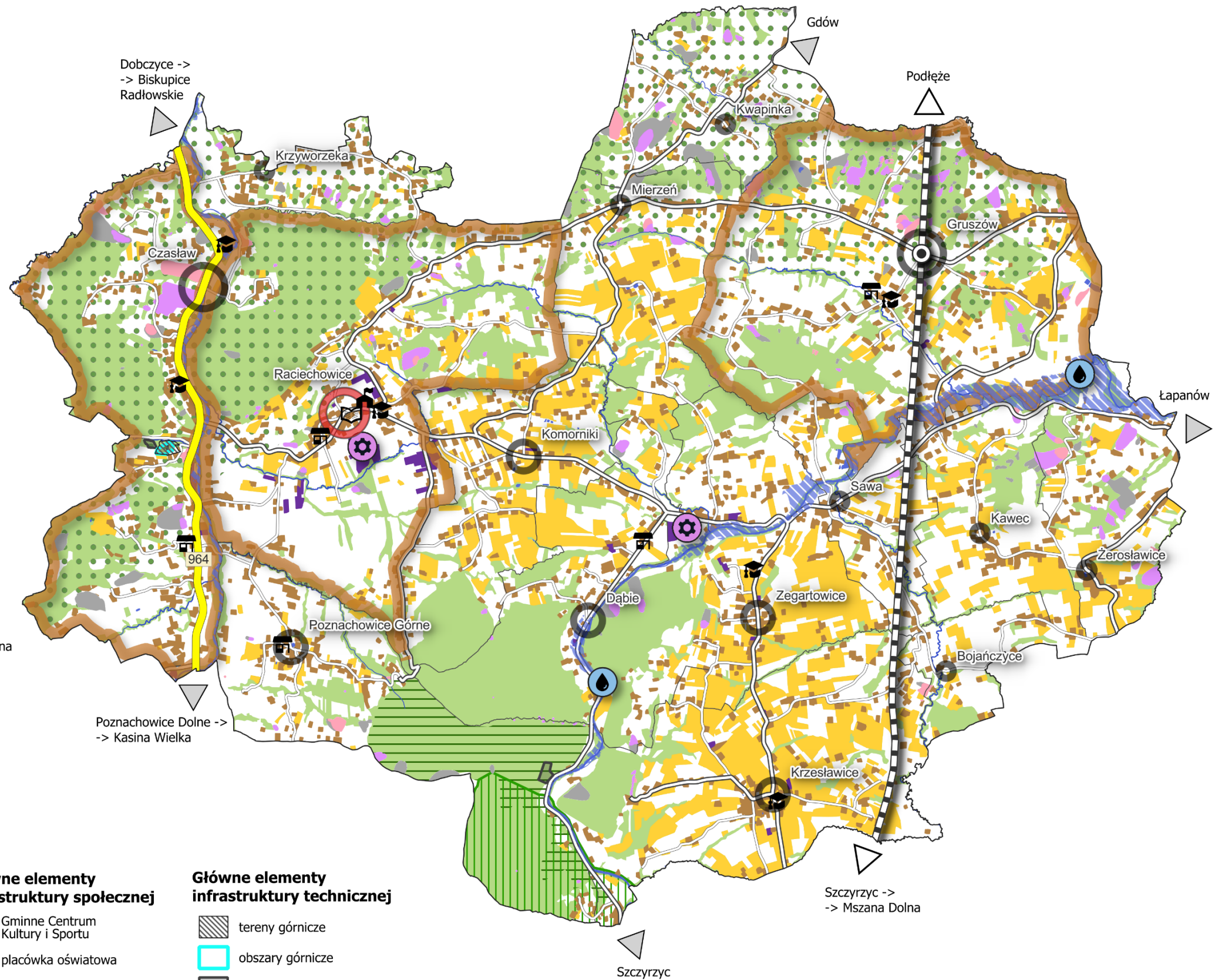
- wody powierzchniowe
- obszar szczególnego zagrożenia powodzią
- korytarze ekologiczne
- SOO Natura 2000
- Park Kulturowy Dzikowy Skarb
- lasy i tereny zieleni
- osuwiska:
- aktywne okresowo
- aktywne ciągle
- nieaktywne

Główne elementy infrastruktury społecznej

- Gminne Centrum Kultury i Sportu
- placówka oświatowa
- Urząd Gminy
- sala wiejska

Główne elementy infrastruktury technicznej

- tereny górnicze
- obszary górnicze
- granice złóż
- projektowany zbiornik retencyjny

15. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie Raciechowice

Głównym wyzwaniem dla polityki przestrzennej jest prawidłowe rozpoznanie, klasyfikacja i uporządkowanie dostępnych zasobów przestrzeni, a następnie umiejętne ich wykorzystanie w procesie rozwoju.

Poniżej określono kluczowe kierunki zmian i zasady w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Raciechowice, w odniesieniu do wypracowanej w ramach Strategii wizji jej rozwoju w perspektywie 2030 r.

KIERUNKI ZMIAN

1. Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenie szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

- Zapewnienie ekonomicznych podstaw rozwoju gminy, w tym: utrzymanie i rozwijanie działalności gospodarczej, związanej i nie związanej z rolnictwem oraz rozwijanie funkcji turystycznych, rekreacyjnych i wypoczynkowych, w tym rozwijanie nowoczesnego sadownictwa i związanego z nim przetwórstwa, podtrzymanie tradycji hodowli i rozwój związanego z nim przetwórstwa, tworzenie warunków dla rozwoju agroturystyki, rozwijanie urządzeń obsługi i bazy noclegowej turystyki i wypoczynku.
- Porządkowanie i rozwijanie zabudowy jednorodzinnej przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska przyrodniczego oraz z uwzględnieniem zasad służących adaptacji do zmian klimatu.
- Ochrona oraz racjonalne i efektywne wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz kulturowych wartości środowiska przy jednoczesnym dążeniu do pełnej integracji historycznych i współczesnych struktur architektonicznych i urbanistycznych.
- Preferowanie sytuowania zabudowy mieszkaniowej nie związanej z rolnictwem w centrach układów osadniczych poszczególnych miejscowości lub w miejscach istniejącej infrastruktury drogowej i projektowanych sieci, z dopuszczeniem zabudowy zagrodowej na obrzeżach układów.
- Uwzględnianie w procesie zagospodarowywania terenów potrzeb i oczekiwań lokalnej społeczności, w tym osób ze szczególnymi potrzebami oraz dążenie do niwelowania barier architektonicznych i komunikacyjnych ograniczających dostęp do przestrzeni i obiektów tej grupy społecznej.

- Ograniczanie lokalizacji nowej zabudowy na terenach otwartych, cennych przyrodniczo i atrakcyjnych krajobrazowo oraz na terenach zagrożonych zalewaniem wodami powodziowymi i osuwaniem mas ziemnych.
- Rozwój terenów mieszkaniowych w oparciu o dostęp do sieci transportowej i infrastruktury technicznej przy uwzględnieniu ochrony najcenniejszych zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu.
- Intensyfikacja zabudowy na terenach już zainwestowanych poprzez utrzymanie istniejącej zabudowy z możliwością jej modernizacji, przebudowy i rozbudowy, w tym w celu zmiany funkcji na mieszkaniową.
- Rozwój terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe poprzez uzupełnianie wyposażenia w zakresie infrastruktury technicznej, z uwzględnieniem lokalnych rozwiązań w zakresie zaopatrzenia w wodę, odprowadzania i oczyszczania ścieków oraz ogrzewania.

Szczególne potrzeby w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową dla Gminy Raciechowice obliczono według wzoru określonego w §3 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów:

$$ZAP = M_{20} - \frac{PUM_0}{P_{20}}$$

gdzie:

ZAP – zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową,

M₂₀ – prognozowana liczba mieszkańców gminy, wyznaczona na podstawie danych statystycznych, powiększona o 5%,

PUM₀ – łączna powierzchnia użytkowa mieszkań w gminie, zgodna z najnowszymi danymi statystycznymi,

P₂₀ – prognozowana powierzchnia użytkowa mieszkań w gminie na jednego mieszkańca.

Zgodnie z przedstawionym wzorem, na podstawie danych statystycznych obliczono zapotrzebowanie na nową zabudowę Gminy Raciechowice na poziomie 1 928 osób. Analiza wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań Gminy – demograficznych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz społeczno-ekonomicznych, wskazuje jednak, że faktycznie zapotrzebowanie może być większe. Wiąże się to m.in. z potrzebami aktualnych mieszkańców związanymi z rosnącym standardem mieszkań oraz potrzebami przyszłych mieszkańców, które będą wynikały ze zmian w strukturze demograficznej. W związku z powyższym, w ramach Strategii wyznaczono lokalne obszary strategicznej interwencji, które ze względu na szczególne warunki społeczne, gospodarcze lub przestrzenne decydujące o wysokim potencjale

rozwojowym, stanowią obszary intensyfikacji zabudowy i rozwoju funkcji mieszkaniowych gminy. W rozdziale „Lokalne obszary strategicznej interwencji” przedstawiono analizę uwarunkowań oraz szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej w Gminie Raciechowice wraz z zakresem planowanych działań.

2. Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

Systemy komunikacji

- Utrzymanie istniejącego układu sieci drogowej i powiązań transportowych realizowanych przez drogę wojewódzką nr 964 i drogi powiatowe oraz lokalne.
- Modernizacja dróg i ulic, w tym poszerzanie jezdni, wyznaczanie pasów dla rowerzystów, urządzenie chodników wraz z przystosowaniem infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.
- Uwzględnienie w polityce przestrzennej planowanej linii kolejowej relacji Podłęże – Szczyrzyc – Tymbark/Mszana Dolna przebiegającej przez teren gminy, wraz z przystankiem kolejowym w miejscowości Gruszów.
- Utrzymanie i rozwinięcie układu parkingów obsługujących ośrodki usługowe gminy w powiązaniu z przystankami komunikacji zbiorowej.
- Utrzymanie i rozwinięcie systemu komunikacji zbiorowej.
- Uznanie roweru jako pełnoprawnego środka obsługi komunikacyjnej gminy oraz turystyki rowerowej jako jednej z preferowanych form turystyki na obszarze gminy i utworzenie spójnego i bezpiecznego systemu dróg rowerowych, powiązanych z formami transportu zbiorowego.
- Utworzenie i odpowiednie wyposażenie układu ciągów pieszych, w tym tras turystycznych i spacerowych, a także tras turystyki konnej.

Infrastruktura techniczna

- Poprawa standardu i rozbudowa komunalnej infrastruktury technicznej - uzbrajanie terenu w infrastrukturę techniczną niezbędną dla funkcji mieszkaniowych, gospodarczych, usługowych itp. oraz zapewnianie dostępności komunikacyjnej poprzez rozbudowę i modernizację infrastruktury drogowej.
- Rozbudowa istniejącego systemu wodociągowego w oparciu o istniejące ujęcie wody w Raciechowicach, w tym zwodociągowanie sołectw: Bojańczyce, Dąbie (częściowo wyposażona w sieć wodociągową), Kawec, Krzesławice, Poznachowice Górne, Sawa, Żerostawice.
- Rozbudowa istniejącego systemu kanalizacyjnego związanego z istniejącą oczyszczalnią w Raciechowicach, w tym skanalizowanie sołectw: Bojańczyce, Czasław, Dąbie, Gruszów, Kawec,

Komorniki (częściowo wyposażone w sieć kanalizacyjną), Krzesławice, Krzyworzeka, Kwapinka, Mierzeń, Poznachowice Górne, Raciechowice (częściowo wyposażone w sieć kanalizacyjną), Sawa, Zegartowice, Żerostawice.

- Modernizacja i rozbudowa istniejących urządzeń i sieci elektroenergetycznej.
- Utrzymanie i rozwijanie lokalnych systemów ciepłowniczych w celu zaopatrzenia zespołów usługowych wsi, przy preferowaniu urządzeń grzewczych w kotłowniach i indywidualnych urządzeniach, na kotły ogrzewane gazem bądź energią elektryczną.
- Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości, w tym tworzenie, przygotowanie planistyczne i uzbrajanie techniczne miejsc pod inwestycje i strefy aktywności gospodarczej.

Infrastruktura społeczna

- Dalszy rozwój usług publicznych ukierunkowany na koncentrację usług podstawowych w miejscowości Raciechowice, stanowiącej główny ośrodek administracyjno-funkcjonalny gminy.
- Zapewnienie dogodnych warunków życia i rozwoju społeczności lokalnej, w tym możliwie wysokiego standardu zamieszkania, obsługi i bezpieczeństwa mieszkańców, a także sprawnego funkcjonowania gminy jako miejsca zamieszkania, pracy, obsługi, wypoczynku i innych aktywności jej mieszkańców.
- Rozwijanie infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i wypoczynkowej, przede wszystkim w centrach układów głównych zespołów zabudowy oraz infrastruktury turystycznej w obrębie zespołów wypoczynkowo-rekreacyjnych w dolinach Krzyworzeki i Stradomki.
- Utrzymanie i ochrona substancji o wartościach kulturowych oraz ewentualne powiększenie istniejącego cmentarza, z zachowaniem jego strefy ochronnej.
- Uzupelnienie zagospodarowania centralnego ośrodka gminy (otoczenia Urzędu Gminy, ośrodka zdrowia, zespołu handlowo-gastronomicznego, przystanku autobusowego) oraz wprowadzanie w jego obrębie zieleni i obiektów małej architektury.
- Rozwijanie oferty edukacyjnej oraz podnoszenie jej jakości i atrakcyjności, w tym poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury placówek oświatowych.
- Rozwijanie oferty usług opiekuńczych, w tym utworzenie żłobka.

ZASADY

1. Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

- Należy dążyć do ochrony środowiska przyrodniczego poprzez hamowanie procesów degradacji oraz odnawianie i wzbogacanie przyrody na obszarach zdegradowanych.

- Należy dążyć do wzmożonej ochrony węzłów i ciągów ekologicznych oraz tych ekosystemów, które mają wpływ na funkcjonowanie przyrody i odtwarzanie jej zasobów. Należy dążyć do zachowania połączeń przyrodniczych w ramach korytarzy ekologicznych oraz ochrony siedlisk i tras migracji zwierząt.
- Należy dążyć do ochrony wartości krajobrazowych terenu, w tym poprzez utrzymanie dotychczas zachowanych i przywracanie utraconych walorów krajobrazu naturalnego i kulturowego oraz zachowanie otwarc widokowych, w tym przede wszystkim na górę Grodzisko, i w kierunku południowym z drogi biegnącej od Krzyworzeki po Gruszów.
- Należy dążyć do utrzymania i wprowadzania zieleni w otoczeniu zabudowy, z udziałem zadrzewień i zakrzewień oraz wprowadzania zieleni osłonowej przy obiektach dysharmonijnych w stosunku do otoczenia, a także odpowiedniego kształtowania zieleni w otoczeniu obiektów o wysokich wartościach kulturowych w celu wyeksponowania tych obiektów.
- W przypadku konieczności regulacji cieków wodnych należy dążyć do unikania prostowania i skracania przebiegu koryt.
- Należy dążyć do lokalizowania działalności produkcyjnej i produkcyjno-usługowej szczególnie uciążliwej dla funkcji mieszkaniowej, w jednorodnych zespołach położonych poza terenami mieszkaniowymi.
- Należy dążyć do ograniczania negatywnego wpływu turystyki na środowisko naturalne, historyczne, kulturowe i społeczne gminy, m.in. poprzez odpowiednie kierunkowanie ruchu turystycznego i właściwe udostępnianie zasobów kulturowych i przyrodniczych.

2. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

- Należy dążyć do ochrony oraz racjonalnego i efektywnego wykorzystania walorów środowiska kulturowego i krajobrazu, w tym poprzez konserwację i rewaloryzację historycznych układów przestrzennych i ich elementów o wartościach kulturowych, zwłaszcza zabytkowych.
- Należy dążyć do zachowania ładu przestrzennego i ograniczania kolizji w krajobrazie kulturowym poprzez nawiązywanie nowymi obiektami do charakteru zabudowy historycznej i tradycyjnej oraz poprawianie form architektonicznych istniejących obiektów dysharmonijnych w stosunku do otoczenia.
- Należy dążyć do ochrony ekspozycji szczególnie wartościowych obiektów historyczno-kulturowych poprzez zachowanie bądź przywracanie widoku na dany obiekt lub zespół w drodze odpowiedniego kształtowania jego przedpola, tła i kulis.
- Należy dążyć do eliminacji obiektów tymczasowych, dysharmonijnych w stosunku do otoczenia lub blokujących tereny cenne z punktu widzenia możliwości ich wykorzystania na cele usługowe bądź inne, zgodne z funkcjami obszaru.

3. Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2023 r. poz. 977, 1506, 1597 i 1688)

Obiekty handlu wielkopowierzchniowego należy lokalizować zgodnie z zapisami obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

4. Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

- Inwestycje celu publicznego mogą być lokalizowane w Gminie Raciechowice na podstawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego, podejmowanych zgodnie z procedurą, którą określają aktualne przepisy.
- Należy wykluczyć lokalizacje, które wiążą się z ingerencją w unikatowe ekosystemy pod względem wartości przyrodniczych.
- Należy dążyć do minimalizowania zagrożeń powodowanych przez inwestycję celu publicznego.

5. Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

- Lokalizację urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW dopuszcza się na terenach produkcyjno-usługowych, z zachowaniem pasów ochronnych o szerokości 10 m od granic tych terenów.
- Należy dążyć do ograniczania inwestycji w rejonie występowania stanowisk roślin chronionych lub ich zabezpieczenia zgodnie z przepisami ustawy o ochronie przyrody.

6. Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Należy ograniczać lokalizację inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Ewentualna lokalizacja inwestycji zaliczonych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko winna uwzględniać potencjalnie szkodliwy wpływ na otoczenie.

7. Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

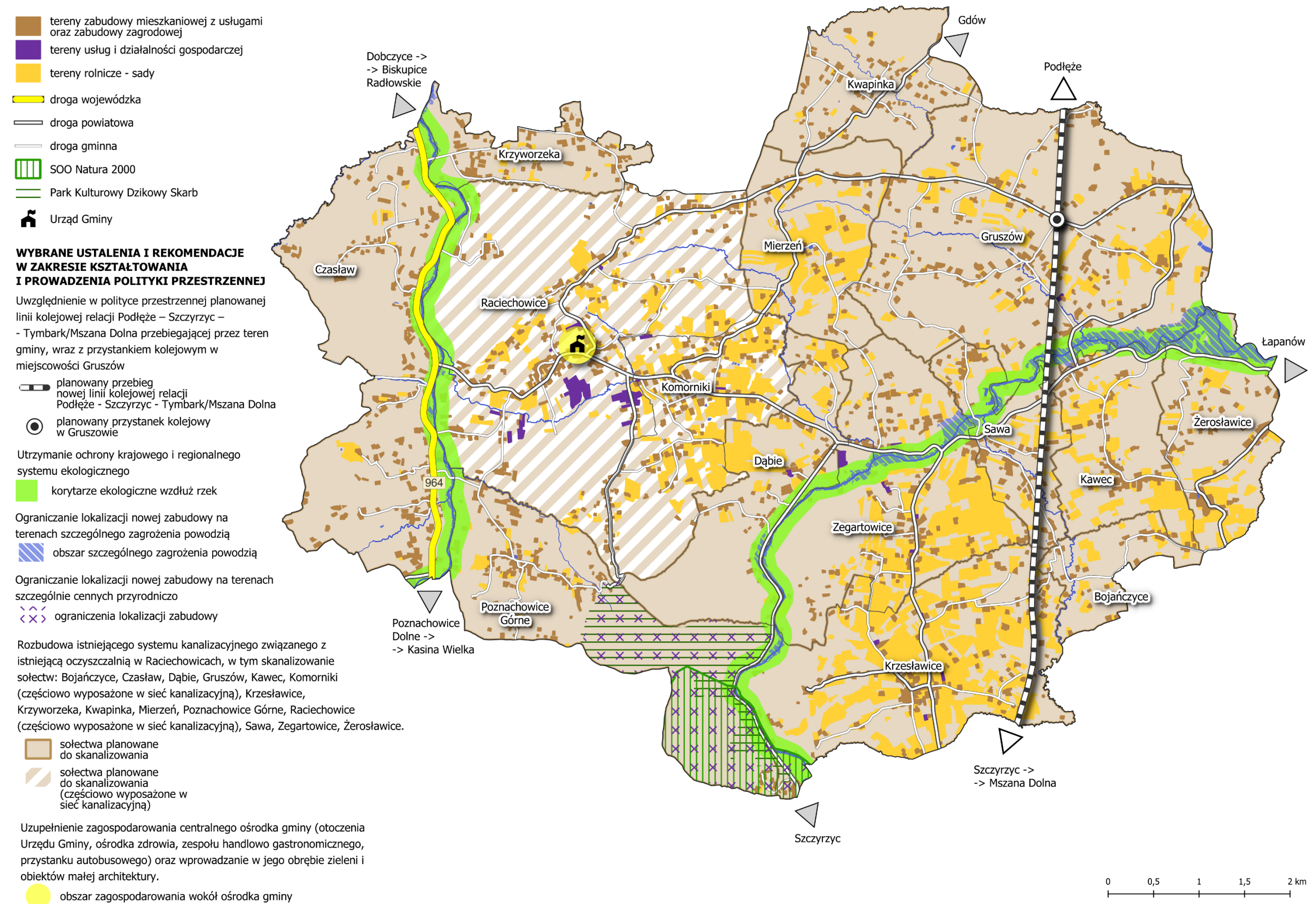
- Należy dążyć do ochrony rolniczej przestrzeni produkcyjnej.
- Rolniczą przestrzeń produkcyjną należy kształtować poprzez porządkowanie i uzupełnianie terenów osadniczych przede wszystkim zabudową związaną z rolniczą funkcją terenu, z dopuszczeniem gospodarstw agroturystycznych oraz zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej nie związanej z rolnictwem, w tym zabudowy z pokojami gościnnymi i mieszkaniowo-pensjonatowej.
- Należy dążyć do intensywnego wykorzystania rolniczego najcenniejszych w skali gminy kompleksów gruntów, z preferencjami dla gospodarki sadowniczej.
- Należy zapewniać wsparcie dla wysokiej jakości produkcji rolniczej wytwarzanej lokalnie i tradycyjnymi metodami oraz zakładania sadów, zwiększania ich powierzchni z możliwością otwarcia dla małego ruchu turystycznego.
- Istniejące lasy należy traktować jako lasy wodo-, glebo- i wiatrochronne oraz przeciwoerozyjne.

- Należy dążyć do racjonalnego pozyskiwania drewna i odnawiania drzewostanów oraz ograniczonego użytkowania owoców runa leśnego.
- Należy dążyć do uregulowania granicy rolno-leśnej, w tym poprzez wyłączenie terenów nieleśnych z gospodarki rolnej i wykorzystywanie ich jako użytki zielone do celów gospodarki hodowlanej.

8. Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

- Należy dążyć do zalesiania, zadrzewiania lub zakrzewiania terenów, zwłaszcza stromych stoków, terenów zagrożonych osuwiskami lub erozją, terenów źródłiskowych oraz otoczenia cieków.
- W związku z występowaniem na terenie gminy zagrożeń osuwiskowych, przy prowadzeniu działalności inwestycyjnej należy uwzględnić uwarunkowania geotechniczne i geologiczno-inżynierskie w zakresie wynikającym z przepisów odrębnych w dostosowaniu do warunków lokalnych.
- Rewaloryzacja terenów zieleni powinna polegać na uzupełnianiu drzewostanu odpowiednimi gatunkami, porządkowaniu istniejących układów zieleni, renowacji starych oraz instalowaniu nowych elementów małej architektury.

Rysunek 5 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania polityki przestrzennej w Gminie Raciechowice

16. Rezultaty planowanych działań

Zgodnie z art. 10e. ust. 3 pkt. 3) ustawy o samorządzie gminnym, strategia określa w szczególności: oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia. Przez rezultat rozumie się efekt planowanych działań. Rezultaty podobnie jak sformułowane cele, muszą być mierzalne i możliwe do zweryfikowania, dlatego też przedstawia się je za pomocą wskaźników, co jest znaczącym ułatwieniem monitorowania postępów realizacji zapisów strategii. Poniższa tabela przedstawia wskaźniki wraz z oczekiwanym rezultatem, dla poszczególnych kierunków działań.

L.p. kierunku działania	Nazwa działania	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa wskaźnika (2023)	Oczekiwany rezultat w 2030 roku	Źródło danych
1.	Poprawa jakości oferty i bazy oświatowej	Budowa żłobka	0	1	UG Raciechowice
2.	Atrakcyjne i zróżnicowane usługi kulturalne	Liczba uczestników imprez organizowanych przez instytucje kultury na 1000 ludności	110,8	wzrost	UG Raciechowice
3.	Utworzenie polityki młodzieżowej	Liczba prowadzonych działań mających na celu kreowanie postawy przedsiębiorczej oraz obywatelskiej wśród najmłodszych mieszkańców	0	wzrost	UG Raciechowice
4.	Rozwijanie polityk senioralnych	Liczba przeprowadzanych działań mających na celu promocję zdrowia	0	wzrost	UG Raciechowice
5.	Wzmacnianie potencjału społeczeństwa obywatelskiego	Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców	4,2	wzrost	BDL GUS
6.	Nowoczesny i sprawny samorząd	Liczba przeprowadzonych działań mających na celu wzmacnianie kompetencji cyfrowych kadr i pracowników urzędu gmin	0	wzrost	UG Raciechowice
7.	Tworzenie warunków do rozwijania działalności gospodarczej	Liczba przeprowadzonych działań promujących istniejące strefy aktywności gospodarczej	0	wzrost	UG Raciechowice
8.	Animowanie rozwoju turystyki	Powierzchnia terenów zagospodarowanych pod rozwijanie przestrzeni do sportu i rekreacji	0	wzrost	UG Raciechowice
9.	Promocja marki gminy	Liczba przeprowadzanych działań promujących w ramach partnerstwa w stowarzyszeniu Forum Gmin Beskidu Wyspowego	0	wzrost	UG Raciechowice
10.	Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	Odsetek osób korzystających z kanalizacji	14,1%	wzrost	BDL GUS
11	Poprawa stanu infrastruktury drogowej i okołodrogowej	Liczba zmodernizowanych punktów oświetleniowych	0	wzrost	UG Raciechowice

L.p. kierunku działania	Nazwa działania	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa wskaźnika (2023)	Oczekiwany rezultat w 2030 roku	Źródło danych
12	Adaptacja do zmian klimatycznych	Odpady komunalne zebrane selektywnie z gospodarstw domowych w relacji do ogółu odpadów	49,7%	wzrost	BDL GUS
13	Ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego	Odsetek osób korzystających z instalacji gazowej	8,8%	wzrost	BDL GUS
14	Aktywne planowanie przestrzenne	Liczba uchwalonych planów miejscowych w gminie	0	wzrost	UG Raciechowice

III System realizacji strategii

17. Zarządzanie strategią

System zarządzania strategią opiera się w wymiarze ogólnym na trzech głównych elementach:

1. formułowanie strategii
2. wdrażanie strategii
3. monitoring rezultatów i warunków wdrażania strategii

Poniższy schemat przedstawia zależności pomiędzy głównymi wymiarami zarządzania strategią:

System wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Raciechowice na lata 2021-2030 to określenie sposobu organizacji procesów wdrażających strategię, który zostanie przedstawiony w niniejszym rozdziale. Przede wszystkim znaczenie odgrywa wskazanie podmiotów biorących udział w realizacji strategii oraz przedstawienie podziału zadań. Dodatkowo system realizacji strategii wskazuje propozycje mechanizmów i narzędzi wdrażania, określa wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych, sposób monitorowania oraz ocenia trafność, przewidywaną skuteczność i efektywną realizację strategii.

●	Przygotowanie projektu Strategii lub zmian do Strategii – Wójt Gminy, eksperci zewnętrzni, Rada Gminy, organizacje społeczne, mieszkańcy
●	Wybór zadań do realizacji w ramach Strategii – Wójt Gminy, Rada Gminy
●	Zabezpieczenie środków w budżecie na realizację zadań, umieszczenie poszczególnych zadań w budżecie oraz Wieloletnim Planie Finansowym – Skarbnik, Wójt Gminy, Rada Gminy
●	Przygotowanie projektów od strony technicznej – Urząd Gminy i jednostki organizacyjne
●	Przygotowanie wniosków o dofinansowanie – Urząd Gminy, jednostki podległe
●	Przeprowadzenie postępowań o udzielenie zamówienia publicznego – Urząd Gminy
●	Nadzór nad realizacją projektów, rozliczenia, raporty – Wójt Gminy, Urząd Gminy
●	Ewaluacja osiągania poszczególnych celów operacyjnych - Urząd Gminy, Wójt Gminy, Rada Gminy, dyrektorzy jednostek podległych

Dodatkowo we wdrażanie Strategii w zależności od typu projektu, będą również zaangażowane inne jednostki lub organy – spółki komunalne lub jednostki organizacyjne.

18. Monitoring i ewaluacja

Bazę do skutecznego wdrażania strategii stanowi wiedza dotycząca postępów w zakresie realizacji wskazanych w niej instrumentów i działań. Poniżej przedstawiono planowaną procedurę monitorowania Strategii Rozwoju Gminy Raciechowice na lata 2021-2030. Przegląd Strategii będzie prowadzony przez cały okres jej obowiązywania, minimum raz w roku. Wynikiem przeglądu będzie przygotowanie sprawozdania, w oparciu o analizę zaproponowanych wskaźników oraz uwzględniającego informacje na temat stopnia realizacji i zaawansowania poszczególnych zadań wybranych do realizacji w danym okresie.

Wójt Gminy, który jest odpowiedzialny za wdrażanie Strategii składa Radzie Gminy sprawozdanie z jej realizacji, które przyjmowane jest lub odrzucone uchwałą Rady.

Zmiany w dokumencie dokonywane będą uchwałą Rady Gminy na wniosek Wójta Gminy po wydaniu stosownej opinii przez komisję (komisje) odpowiedniej dla danego typu zadania.

Ocena średniookresowa realizacji Strategii zostanie dokonana w trzecim kwartale 2027 r. Celem tejże ewaluacji będzie porównanie założonych w Strategii efektów jej wdrażania z faktycznie osiągniętymi wynikami. Dzięki przeprowadzonej ewaluacji możliwe będzie sformułowanie zaleceń na kolejne lata wdrażania Strategii, a także wprowadzenie potrzebnych zmian i korekt w zapisach dokumentu. Ocena dokonywana będzie przez Wójta Gminy we współpracy z właściwymi referatami Urzędu Gminy, które przedstawiają ją do przyjęcia Radzie Gminy. Ewaluacja końcowa zostanie przeprowadzona po zakończeniu całego okresu, w jakim realizowane mają być zadania ujęte w Strategii. Pozwala ona na ocenę na ile udało się osiągnąć założone cele. Wnioski z oceny posłużą jako rekomendacje w kolejnych procesach planowania strategicznego

19. Aktualizacja i wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Aktualizacja dokumentu

- Zmiany w Strategii Rozwoju Gminy Raciechowice na lata 2021-2030 dokonywane będą uchwałą Rady Gminy na wniosek Wójta Gminy Raciechowice.
- Przed podjęciem uchwały wymagane jest wydanie stosownej opinii przez komisję branżową.
- Ocena realizacji strategii na podstawie danych zawartych w raportach ewaluacyjnych zostanie dokonana w latach 2027 i 2030. Jej celem będzie porównanie założonych w strategii oddziaływań i efektów jej wdrażania z faktycznie osiągniętymi efektami. Na tej podstawie formułowane będą zalecenia w zakresie aktualizacji na kolejne lata wdrażania Strategii.
- Decyzja o aktualizacji dokumentu dokonywana będzie przez Wójta Gminy Raciechowice we współpracy z właściwymi komórkami organizacyjnymi Urzędu Gminy, które przedstawią ją do przyjęcia Radzie Gminy w Raciechowicach.

Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

- Dokumenty wykonawcze powinny być napisane możliwie przejrzystym językiem, zrozumiałym dla osób niebędących specjalistami w danej dziedzinie.
- Obowiązkowe jest oznakowanie dokumentu zgodne z obowiązującymi zasadami.
- Przygotowanie dokumentu wykonawczego powinno zakończyć się w ciągu 12 miesięcy od jego zainicjowania.
- Obowiązkowo każdy dokument wykonawczy powinien zostać poddany konsultacjom.
- W każdym dokumencie wykonawczym powinno znaleźć się co najmniej odniesienie do konkretnego celu strategicznego i kierunku działań niniejszej strategii.
- Każdy dokument wykonawczy musi posiadać przypisaną komórkę organizacyjną jako wiodącą, odpowiadającą za całościową realizację oraz jej skutki.

20. Finansowanie strategii

Dla prowadzenia efektywnej i skutecznej polityki rozwoju gminy powinny być wykorzystane wszystkie dostępne środki finansowe. W celu skutecznej realizacji Strategii Rozwoju Gminy Raciechowice na lata 2021-2030, samorząd jako jej operator oraz inicjator będzie poszukiwał wszelkich dostępnych źródeł, narzędzi, metod i możliwości realizacji określonych celów, aby urzeczywistnić zaproponowaną w dokumencie wizję.

Wśród potencjalnych źródeł finansowania działań, przewidzianych do realizacji w ramach strategii wskazuje się na :

- środki budżetu jednostek samorządu terytorialnego, w tym regionalne, powiatowe
- środki własne gminy
- środki pochodzące z budżetu państwa (pozostające w dyspozycji poszczególnych ministerstw, dedykowane fundusze i programy),
- środki funduszy celowych
- fundusze europejskie
- inne fundusze ze źródeł europejskich
- środki sektora prywatnego
- kredyty bankowe, pożyczki oraz inne instrumenty finansowe
- dodatkowe formy wsparcia dostępne w ramach specjalnych linii budżetowych np. tarczy antykryzysowych

21. Ewaluacja ex-ante

Ewaluacja ex-ante, obok ewaluacji on-going i ex-post, jest jednym z typów ewaluacji. Prowadzona jest na etapie poprzedzającym wdrażanie i realizację zapisów zawartych w dokumencie strategii. Zgodnie z obowiązującą ustawą z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, podmiot opracowujący strategię rozwoju zobligowany jest do przeprowadzenia uprzedniej ewaluacji. Tego typu ewaluacja, jest badaniem, które ma na celu ocenę jakości i wartości procesu oraz efektów wdrażania konkretnych interwencji. Jej celem jest również poprawa jakości planowanej interwencji, przeprowadzenie uprzedniej ewaluacji umożliwia wprowadzenie usprawnień i zmian w założeniach i treści strategii. Na potrzeby niniejszej strategii ewaluacja prowadzona była równoległe z procesem tworzeniu dokumentu, a ewaluator uczestniczył w tym procesie od najwcześniejszego etapu, dzięki temu jest w stanie lepiej poznać specyfikę dokumentu, co znacząco wpływa na możliwość udzielenia przez niego wsparcia w trakcie prac nad dokumentem. Tego rodzaju wariant ewaluacji nazywany jest ewaluacją partycypacyjną.

W przypadku ewaluacji ex-ante, wyróżnia się cztery podstawowe kryteria:

- trafności celów strategicznych i planowanych działań, w odniesieniu do zidentyfikowanych problemów lub wyzwań,
- przewidywanej skuteczności działań na rzecz realizacji celów oraz metod ich wdrażania i zabezpieczenia odpowiednich zasobów,
- przewidywanej efektywności sumy zasobów przeznaczonych na realizację działań,
- spójności wewnętrznej między jej celami a priorytetami i działaniami oraz zewnętrznej między założeniami strategii a założeniami dokumentów wyższego rzędu lub równorzędnymi

Poniżej przedstawiono wnioski wynikające z przeprowadzonej ewaluacji ex-ante.

- Wnioski z przeprowadzonej na potrzeby opracowania strategii, diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, przedstawiają informacje dotyczące sytuacji w gminie oraz zidentyfikowane problemy, zagrożenia i wyzwania z którymi musi się zmierzyć Gmina Raciechowice w najbliższych latach. Ponadto analiza sytuacji w tych trzech wymiarach, pozwoliła na zidentyfikowanie wewnętrznych potencjałów oraz szans rozwojowych.
- Zaproponowane cele strategiczne i kierunki działania wraz z zakresem planowanych przedsięwzięć, zostały trafnie dobrane. Pozwalają na wykorzystanie szans i mocnych stron, przy jednoczesnym zapobieganiu możliwym zagrożeniom oraz poprawie słabych stron. Ważną rolę odgrywają przede wszystkim przedsięwzięcia kluczowe, które odnoszą się do głównych słabości i zidentyfikowanych w gminie deficytów oraz stanowią działania priorytetowe.
- Dostępność oraz wysoka jakość usług publicznych determinuje jakość życia mieszkańców. Z uwagi na zmieniającą się strukturę demograficzną i wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym, a także ogólny wzrost liczby ludności w gminie, rosną również oczekiwania co do poziomu i atrakcyjności usług. Problem starzenia się społeczności lokalnej determinuje konieczność prowadzenia działań dotyczących poprawy dostępności przede wszystkim usług medycznych. Oferta w gminie powinna być nastawiona i dostosowana do potrzeb osób najstarszych, ale również odpowiadać oczekiwaniom młodszych mieszkańców. Zdefiniowane w ramach *Celu strategicznego 1. Efektywne zaspokojenie potrzeb mieszkańców* wynika z rosnących oczekiwań mieszkańców kierunku działań, przyczynią się do poprawy wskazanych kwestii i przede wszystkim zapewnienia atrakcyjnej do różnych grup odbiorców oferty.

- Dla gmin o typowo rolniczym charakterze, kluczowa jest dywersyfikacja struktury gospodarki i rozwój w gminy w oparciu o endogeniczne zasoby. W przypadku Gminy Raciechowice istotne jest stymulowanie przedsiębiorczości wśród mieszkańców. Działania wskazane w ramach *Celu strategicznego 2. Dywersyfikacja i stymulowanie rozwoju lokalnej gospodarki* skupiają się na budowaniu marki gminy oraz tworzeniu odpowiednich warunków do wzrostu gospodarczego, przede wszystkim w zakresie agroturystyki i przemysłu metalowego.
- Jednym z większych deficytów i sporą niedogodnością w gminie jest niedostatecznie rozwinięta sieć wodociągowo-kanalizacyjna, a także stan i jakość dróg. Wysoka jakość infrastruktury technicznej oraz funkcjonalność przestrzeni ma wpływ na jakość życia mieszkańców. Gmina Raciechowice, będąca gminą wiejską o rolniczym charakterze, na obszarze której występują obszary prawnie chronione, cechuje się stosunkowo dobrą jakością środowiska przyrodniczego, które stanowi istotny potencjał i buduje atrakcyjność turystyczną, ale również warunkuje konieczność ochrony i dbałości o lokalny ekosystem. Z uwagi na ten fakt uzasadnione jest prowadzenie działań przewidzianych w ramach realizacji *Celu strategicznego 3. Systematyczny rozwój infrastruktury przy zachowaniu dbałości o środowisko naturalne*.
- W strategii zaprezentowano schemat ilustrujący założenia strategiczne. Zaproponowana logika interwencji, wybór oraz przepisanie odpowiednich kierunków działań do poszczególnych celów i jednocześnie trzech domen planowania strategicznego, umożliwi skuteczną realizację i rozwój gminy. System realizacji strategii przedstawia oczekiwane rezultaty planowanych kierunków działań, a wybór katalogu wskaźników przypisanych do każdego z kierunków działań, skupiony jest na ocenie osiągnięcia celów stawianych przed strategią.
- Aby zapewnić efektywność strategii i realne zmiany w gminie, do realizacji przewidziano zadania najbardziej potrzebne z perspektywy zidentyfikowanych wyzwań i problemów, a także potrzeb mieszkańców. Szczególne znaczenie odgrywają Określenie źródeł finansowania oraz oczekiwanych rezultatów poszczególnych kierunków, stanowi potwierdzenie, że przyjęte cele i założenia są możliwe do osiągnięcia w trakcie obowiązywania strategii.
- Strategię cechuje wysoka spójność wewnętrzna. Bazę do formułowania celów stanowiła część diagnostyczna, z której najważniejsze wnioski zostały przedstawione za pomocą analizy SWOT. Kierunki działań zawierają się w trzech głównych celach strategicznych, każdy z nich został uszczegółowiony poprzez wskazanie zakresu interwencji oraz rekomendacji, co

pokazuje, że zaplanowane kierunki nie wykazują sprzeczności pomiędzy sobą, ani nie nakładają się na siebie, tylko są spójne wewnętrznie i wzajemnie się uzupełniają. Niniejszy dokument jest komplementarny i spójny z zapisami dokumentów wyższego rzędu (co zostało wykazane w rozdziale komplementarność z innymi dokumentami planistycznymi), w szczególności ze Strategią Rozwoju Województwa Małopolskiego „Małopolska 2030”, do której zapisów się odwołuje m.in. przy wskazywaniu obszarów strategicznej interwencji.

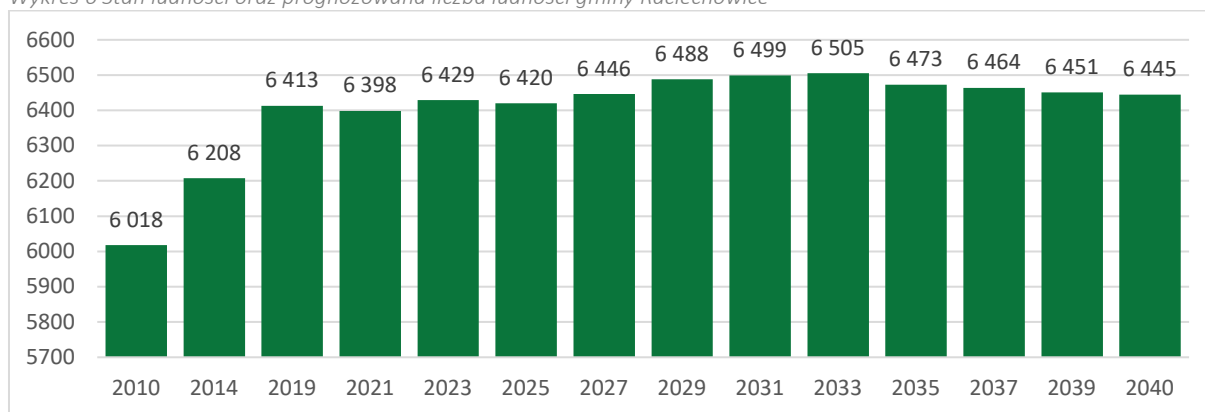
Załącznik nr 1 Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej

Demografia

Według danych GUS w 2023 r. gminę Raciechowice zamieszkiwało 6 429 osób, z czego 50,2% stanowią kobiety, a 49,8% mężczyźni. Widoczne są pozytywne tendencje związane ze wzrostem liczby ludności w gminie. W ostatniej dekadzie odnotowano wzrost populacji o 3,6%. Prognozy dotyczące sytuacji demograficznej w gminie przedstawiają się raczej optymistycznie - na najbliższe 10 lat (w perspektywie 2033 r.) prognozuje się wzrost o kolejne 1,2%, a następnie niewielki spadek o 0,9% w przeciągu 7 lat. Ostatecznie w 2040 r. ma przynieść to wzrost o 0,25% w stosunku do 2023 r. Zgodnie z przewidywaną tendencją w 2040 r. prawdopodobnie gminę zamieszkiwać będzie 6 445 mieszkańców.

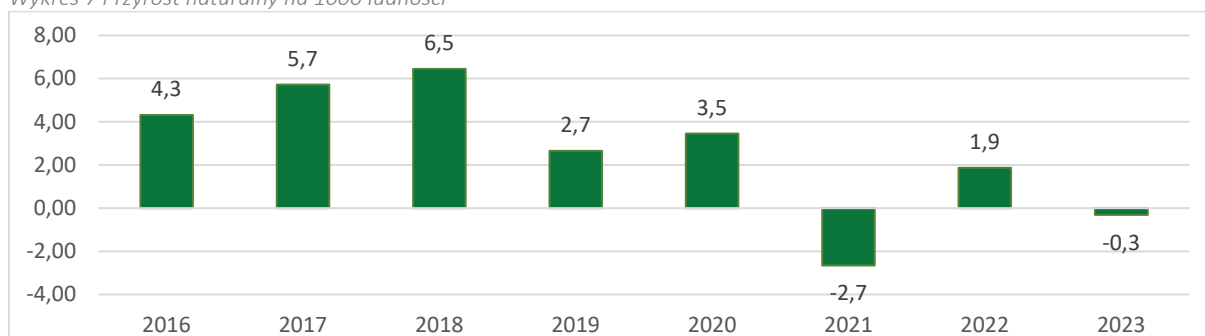
Wykres 6 Stan ludności oraz prognozowana liczba ludności gminy Raciechowice

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Sytuacja demograficzna w gminie jest wypadkową dwóch procesów: przyrostu naturalnego oraz salda migracji. W ciągu ostatnich pięciu lat przyrost naturalny charakteryzował się niestabilnym charakterem, z wyraźnymi wahaniami wartości. Notowano zarówno okresy dodatnie, jak i ujemne, co wskazuje na dynamiczne zmiany w strukturze demograficznej. Przyrost naturalny w przeliczeniu na 1000 ludności w 2023 r. wynosił -0,3. Najwyższą wartość odnotowano w 2018 r., kiedy to odnotowano 89 urodzeń i 48 zgonów, co w przeliczeniu na 1000 ludności dało wartość 6,5.

Wykres 7 Przyrost naturalny na 1000 ludności

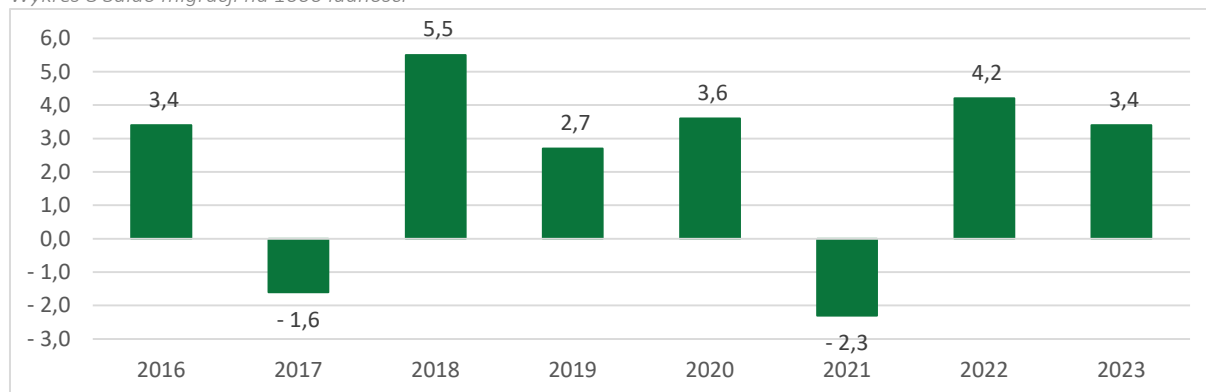

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W przypadku salda migracji w przeliczeniu na 1000 ludności, najwyższą wartość odnotowano również w 2018 r. W ciągu ostatnich pięciu lat saldo migracji było przeważnie dodatnie, z wyjątkiem 2020 roku, kiedy to odnotowano wartość ujemną (więcej osób wymeldowało się niż zameldowało na terenie gminy). Wartość salda migracji na 1000 mieszkańców wyniosła wtedy -2,3. Obecnie od dwóch lat saldo migracji utrzymuje się na poziomie dodatnim.

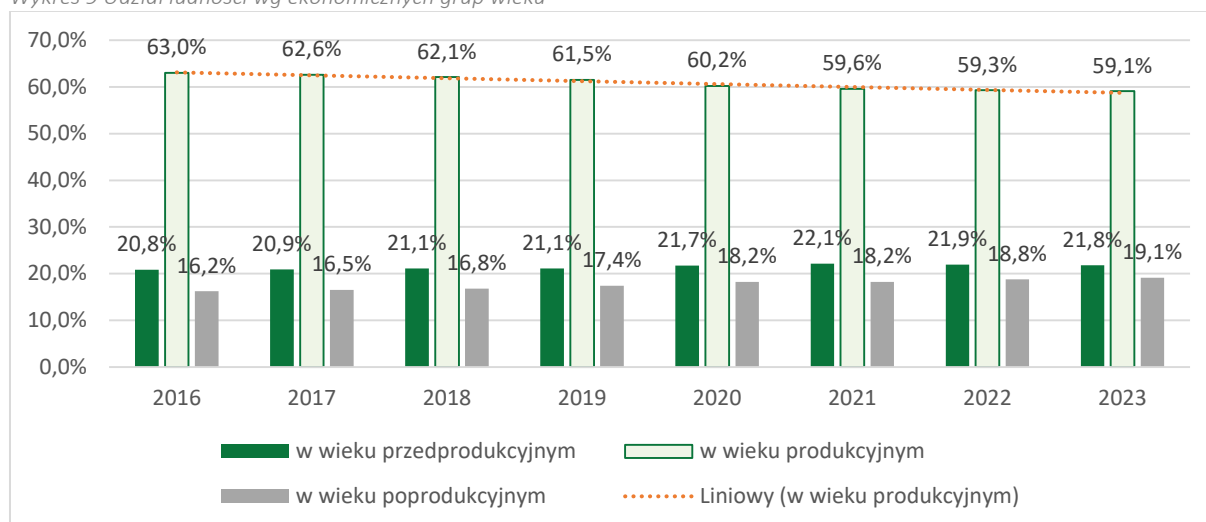
Wykres 8 Saldo migracji na 1000 ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W Gminie Raciechowice zauważalne są procesy związane z postępującym starzeniem się społeczności lokalnej. W ciągu ostatnich pięciu lat w strukturze ludności odnotowano wzrost udziału osób w wieku przedprodukcyjnym o 0,7 pp. Jednocześnie udział ludności w wieku produkcyjnym zmniejszył się o 2,4 pp. Kolejną zmianę odnotowano w udziale osób w wieku poprodukcyjnym, który wzrósł z 17,4% do 19,1%. Gmina Raciechowice, zaraz po gminach: Myślenice (16,7%) oraz Pcim (16,0%), są gminą powiatu myślenickiego, którą charakteryzuje najwyższy odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem w porównaniu do pozostałych. Wartość tego wskaźnika dla gminy Raciechowice w 2023 r. był na poziomie 15,9%.

Wykres 9 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku

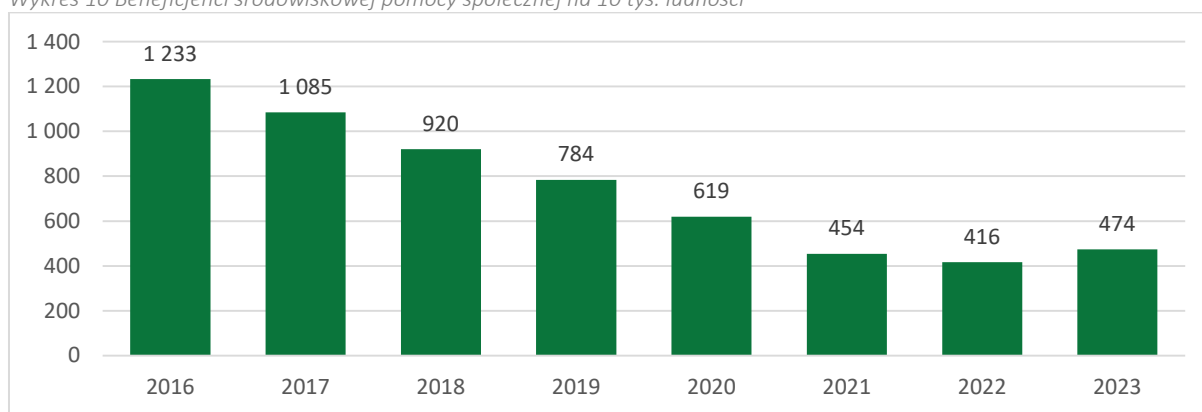

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Na obszarze gminy Raciechowice działa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, którego główne zadania obejmują przyznawanie i wypłatę zasiłków, organizowanie usług opiekuńczych, świadczenie pracy socjalnej oraz zapewnianie dożywiania dzieci i młodzieży. Z danych pozyskanych z Banku Danych Lokalnych GUS wynika, że liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie spadała do 2022 roku. Wartość wskaźnika osób objętych pomocą, wyrażony na 10 tys. mieszkańców, zmniejszyła się o 655 w ciągu pięciu lat (2018–2022). W 2023 roku wartość ta wzrosła o 58.

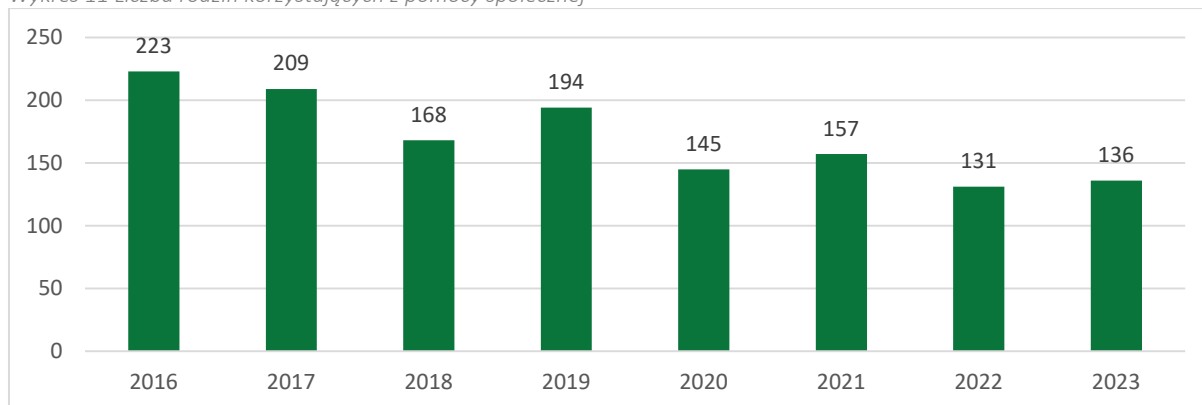
Wykres 10 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W latach 2016-2023 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wykazywała wahania, z ogólnym trendem spadkowym. Po wyraźnym spadku od 2016 r., w 2019 r. nastąpił nieznaczny wzrost liczby rodzin do 194 i ponowny spadek do 145 w 2020 r. Podobny wzrost odnotowano w 2021 roku, a od 2022 roku liczba rodzin utrzymuje się na stabilnym poziomie (136 w 2023 r.).

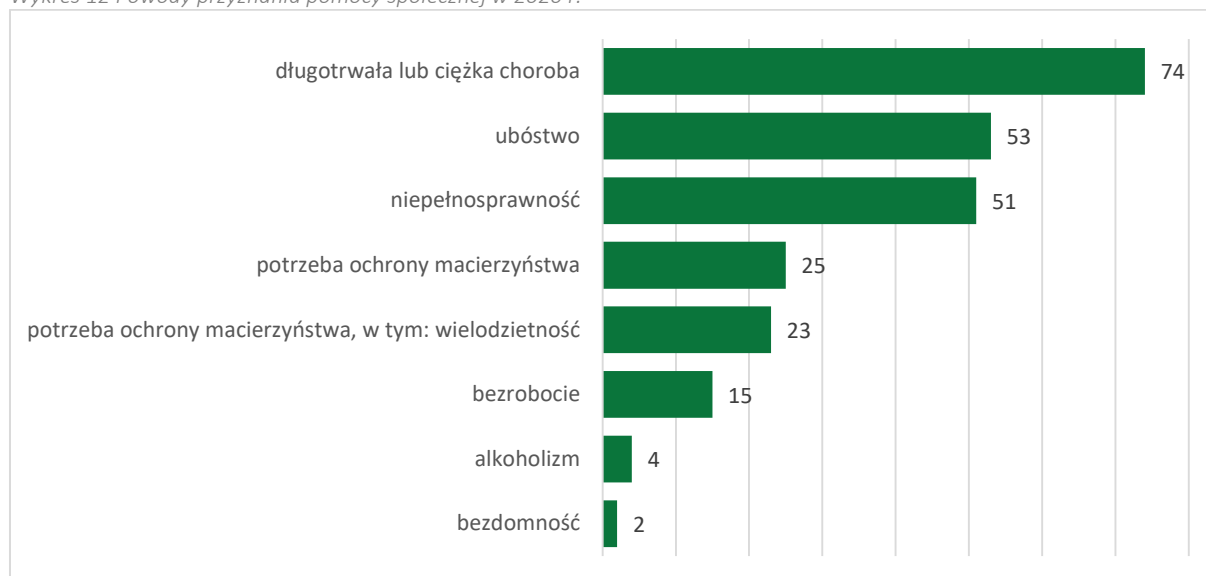
Wykres 11 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z GOPS Raciechowice.

W 2023 roku najczęstsze przyczyny przyznawania pomocy społecznej to długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo oraz niepełnosprawność.

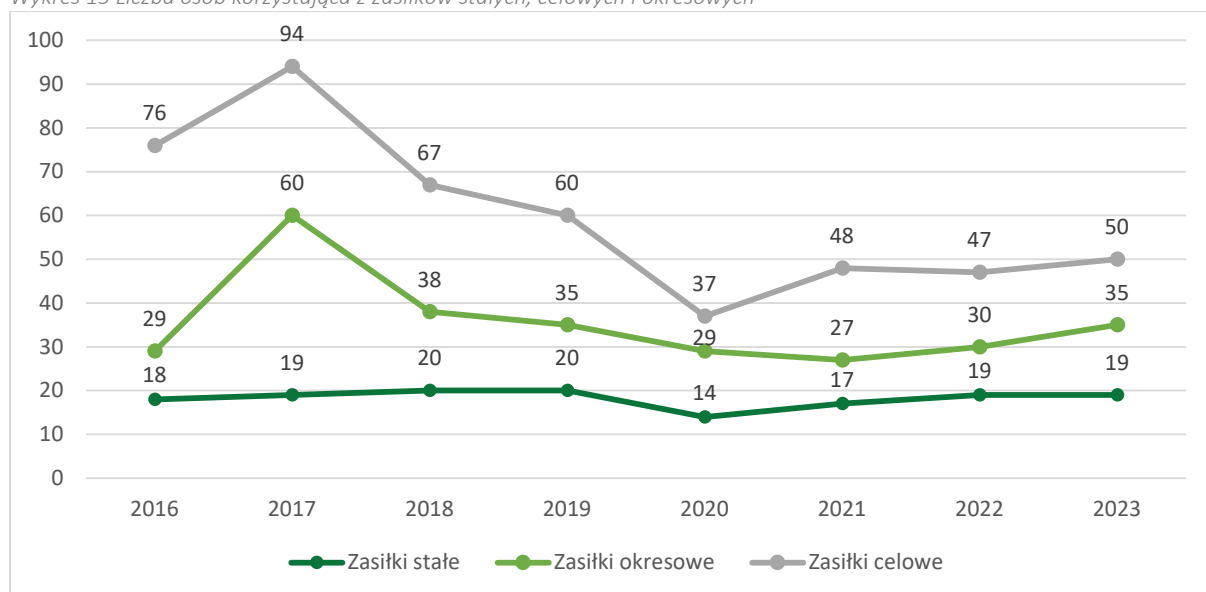
Wykres 12 Powody przyznania pomocy społecznej w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z GOPS Raciechowice.

Liczba osób korzystających z zasiłków stałych pozostała na stabilnym poziomie przez cały analizowany okres. Największe zmiany zauważono w przypadku zasiłków okresowych i celowych. W 2017 roku liczba osób otrzymujących zasiłki okresowe gwałtownie wzrosła z 29 do 60, po czym stopniowo zaczęła spadać. Podobny wzrost miał miejsce w przypadku zasiłków celowych, przyznawanych na zaspokojenie podstawowych potrzeb, takich jak zakup żywności, leków, leczenia czy odzieży. W 2017 roku liczba osób otrzymujących zasiłki celowe wzrosła z 76 do 94, a później również zaczęła maleć.

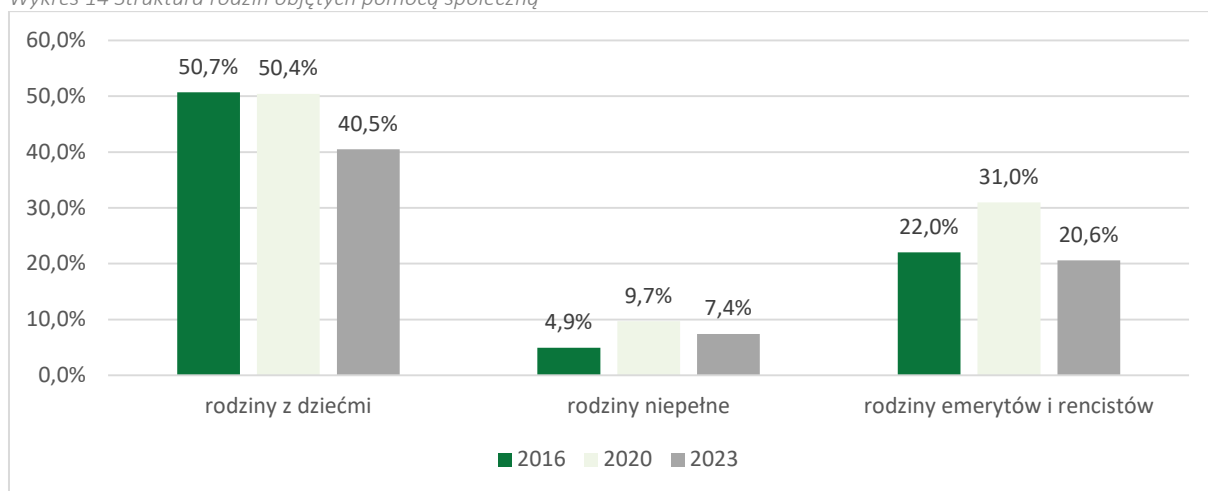
Wykres 13 Liczba osób korzystająca z zasiłków stałych, celowych i okresowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z GOPS Raciechowice.

W przypadku struktury rodzin objętych pomocą społeczną, największy udział stanowią rodziny z dziećmi, jednak ich odsetek, początkowo utrzymujący się na podobnym poziomie, zmniejszył się z 50,7% w 2016 roku do 40,5% w 2023 roku. W przypadku rodzin niepełnych, ich udział wzrósł z 4,9% w 2016 roku do 9,7% w 2020 roku, jednak w 2023 roku spadł do 7,4%. W latach 2016-2020 odnotowano wzrost udziału rodzin emerytów i rencistów o 9 pp., na co wpływ mógł mieć widoczny problem starzenia się społeczności lokalnej i związane z tym rosnące potrzeby osób najstarszych w tym okresie. Jednak w kolejnych latach, w okresie 2020-2023, ich udział spadł o 9,4%, co wskazuje, że liczba emerytów i rencistów korzystających z pomocy społecznej zaczęła maleć.

Wykres 14 Struktura rodzin objętych pomocą społeczną

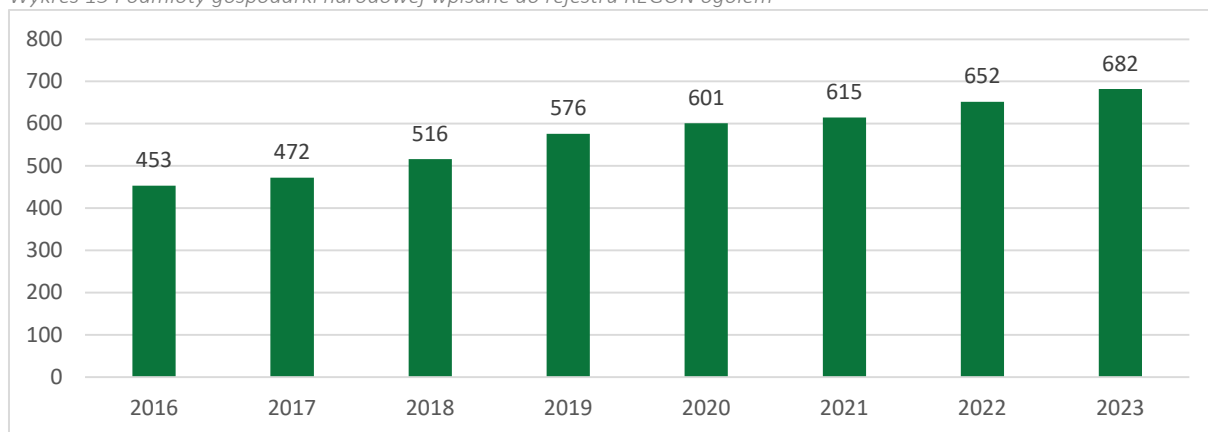
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z GOPS Raciechowice.

Gospodarka i rynek pracy

W gminie Raciechowice odnotowano pozytywny trend wzrostu liczby podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON. W ciągu ostatnich pięciu lat liczba tych podmiotów wzrosła z 576 w 2019 roku do 682 w 2023 roku.

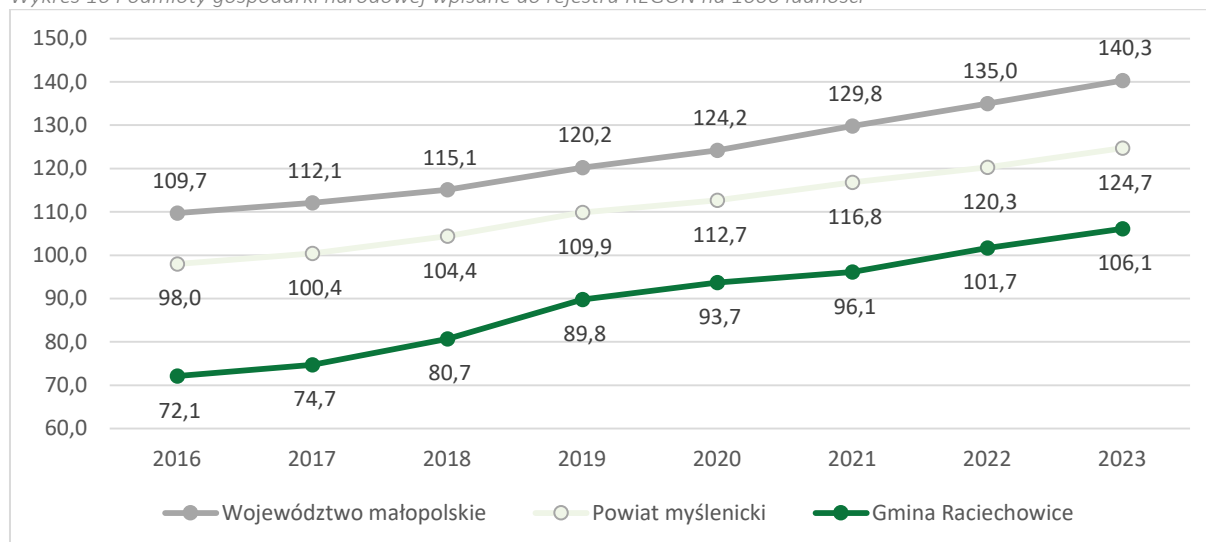
Wykres 15 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON ogółem

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów dotyczy nie tylko gminy Raciechowice, ale również powiatu myślenickiego oraz całego województwa małopolskiego. W 2023 roku wskaźnik liczby podmiotów na 1000 mieszkańców w gminie Raciechowice wynosił 106,1, co stanowiło jednak wartość niższą niż w powiecie myślenickim (124,7) oraz województwie małopolskim (140,3).

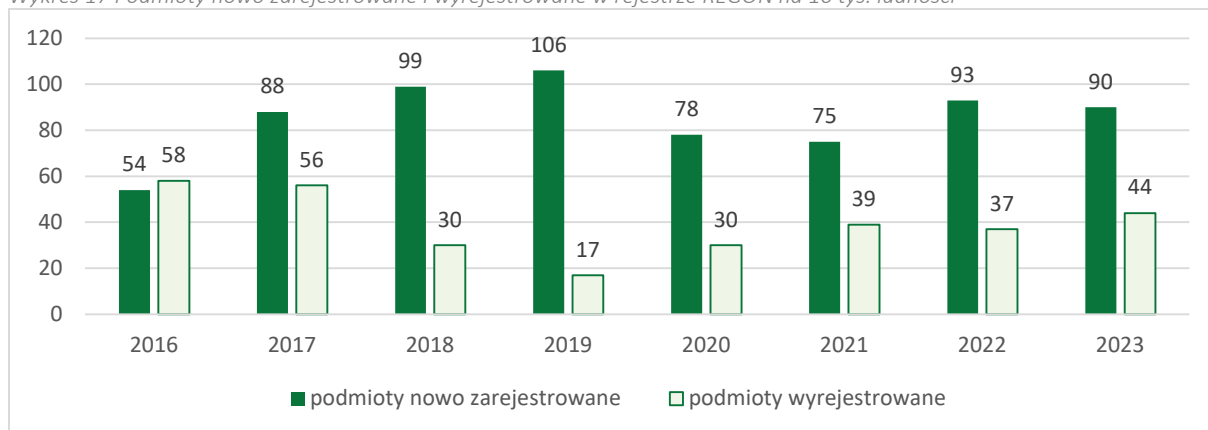
Wykres 16 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W analizowanych latach widoczny jest pozytywny trend w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów na 10 tys. ludności w porównaniu do wyrejestrowanych. Przed 2020 rokiem wskaźnik **nowo zarejestrowanych podmiotów na 10 tys. ludności** rósł, podczas gdy wskaźnik wyrejestrowanych malał. W 2020 roku, prawdopodobnie z powodu pandemii COVID-19 i związanych z nią ograniczeń w prowadzeniu działalności gospodarczej, wskaźnik nowo zarejestrowanych podmiotów spadł w porównaniu do roku poprzedniego, a wskaźnik wyrejestrowanych wzrósł. Niemniej jednak, w ogólnym rozrachunku wskaźnik nowo zarejestrowanych (78) wciąż przewyższał wskaźnik wyrejestrowanych (30). Podobny trend utrzymał się także w 2021 roku. Jednak od 2022 roku obserwujemy ponowny wzrost wskaźnika nowo zarejestrowanych podmiotów (z 75 w 2021 r. na 90 w 2023 r.), choć towarzyszy temu wzrost wyrejestrowanych podmiotów (z 39 w 2021 r. na 44 w 2023 r.).

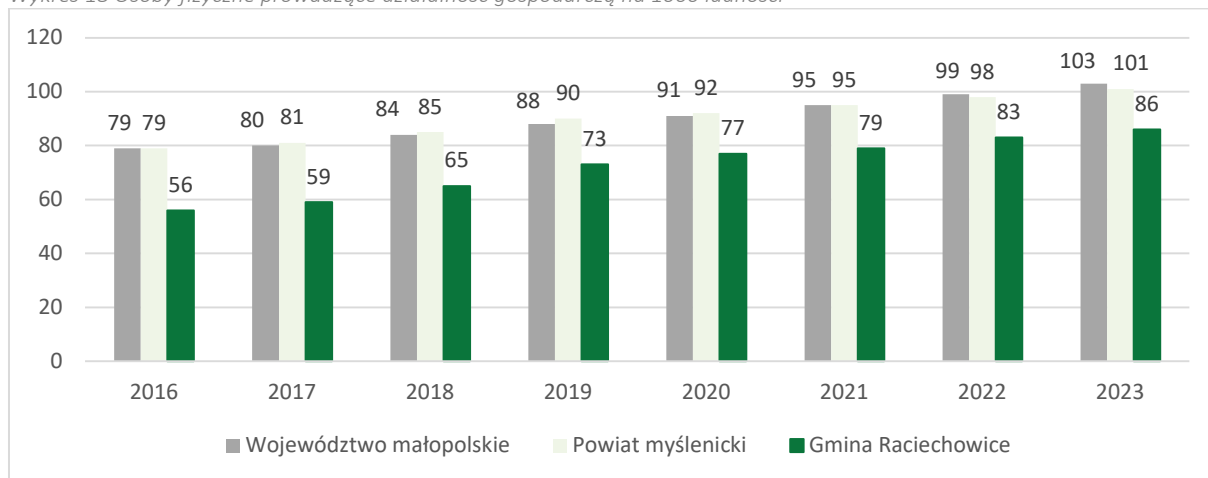
Wykres 17 Podmioty nowo zarejestrowane i wyrejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Poniższy wykres przedstawia liczbę osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców. W przypadku gminy Raciechowice widać pozytywny trend wzrostu przedsiębiorczości, co przejawia się w zwiększeniu wskaźnika z 79 w 2019 roku do 86 w 2023 roku. W odniesieniu do powiatu myślenickiego i województwa małopolskiego, najwyższą wartość wskaźnika odnotowano dla województwa, gdzie w 2023 roku wynosiła ona 103 na 1000 mieszkańców.

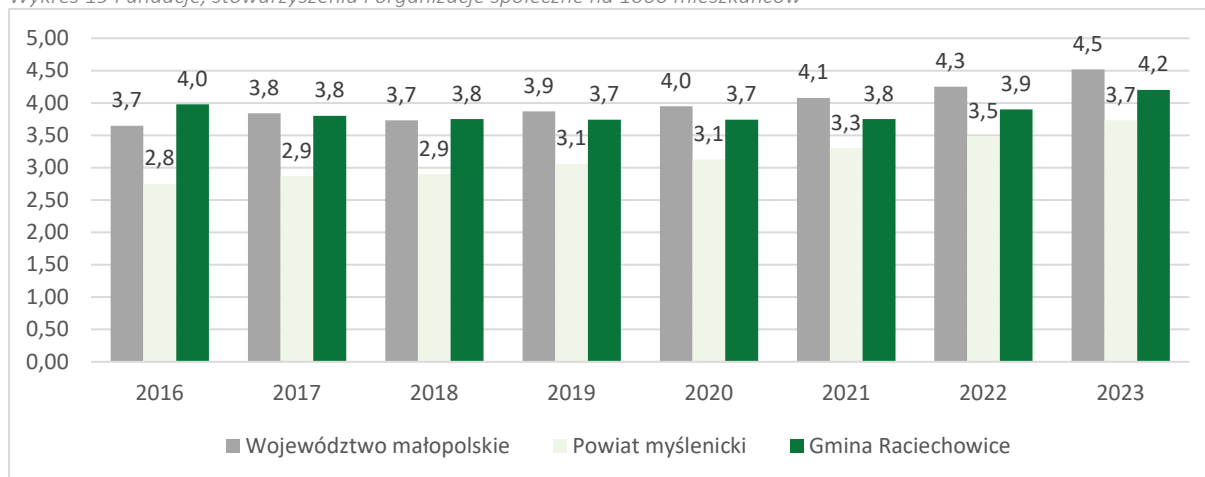
Wykres 18 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W latach objętych analizą, liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w gminie Raciechowice utrzymywała się na stabilnym poziomie między 3,7 a 4,2 na 1000 mieszkańców. Wartość wskaźnika w gminie Raciechowice był wyższy niż wartość dla powiatu w całym analizowanym okresie, a w latach 2016-2018 był równy lub wyższy również od wartości wojewódzkiej, co wskazuje na wysoki potencjał gminy w tym zakresie. Od 2019 roku we wszystkich porównywanych jednostkach (gmina, powiat, województwo), wartość wskaźnika w przeliczeniu na 1000 mieszkańców utrzymywała się na tym samym poziomie lub wzrastała w porównaniu do poprzednich lat.

Wykres 19 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców

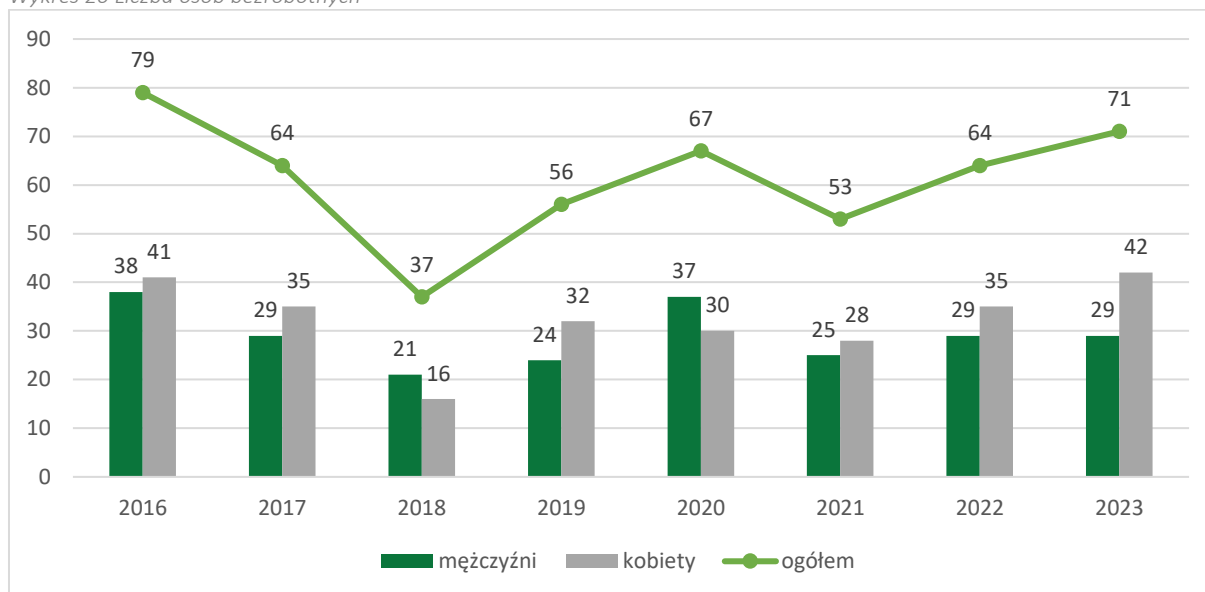

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Według danych GUS w 2023 r. poziom bezrobocia rejestrowanego (udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym) w gminie Raciechowice osiągnął poziom 1,9%, co było wartością porównywalną do sytuacji w powiecie myślenickim (1,8%), jednak niższą od wartości dla województwa małopolskiego (3,0%).

Liczba bezrobotnych w gminie w latach 2016-2018 systematycznie malała, osiągając najniższy poziom w 2018 roku. W kolejnych latach, od 2019 r., nastąpił wzrost liczby bezrobotnych, osiągając 67 osób w 2020 r., po czym w 2021 r. ponownie nastąpił spadek. Od 2021 r. liczba osób bezrobotnych znowu zaczęła rosnąć, osiągając w 2023 r. poziom 71 osób. W każdym roku większy udział wśród bezrobotnych stanowiły kobiety, z wyjątkiem lat 2018 i 2020, kiedy to mężczyźni stanowili większy odsetek.

Wykres 20 Liczba osób bezrobotnych

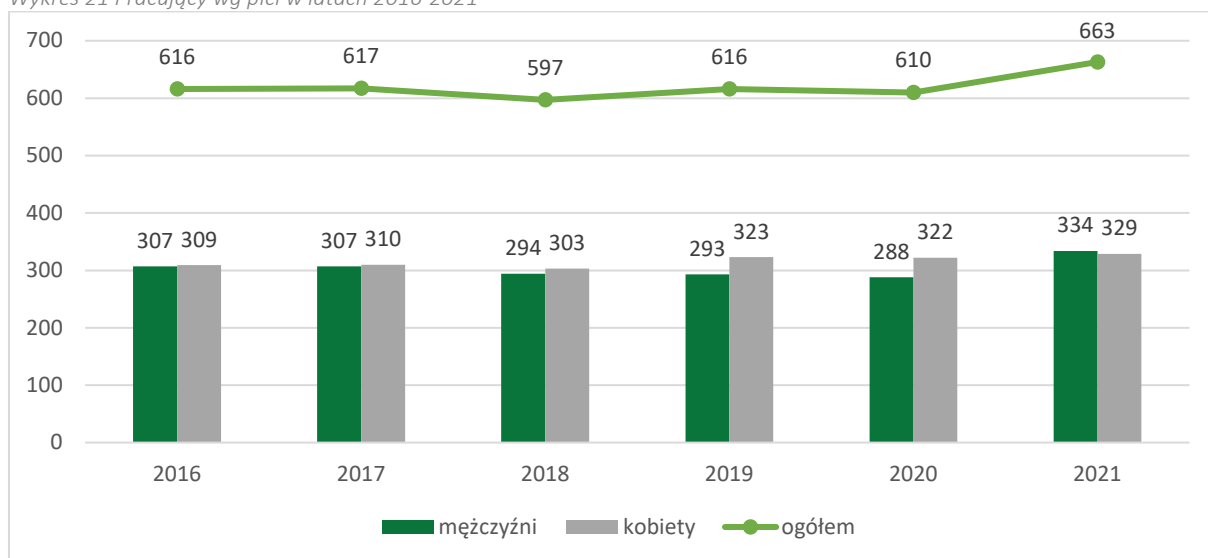

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Aktualna liczba pracujących mieszkańców gminy (lata 2022-2023) znacznie różni się od liczby podawanej w latach wcześniejszych (lata 2016-2021) ze względu na zmianę definicji osób pracujących, a tym samym sposobu agregowania danych. Wcześniej pod uwagę brano wyłącznie osoby pracujące w przedsiębiorstwach zatrudniających co najmniej 10 osób, natomiast obecnie dane obejmują wszystkie osoby wykonujące pracę przynoszącą im zarobek (w formie wynagrodzenia za pracę) lub dochód¹⁰. Ze względu na te różnice, na podstawie dostępnych danych nie jest możliwe porównanie sytuacji na lokalnym rynku pracy w dłuższej perspektywie.

Pierwszy wykres ilustruje liczbę osób pracujących w gminie według wcześniejszej definicji GUS, która nie uwzględniała firm zatrudniających mniej niż 10 osób. W analizowanym okresie 2016-2021 liczba pracujących pozostawała stabilna na poziomie około 616, z wyjątkiem 2018 roku, kiedy spadła poniżej 600. W 2021 roku liczba pracujących wzrosła do 663. W strukturze pracujących aż do 2020r. przeważały kobiety.

Wykres 21 Pracujący wg płci w latach 2016-2021

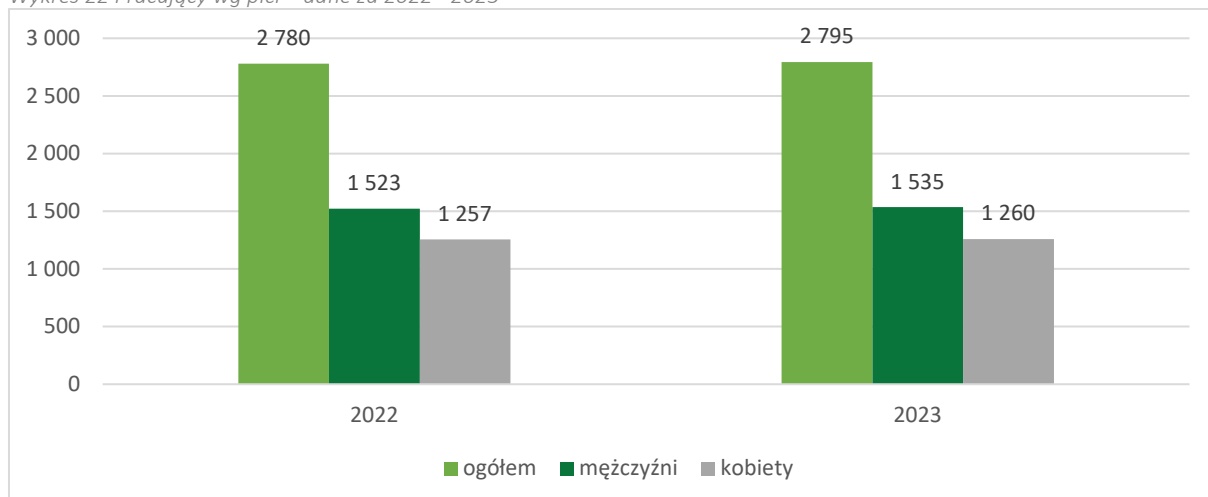
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Kolejny wykres przedstawia liczbę osób pracujących agregowanych zgodnie z nową definicją. Zgodnie z danymi GUS za 2023 rok, 2 795 z mieszkańców Gminy to osoby pracujące – liczba ta wzrosła o 0,5% w stosunku do roku poprzedniego. Liczba pracujących mężczyzn (1535, co stanowi 54,9% ogólnej liczby) nieznacznie przewyższała liczbę pracujących kobiet (1260, czyli 45,1%).

¹⁰ <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/3399,pojcie.html?pdf=1>

Wykres 22 Pracujący wg płci – dane za 2022 - 2023

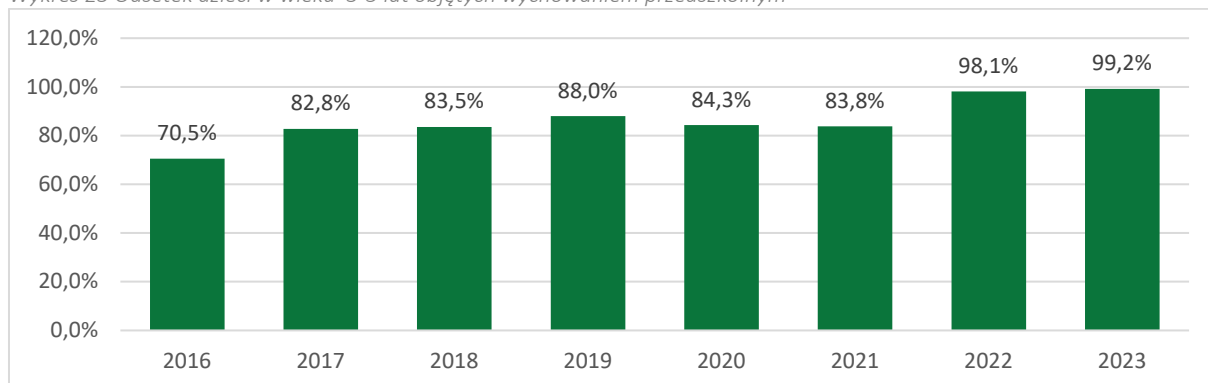
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Edukacja i kultura

Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2016-2019 wykazywał ciągły wzrost i analizowanym okresie zwiększył się o 17,5 pp. Chociaż w latach 2020-2021 zauważono spadek, co mogło być wynikiem pandemii COVID-19, to w 2022 roku wskaźnik wzrósł znacząco, osiągając poziom 98,1%. W 2023 roku odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wyniósł już 99,2%.

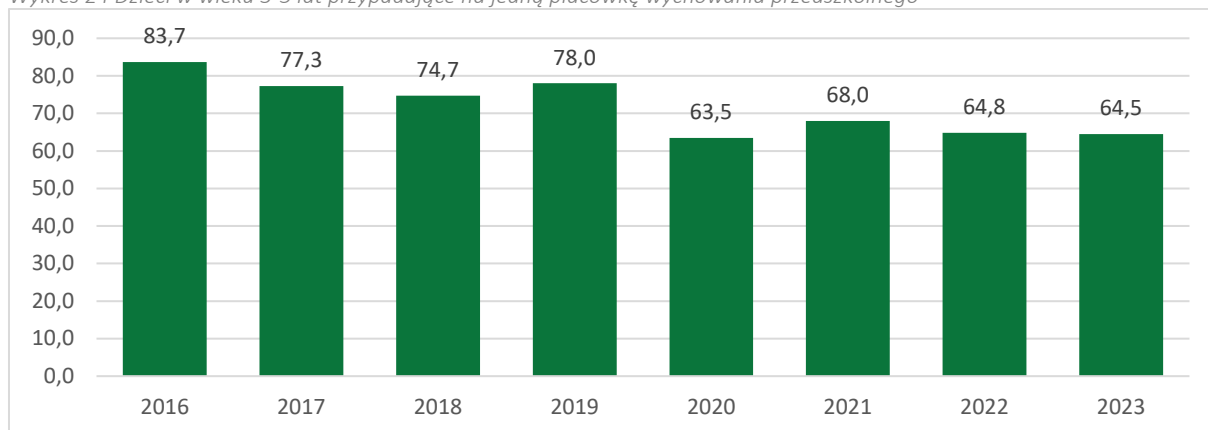
Wykres 23 Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W przypadku malejącej liczby dzieci przypadających na jedną placówkę wychowania przedszkolnego, wartość wskaźnika jest uznawana za pozytywną. Może to sugerować, że w placówkach tych znajduje się mniejsza liczba dzieci przypadająca na jednego nauczyciela, co może sprzyjać lepszej jakości opieki i edukacji. Zmniejszenie liczby dzieci w placówkach może także wskazywać na większą dostępność miejsc w przedszkolach oraz poprawę dostępności usług edukacyjnych dla dzieci.

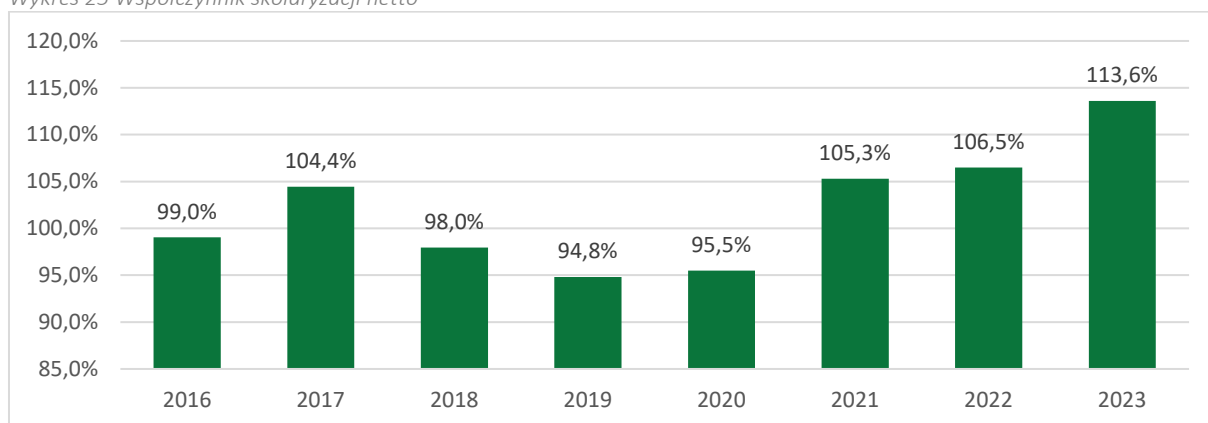
Wykres 24 Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedną placówkę wychowania przedszkolnego

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W latach 2016-2017 wartość współczynnika skolaryzacji w Gminie Raciechowice wzrosła, osiągając w 2017 roku poziom 104,4%. Po 2017 roku współczynnik ten zaczął jednak systematycznie maleć – w 2019 roku wyniósł on 94,8%, co stanowiło mimo wszystko jedną z wyższych wartości w powiecie, tuż po gminach: Myślenice i Wiśniowa. W latach 2019-2023 wartość współczynnika sukcesywnie rosta, osiągając do 2023 roku wzrost o 18,1 pp. i dochodząc do poziomu 113,6%. W latach 2021-2023 gmina Raciechowice odnotowała najwyższą wartość wskaźnika skolaryzacji spośród wszystkich gmin powiatu myślenickiego. Wartość wskaźnika powyżej 100% świadczy o tym, że do lokalnych szkół uczęszczają również dzieci z innych gmin, co może wskazywać na atrakcyjną ofertę edukacyjną gminy Raciechowice.

Wykres 25 Współczynnik skolaryzacji netto

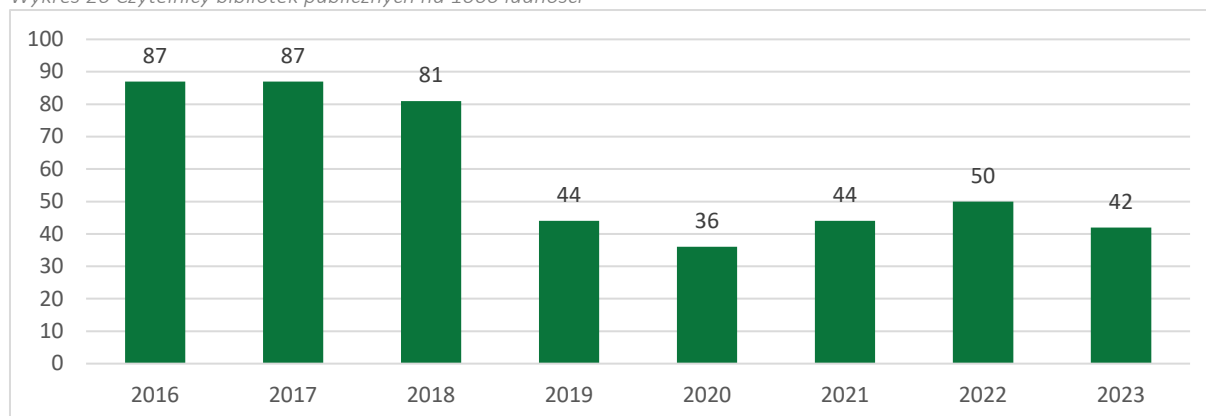
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W 2021 r. w gminie utworzono Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Raciechowicach, prowadzący działalność w wielu dziedzinach, realizując szeroki zakres zadań statutowych związanych z zaspokajaniem potrzeb kulturalnych mieszkańców Gminy, upowszechnianiem turystyki, rekreacji i sportu oraz promocją Gminy Raciechowice. Misją GOKiS jest m.in. minimalizowanie różnic między zdystansowanymi wobec siebie grupami społecznymi. W zakresie promocji Gminy Raciechowice, GOKiS wspiera i angażuje się w organizację imprez zewnętrznych, a także prowadzi stronę internetową Gminy.

Według danych GUS w 2023 r. w gminie Raciechowice zorganizowano 52 imprezy, w których udział wzięło 710 osób.

Analizując dane dotyczące liczby czytelników bibliotek publicznych, widoczny jest ich stopniowy spadek w latach 2016-2020 z 87 do 36 na 1000 ludności. W latach 2021-2022 odnotowano natomiast wzrost do poziomu 50 na 1000 ludności. W 2023 roku liczba czytelników w przeliczeniu na 1000 mieszkańców ponownie zmniejszyła się, osiągając wartość 42.

Wykres 26 Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności

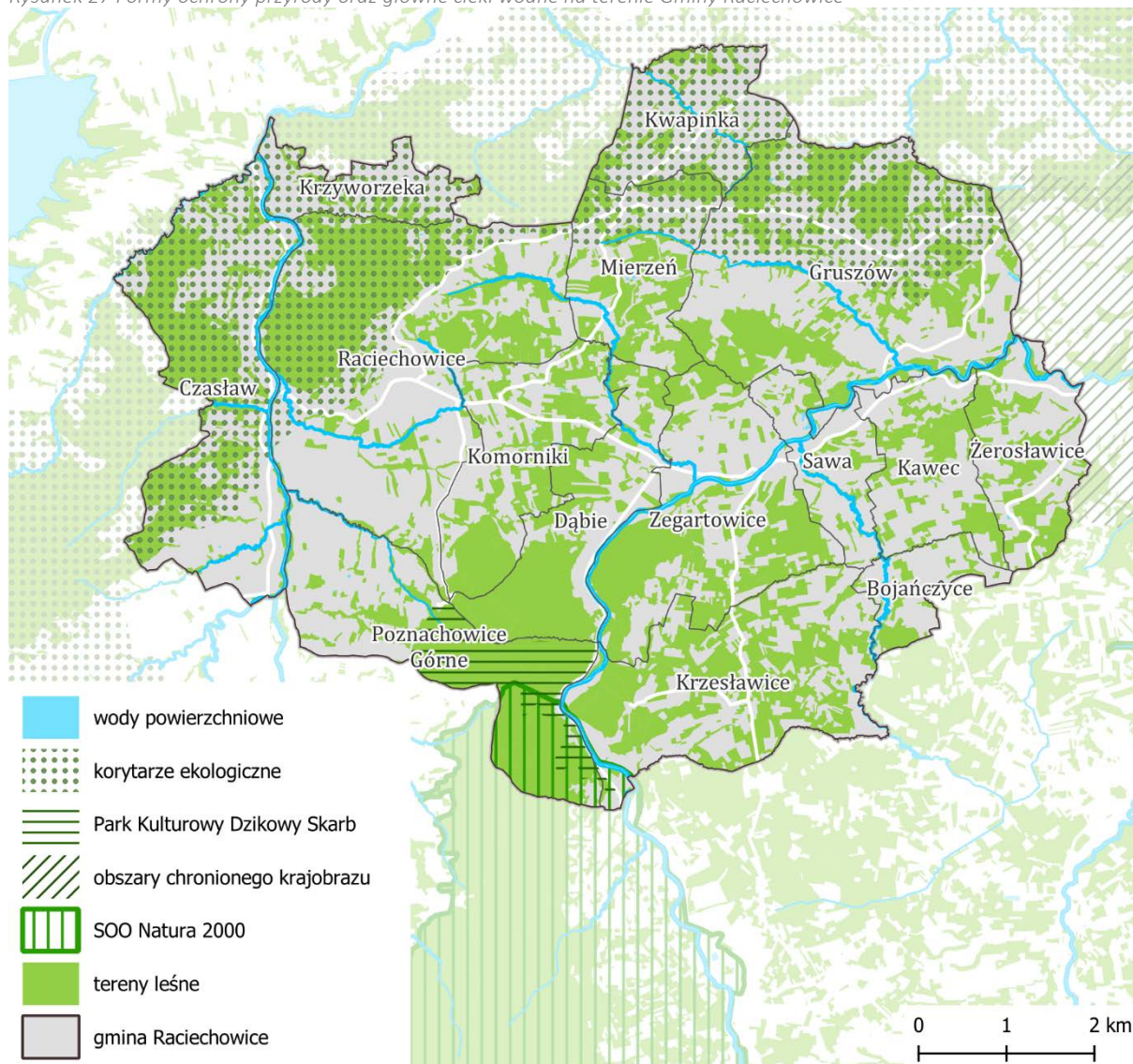
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Środowisko naturalne i infrastruktura

Gmina Raciechowice ma przede wszystkim rolniczy charakter – główną działalnością jest rolnictwo, w szczególności hodowla zwierząt i uprawa sadownicza. Użytki rolne stanowią niemal 64% powierzchni gminy (dane z Raportu o stanie gminy Raciechowice za 2022 r.). Lasy zajmują 26% jej obszaru (dane GUS z 2023 roku). Większe kompleksy leśne znajdują się w południowej części gminy, wzdłuż rzeki Stradomki, oraz w północno-zachodniej części, w rejonie potoku Krzyworzeka. Na terenie gminy znajduje się obszar Natura 2000 – Ostoje Nietoperzy Beskidu Wyspowego (PLH120052), korytarz ekologiczny Pogórze Wiśnickie (KPd-12C) oraz niewielka część Obszaru Chronionego Krajobrazu Zachodniego Pogórza Wiśnickiego. W Gminie Raciechowice utworzono również strefę ochrony środowiska – Park Kulturowy Dzikowy Skarb, który stanowi unikalną przestrzeń w kontekście wiejskim.

Rysunek 27 Formy ochrony przyrody oraz główne ciek wodne na terenie Gminy Raciechowice

Źródło: opracowanie własne

W przypadku podłączenia do sieci kanalizacji, wodociągu i gazu, najlepiej kształtuje się sytuacja dotycząca wodociągów. Ponad połowa mieszkańców korzysta z instalacji wodociągowej – według danych GUS w 2023 r. odsetek ten był równy 58,5%. Według tego samego źródła z kanalizacji korzystało 14,1% mieszkańców, a z sieci gazowej 8,8%. Długość sieci wodociągowej wynosiła 79,0 km, kanalizacyjnej – 10,0 km, a gazowej – 21,9 km.¹¹

Tabela 5 Korzystający z instalacji w % ogółu ludności

	Korzystający z instalacji w % ogółu ludności							
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
wodociąg	55,5%	54,2%	54,2%	54,3%	54,2%	55,1%	58,0%	58,5%
kanalizacja	13,9%	13,0%	13,0%	13,2%	13,0%	13,1%	13,1%	14,1%
gaz	3,1%	3,2%	3,4%	3,6%	5,4%	5,9%	7,2%	8,8%

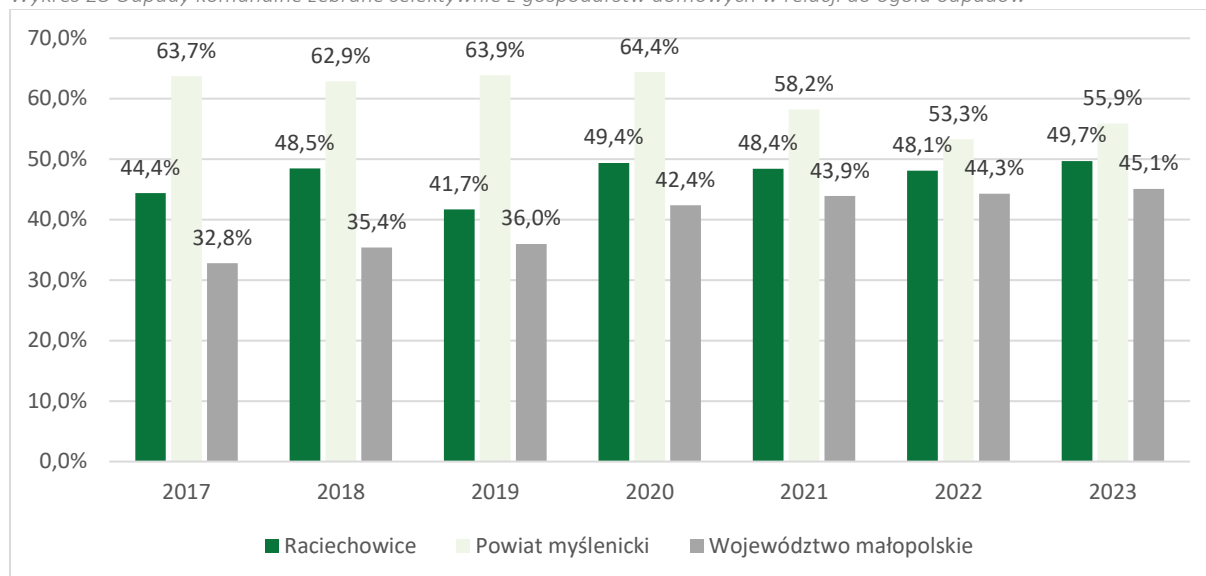
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

¹¹ Źródło: dane z GUS za 2023 r.

Z danych Urzędu Gminy wynika jednak, że stopień zwodociągowania, skanalizowania i zgazyfikowania gminy jest nieco mniejszy. Według danych gminy w 2023 r. z sieci wodociągowej korzystało bowiem ok. 51% mieszkańców przy długości sieci wynoszącej 68,9 km, a z kanalizacyjnej – ok. 8,3% przy długości sieci 7,4 km. Według tego samego źródła, w tym samym roku, sieć gazowa w gminie liczyła niemal 22,0 km, obejmując 165 przyłączy do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych. Liczba przyłączy wodociągowych i kanalizacyjnych do budynków ogółem (mieszkalnych i niemieszkalnych) wynosiła odpowiednio 1145 i 129.¹²

W odniesieniu do selektywnego zbierania odpadów w gospodarstwach domowych, zauważalny jest wzrost ich udziału w ogóle odpadów w 2020 roku w porównaniu do 2017 roku. W 2019 roku gmina Raciechowice odnotowała najniższy odsetek, wynoszący 41,7%. W analizowanych latach gmina osiągnęła wyższy poziom selektywnego zbierania odpadów niż średnia województwa małopolskiego. Od 2020 roku poziom ten utrzymuje się na stabilnym poziomie w obu jednostkach. Najwyższą wartość wskaźnika selektywnej zbiórki odpadów odnotowuje się dla powiatu myślenickiego, gdzie do 2020 roku odsetek odpadów zebranych selektywnie wynosił około 63% w ogóle odpadów. Jednak do 2023 roku spadł o 8,5 pp., osiągając wartość 55,9%.

Wykres 28 Odpady komunalne zebrane selektywnie z gospodarstw domowych w relacji do ogółu odpadów

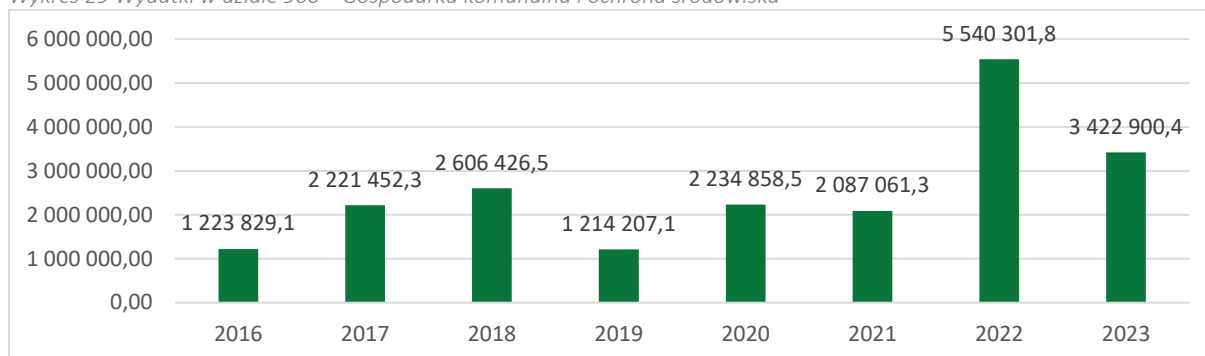
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W badanym okresie wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska ulegały zmianom. Najwyższe nakłady na ten cel miały miejsce w 2022 roku, natomiast najniższe wydatki odnotowano w 2019 roku. Obecnie wydatki w dziale 900 – gospodarka komunalna i ochrona środowiska wynoszą ponad

¹² Źródło: Raport o stanie Gminy Raciechowice za 2023 r.

3,4 mln, w tym najwięcej bo prawie połowę przeznaczają się na gospodarkę odpadami komunalnymi, a następnie na gospodarkę ściekową i ochronę wód (853 022,30zł).

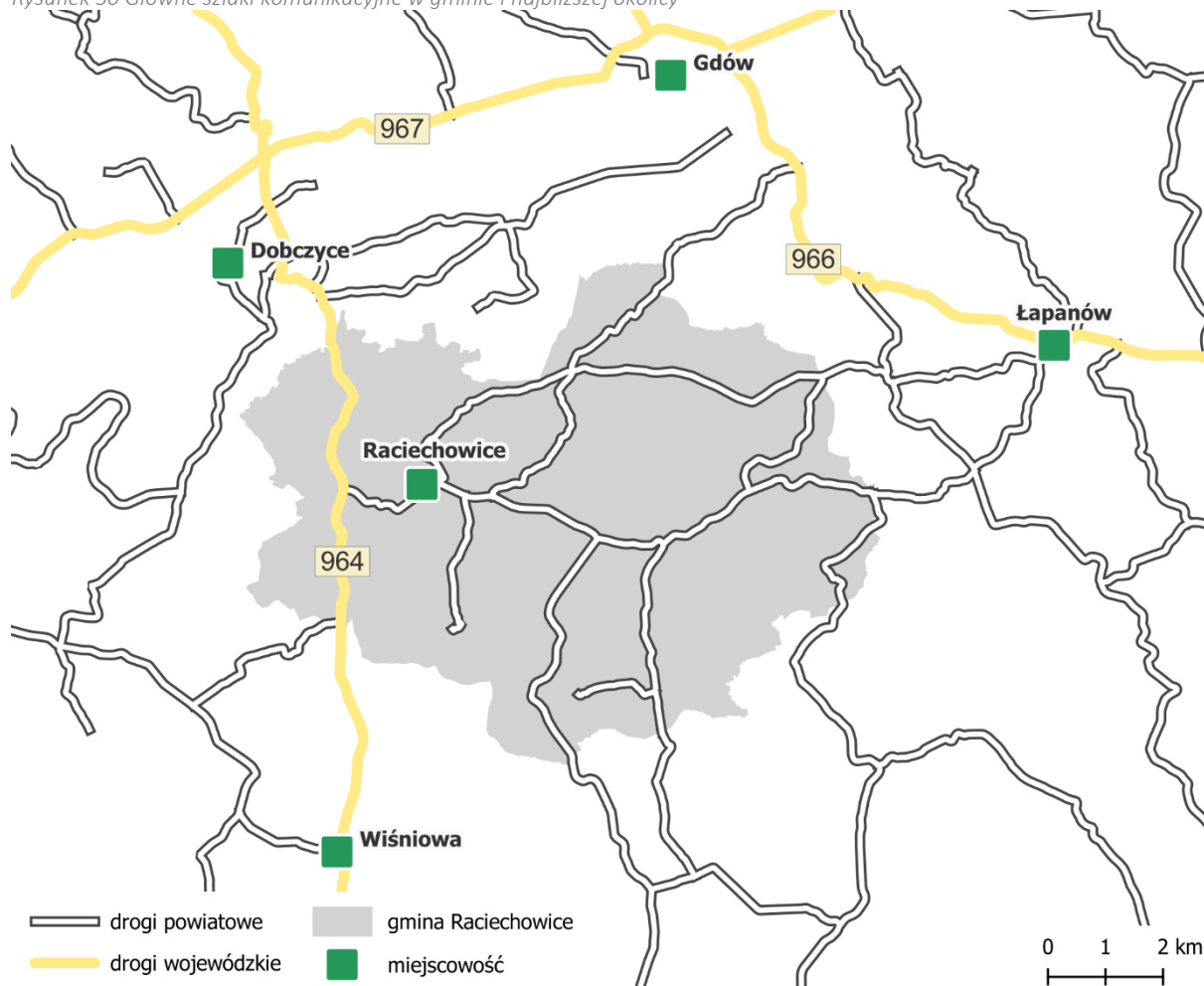
Wykres 29 Wydatki w dziale 900 – Gospodarka komunalna i ochrona środowiska

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Przez obszar gminy przebiega droga wojewódzka nr 964 łącząca Kasinę Wielką z Biskupicami Radłowskimi. System komunikacyjny uzupełniają drogi powiatowe oraz gminne, które zapewniają lokalne połączenia z sąsiadującymi gminami. Pozostałe drogi mają charakter dojazdowy i służą głównie ruchowi wewnętrznemu. Większość z nich stanowi sieć dróg wiejskich, wokół których skupia się zabudowa oraz tereny rolnicze. Ponadto, trwają obecnie prace związane z budową nowej linii kolejowej relacji Podłęże – Szczyrzyc – Tymbark/Mszana Dolna przebiegającej przez teren gminy, wraz z przystankiem kolejowym w miejscowości Gruszów. Realizacja inwestycji znacząco podniesie poziom atrakcyjności osiedleńczej gminy poprzez zwiększenie poziomu jej dostępności komunikacyjnej, w tym zapewnienie bezpośredniego połączenia z Krakowem i Zakopanem.

Rysunek 30 Główne szlaki komunikacyjne w gminie i najbliższej okolicy

Źródło: opracowanie własne

Struktura osadnicza i mieszkalnictwo

W gminie dominuje zabudowa jednorodzinna oraz zagrodowa, charakteryzująca się rozproszonym rozmieszczeniem budynków. Zgodnie z danymi podanymi w raporcie o stanie gminy za 2022 r., 5% to grunty zurbanizowane i zabudowane (3,15 km²), a 2,4% to nieużytki (1,66 km²). Ze względu na rolniczy charakter gminy, wiele miejscowości wyróżnia się tradycyjną zabudową zagrodową, gdzie domy mieszkalne są połączone z budynkami przeznaczonymi do działalności gospodarczej. Największe miejscowości w gminie (według liczby mieszkańców) to Raciechowice (907), Czasław (848) oraz Gruszów(772).¹³

Tabela 6 Funkcje poszczególnych miejscowości gminy Raciechowice

Miejscowość	Główne funkcje zabudowy
Bojańczyce	funkcja rolnicza
Czasław	funkcja turystyczna, mieszkaniowo usługowa i wypoczynkowa i rolnicza

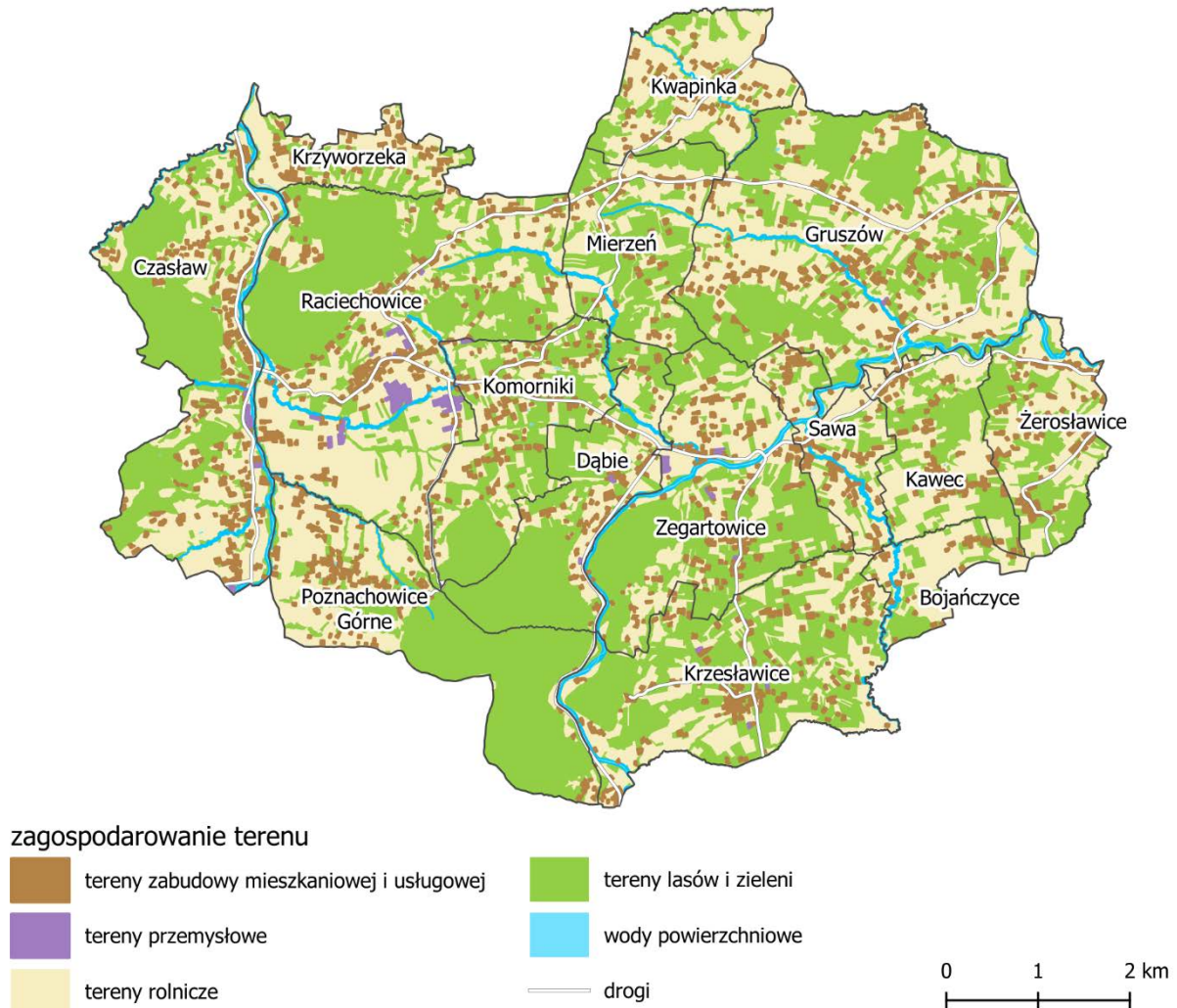
¹³ Stan na dzień 31.12.2023 r., Raport o stanie gminy Raciechowice za 2023 rok

Dąbie	funkcja mieszkaniowo-usługowa i turystyczna
Gruszów	funkcja mieszkaniowo-usługowa z przewagą zabudowy zagrodowej i rolnicza
Kawec	funkcja mieszkaniowo-usługowa z przewagą zabudowy zagrodowej i rolnicza (sadownictwo)
Komorniki	funkcja mieszkaniowo-usługowa z przewagą zabudowy zagrodowej, rolnicza (sadownictwo) i działalności gospodarczej
Krzestawice	funkcja mieszkaniowo-usługowa i rolnicza (sadownictwo)
Krzyworzeka	funkcja mieszkaniowo-usługowa z przewagą zabudowy zagrodowej i rolnicza
Kwapinka	funkcja mieszkaniowo-usługowa z przewagą zabudowy zagrodowej i rolnicza
Mierzeń	funkcja mieszkaniowo-usługowa z przewagą zabudowy zagrodowej, rolnicza (sadownictwo) i turystyczna
Poznachowice Górne	funkcja mieszkaniowo-usługowa z przewagą zabudowy zagrodowej
Raciechowice	centralny ośrodek administracyjny gminy, funkcja mieszkaniowo-usługowa
Sawa	funkcja turystyczna i mieszkaniowo-usługowa z przewagą zabudowy zagrodowej
Zegartowice	Funkcja mieszkaniowo-usługowa z przewagą zabudowy zagrodowej i rolnicza
Żerastowice	funkcja usługowa, mieszkaniowa z przewagą zabudowy zagrodowej, działalności gospodarczej

Źródło: opracowanie własne na podstawie rysunku Studium – Kierunki zagospodarowania przestrzennego.

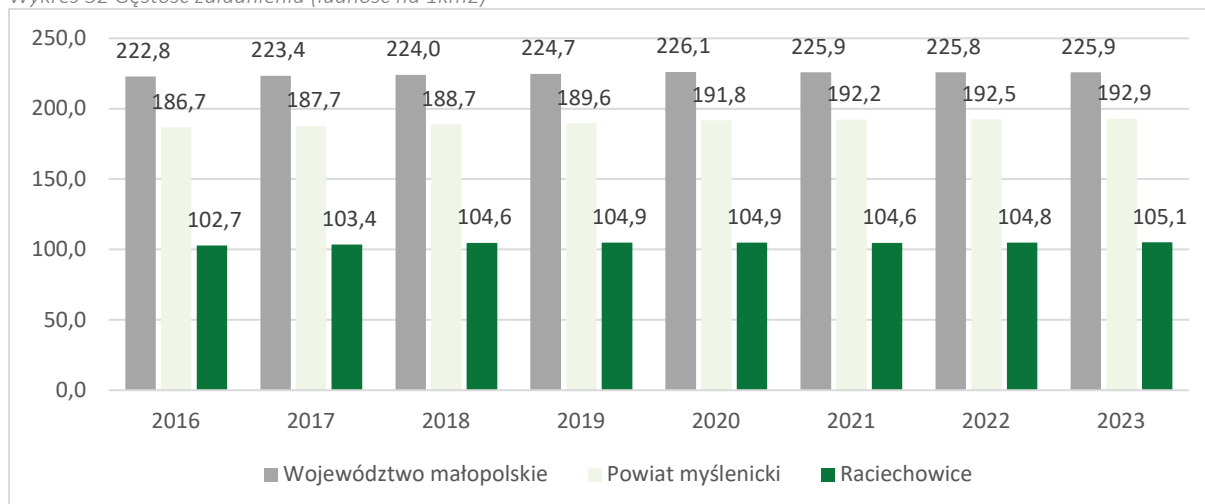
Rysunek 31 Zagospodarowanie terenu – stan istniejący

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BDoT

Wykres przedstawiający gęstość zaludnienia w latach 2016-2023 pokazuje stosunkowo stabilny poziom tej wartości dla każdej z analizowanych jednostek. Wartości gęstości zaludnienia zmieniają się w wąskim zakresie, co sugeruje, że populacja rośnie w umiarkowanym tempie. W Gminie Raciechowice, w latach 2016-2019 zauważalny jest powolny wzrost, z 102,7 osób na km² w 2016 roku do 104,9 w 2019 roku. W kolejnych latach, aż do 2023 roku, gęstość zaludnienia utrzymuje się na poziomie 104,6–105,1 osób na km², co wskazuje na stabilizację.

Wykres 32 Gęstość zaludnienia (ludność na 1km²)

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Tabela poniżej przedstawia gęstość zaludnienia w poszczególnych miejscowościach w gminie Raciechowice. Największą gęstość zaludnienia odnotowano w miejscowości Sawa, gdzie wynosi ona 153,5 osoby na km². Jest to jednocześnie jedno z najmniejszych sołectw pod względem powierzchni. Z kolei najmniejszą gęstość zaludnienia, wynoszącą 86,2 osoby na km², zanotowano w Gruszowie, który jest jednym z największych obszarów w badanym regionie. Tak niski wskaźnik dla tej miejscowości może być wynikiem charakterystycznej dla tego terenu rozproszonej zabudowy. Raciechowice, będące centralnym ośrodkiem administracyjnym gminy, niską wartość wskaźnika (97,1 os./km²) zawdzięczają głównie obecności rozległych terenów leśnych, które zajmują znaczną część miejscowości. Obecność lasów wpływa na mniejszą koncentrację zabudowy, co skutkuje niższą gęstością zaludnienia. Tego typu tereny naturalne ograniczają możliwość rozwoju urbanistycznego.

Tabela 7 Gęstość zaludnienia poszczególnych miejscowości w 2023r.

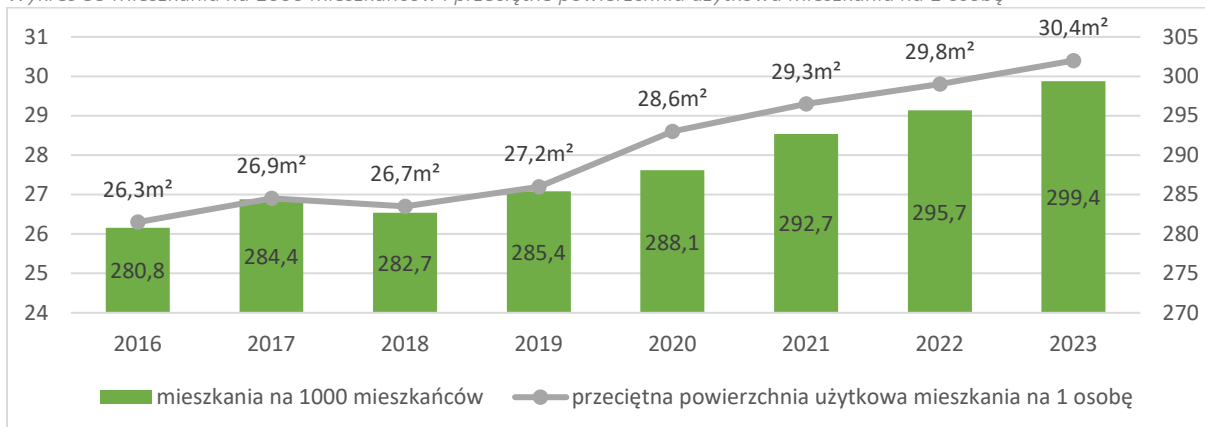
Miejscowość	Liczba mieszkańców	Powierzchnia (km ²)	Gęstość zaludnienia (os./km ²)
Bojańczyce	144	1,12	128,6
Czasław	848	6,25	135,7
Dąbie	321	3,21	100,0
Gruszów	772	8,96	86,2
Kawec	260	2,40	108,3
Komorniki	411	3,32	123,8
Krzestawice	570	5,69	100,2
Krzyworzeka	178	1,50	118,7
Kwapinka	261	2,52	103,6
Mierzeń	252	2,85	88,4
Poznachowice Górne	480	4,80	100,0
Raciechowice	907	9,34	97,1
Sawa	261	1,70	153,5

Zegartowice	549	5,02	109,4
Żerasłowice	275	2,48	110,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Raportu o stanie gminy Raciechowice za 2023 r.

Wykres przedstawiający dane o liczbie mieszkań na 1000 mieszkańców oraz przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę w latach 2016-2023 ukazuje pozytywne zmiany w obu tych obszarach, chociaż tempo wzrostu jest nieco inne w każdym przypadku. W przypadku liczby mieszkań na 1000 mieszkańców, w latach 2016-2018 obserwujemy niewielki spadek z 280,8 mieszkań na 1000 mieszkańców w 2016 roku do 282,7 w 2018 roku. Następnie od 2019 roku widoczny jest stabilny wzrost, który w 2023 roku osiąga wartość 299,4 mieszkań na 1000 mieszkańców. Wzrost ten wskazuje na poprawę dostępności mieszkań, co może wynikać z większej liczby nowych inwestycji budowlanych, a także lepszej dostępności kredytów i programów mieszkaniowych. Z kolei przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w tym okresie wzrosła z 26,3 m² w 2016 roku do 30,4 m² w 2023 roku. Ten wzrost sugeruje, że mieszkania stają się coraz bardziej przestronne, co może być wynikiem poprawy standardu życia i rosnącej siły nabywczej społeczeństwa. Dodatkowo warto zauważyć, że około 60,4% mieszkań w Gminie Raciechowice zostało wybudowanych przed 1989 rokiem, co może wpływać na ich stan techniczny. Mieszkania te mogą wymagać remontów i modernizacji, aby sprostać współczesnym wymaganiom.

Wykres 33 Mieszkania na 1000 mieszkańców i przeciętne powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W 2023 r. wydano 107 decyzji ustalających warunki zabudowy. Ponadto wydano 230 zaświadczeń o braku obszarów rewitalizacji i o braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Finanse samorządowe

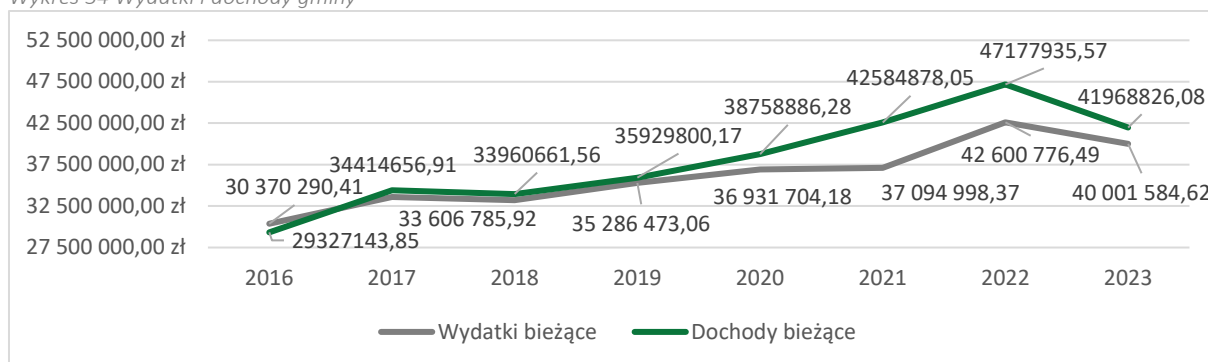

Istotna z punktu widzenia gminy Raciechowice jest analiza stanu sytuacji finansowej gminy. Nadmierne wydatki przed 2019 r. dotyczyły przede wszystkim zatrudnienia i utrzymania oświaty. Jednym z problemów mających wpływ na sytuację finansową gminy było zaciąganie zobowiązań finansowych w

instytucjach pozabankowych na niekorzystnych warunkach obsługi długu, a także przystąpienie do realizacji inwestycji budowy magistrali wodociągowej bez zabezpieczonych środków w budżecie na sfinansowanie tego przedsięwzięcia. Dlatego też z uwagi na realizację tego projektu, koniecznym było zaciągnięcie pożyczki w 2019 r. na zapłatę tej inwestycji.

W 2016 roku Gmina Raciechowice odnotowała deficyt operacyjny, co oznaczało, że wydatki bieżące przewyższały dochody. Jednak w kolejnych latach sytuacja uległa poprawie, ponieważ gmina zaczęła generować nadwyżkę operacyjną, czyli dochody przewyższały wydatki bieżące. Co więcej, nadwyżka ta rosła z roku na rok, co było pozytywnym sygnałem. Najwyższy poziom nadwyżki operacyjnej osiągnięto w 2021 roku. W 2023 roku jednak nadwyżka ta zmniejszyła się, co stanowi pewne osłabienie pozytywnego trendu.

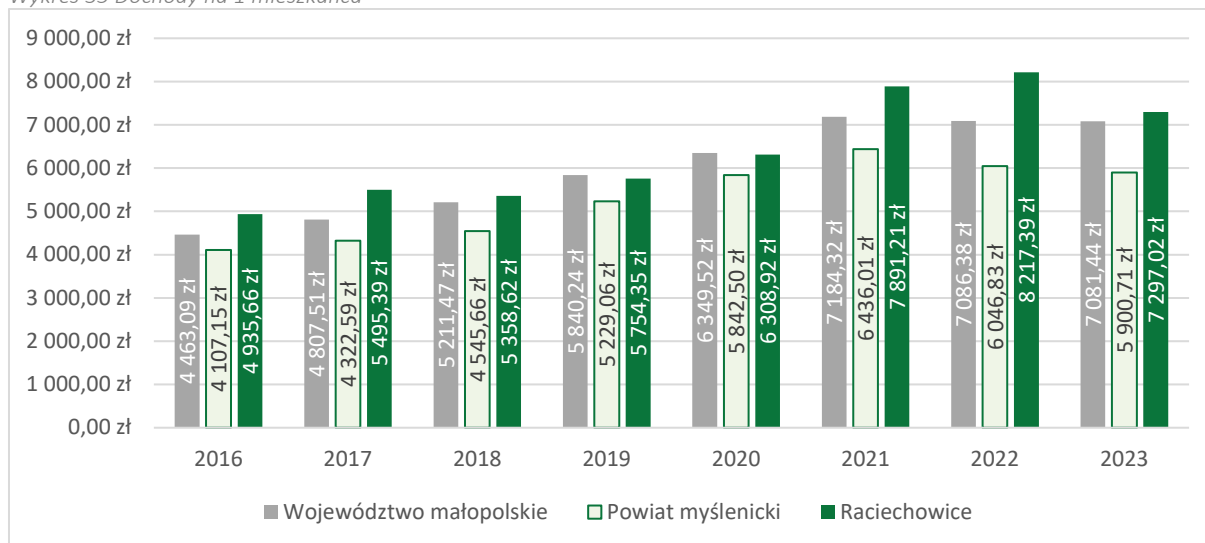
Wykres 34 Wydatki i dochody gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W analizowanym okresie dochody na jednego mieszkańca gminy Raciechowice rosły do 2022 roku, jednak w 2023 roku nastąpił spadek. Porównując te wartości z danymi dla powiatu myślenickiego i województwa małopolskiego, można zauważyć, że w latach 2016-2018 oraz 2021-2023 dochody w gminie Raciechowice były wyższe niż średnia dla powiatu i województwa. Natomiast w latach 2019-2020 dochody na jednego mieszkańca w województwie były wyższe niż w gminie. W 2023 roku dochody we wszystkich analizowanych jednostkach spadły, a najbardziej zauważalny spadek wystąpił w gminie Raciechowice o 920,37 zł i wyniosły one 7297,02 zł.

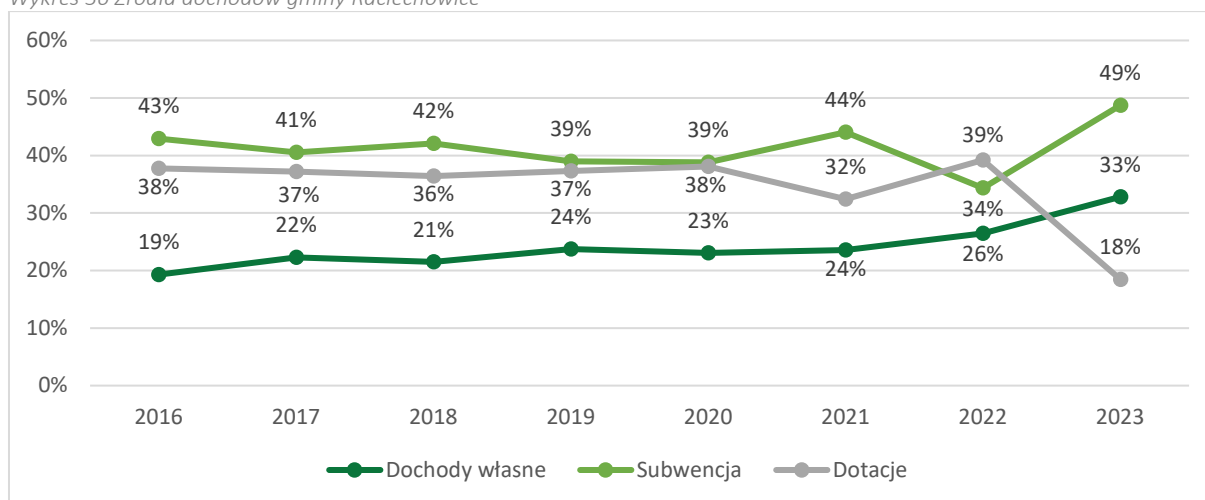
Wykres 35 Dochody na 1 mieszkańca

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Przez większość analizowanego okresu, w latach 2016-2022, głównym źródłem dochodów gminy były dotacje i subwencje. Z uwagi na obowiązujące przepisy, brak jest możliwości swobodnego zarządzania tymi środkami, ponieważ muszą być one przeznaczane na ściśle określone cele. Na poniższym wykresie przedstawiono źródła dochodów gminy Raciechowice w ostatnich ośmiu latach. W latach 2016-2018 subwencje przewyższały dotacje, jednak w kolejnych latach różnica między nimi znacząco się zmniejszyła, osiągając jedynie 1 pp. W 2021 roku różnica ta ponownie wzrosła, dochodząc do 12 pp.. W latach 2022-2023r. proporcja rodzajów dochodów dynamicznie się zmieniała, w 2022r. odnotowano nadwyżkę dotacji nad subwencjami, następnie w 2023r. proporcja ponownie się odwróciła, z przewagą subwencji, której różnica między dotacjami wynosiła aż 31pp. Udział dochodów własnych w odróżnieniu do innych dochodów gminy niezmiennie rośnie.

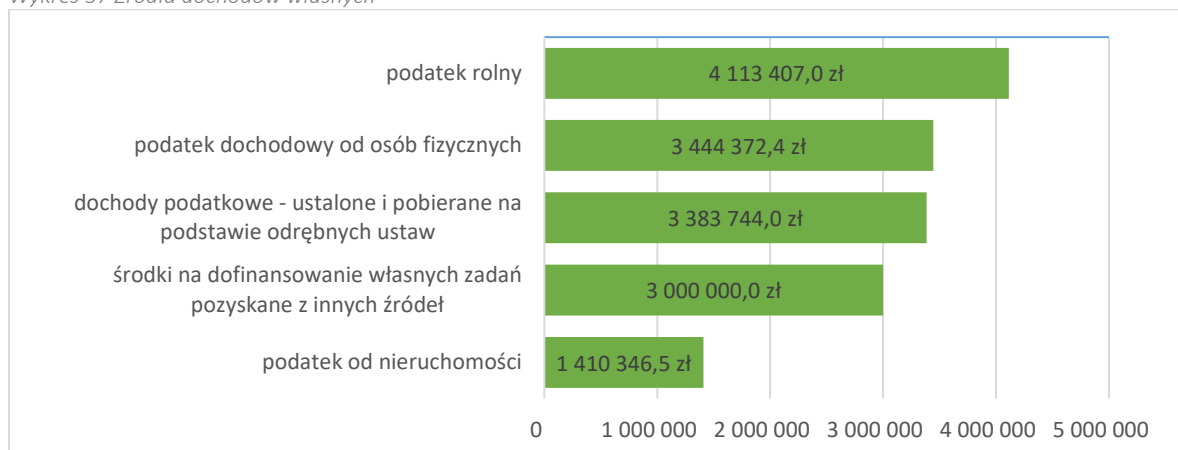
Wykres 36 Źródła dochodów gminy Raciechowice

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W 2023 roku największy udział w dochodach własnych gminy miały wpływy z podatku rolnego, a na drugim miejscu znalazł się podatek dochodowy od osób fizycznych. Mniejszy udział stanowią dochody podatkowe (ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw), środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł czy podatek od nieruchomości.

Wykres 37 Źródła dochodów własnych

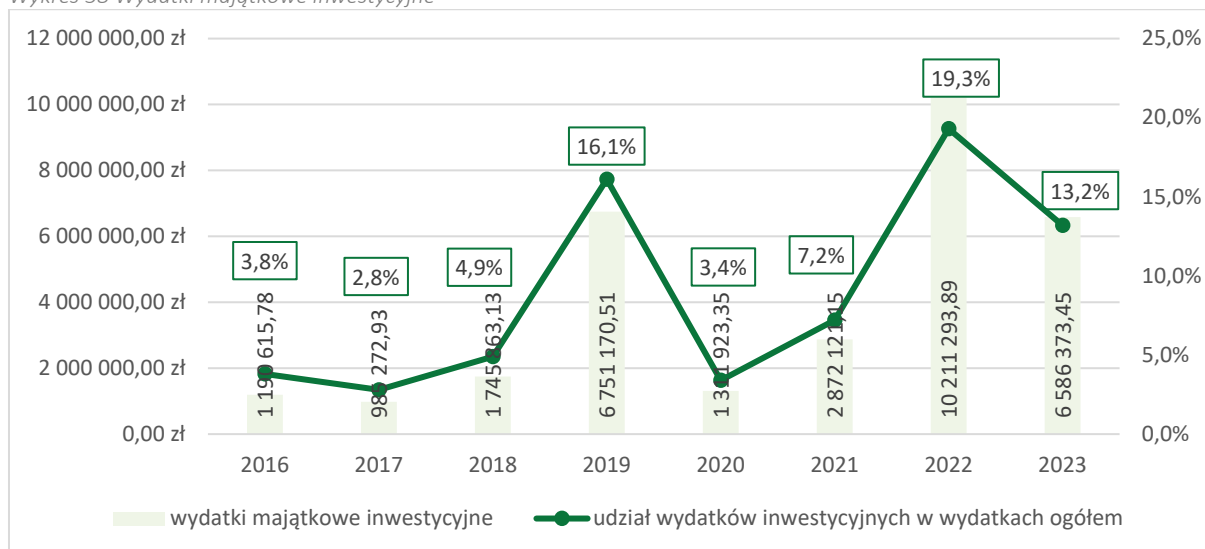

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Udział wydatków majątkowych inwestycyjnych w wydatkach ogółem wynosił w 2019 r. 16,1%, była to jednocześnie najwyższa wartość w ostatnich 5 latach. Wysoki odsetek wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w 2019 r., miał związek z koniecznością zapłaty za wykonaną inwestycję "magistrala wodociągowa - etap I", na którą nie zostały zabezpieczone środki w budżecie na etapie podpisania umowy i w związku z tym, gmina musiała zaciągnąć pożyczkę na ten cel.

W 2020 r. udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem spadł do poziomu 3,4%, następnie, do 2022 r. wzrósł do 19,3%, osiągając najwyższy poziom w analizowanym okresie. W 2023 roku nastąpił ponowny spadek do 13,2%.

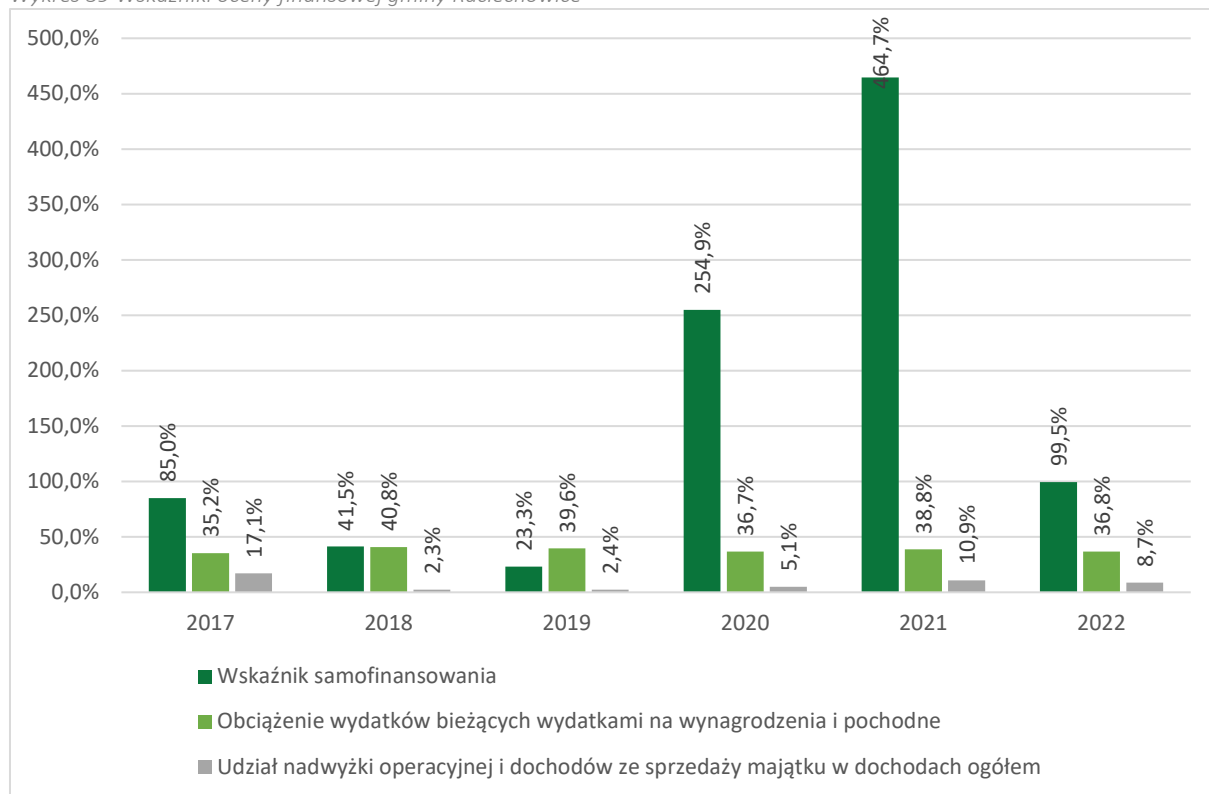
Wykres 38 Wydatki majątkowe inwestycyjne

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Wskaźnik samofinansowania, oznaczający udział nadwyżki operacyjnej i dochodów majątkowych w wydatkach majątkowych, najlepiej przedstawiał się w 2021 r., wynosił 464,7%. Oznacza to, że gmina w tym roku w dużym stopniu finansowała swoje inwestycje ze środków własnych. W analizowanych poziom obciążenia wydatkami bieżącymi związanymi z wynagrodzeniami i pochodnymi pozostawał na stabilnym poziomie około 35%.

Wykres 39 Wskaźniki oceny finansowej gminy Raciechowice

Źródło: opracowanie własne na podstawie Ministerstwa Finansów.

Załącznik nr 2 Mapy zagrożenia i ryzyka powodziowego dla gminy Raciechowice

Na poniższych mapach przedstawiono obszary zagrożenia powodziowego w gminie Raciechowice, a więc obszary, na których istnieje możliwość wystąpienia powodzi o określonym prawdopodobieństwie lub powodzi w wyniku zdarzenia ekstremalnego. Na mapach wyróżniono:

- Zagrożenie powodziowe – możliwość wystąpienia na danym terenie powodzi o określonym prawdopodobieństwie,
- Ryzyko powodziowe – kombinacja prawdopodobieństwa wystąpienia powodzi i potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej.

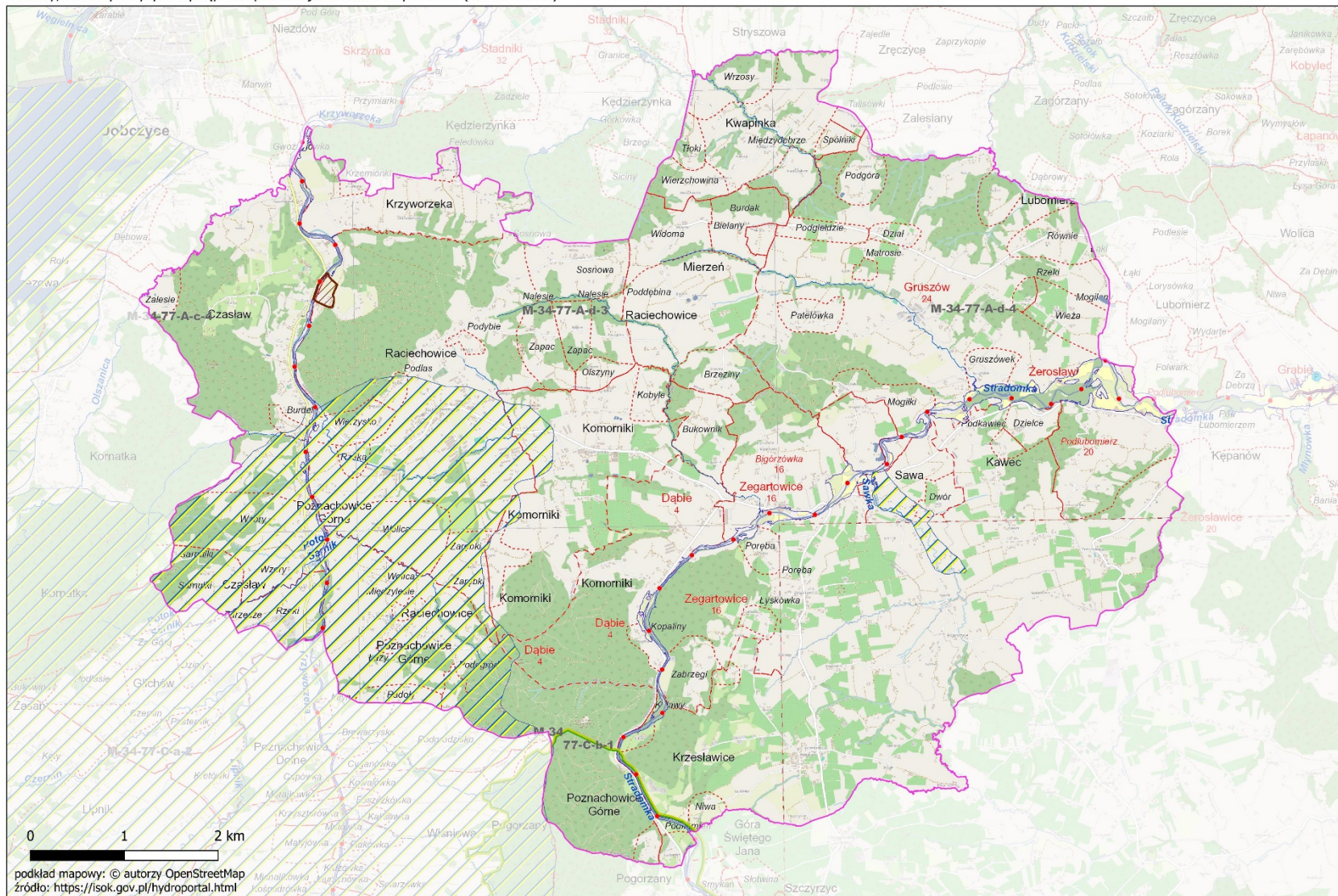
Obszary szczególnego zagrożenia powodzią to natomiast:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%,
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%,
- obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy, a także wyspy i przymuliska, stanowiące działki ewidencyjne.

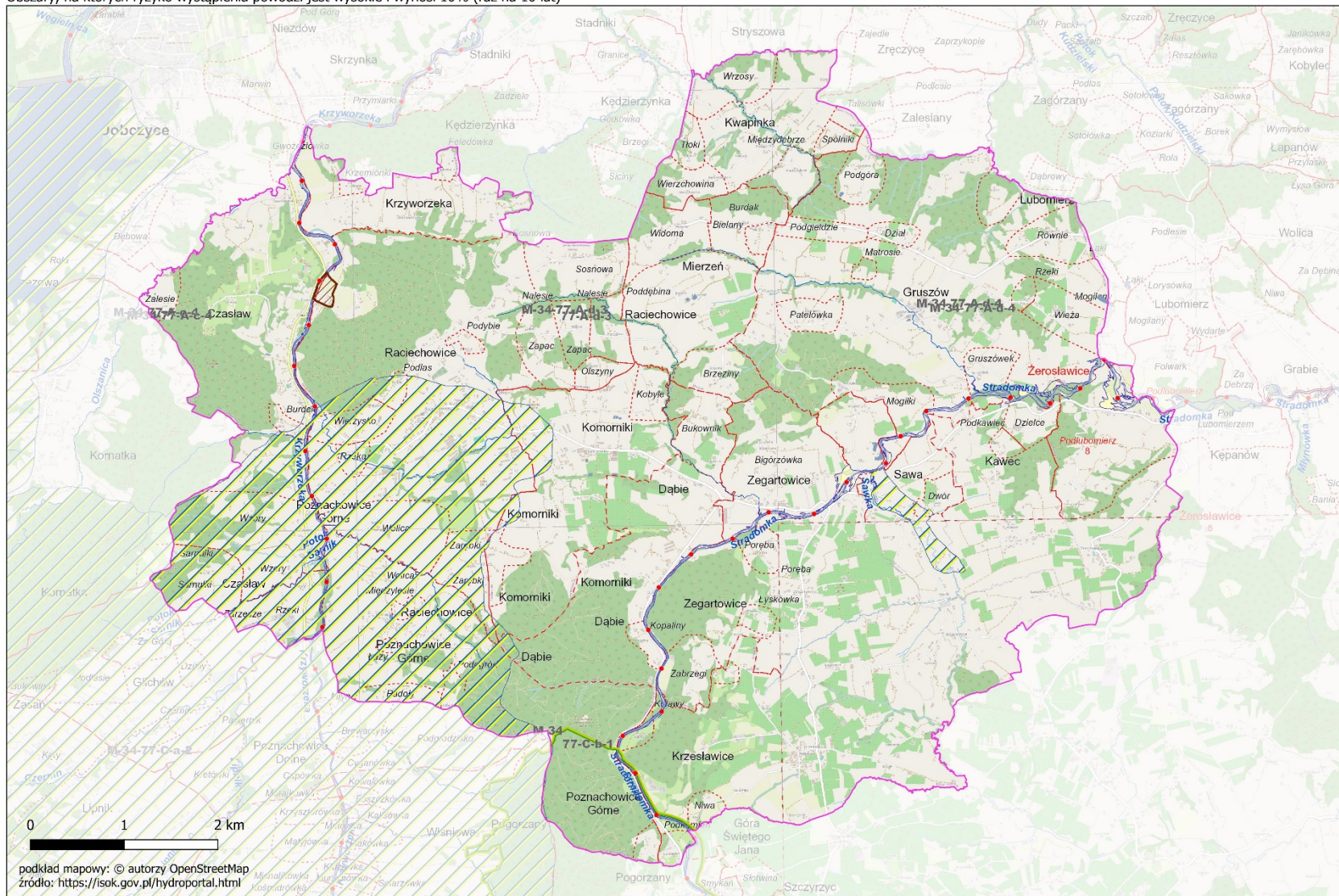
Mapa ryzyka powodziowego

Obszary, na których ryzyko wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% (raz na 100 lat)

Mapa ryzyka powodziowego

Obszary, na których ryzyko wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% (raz na 10 lat)

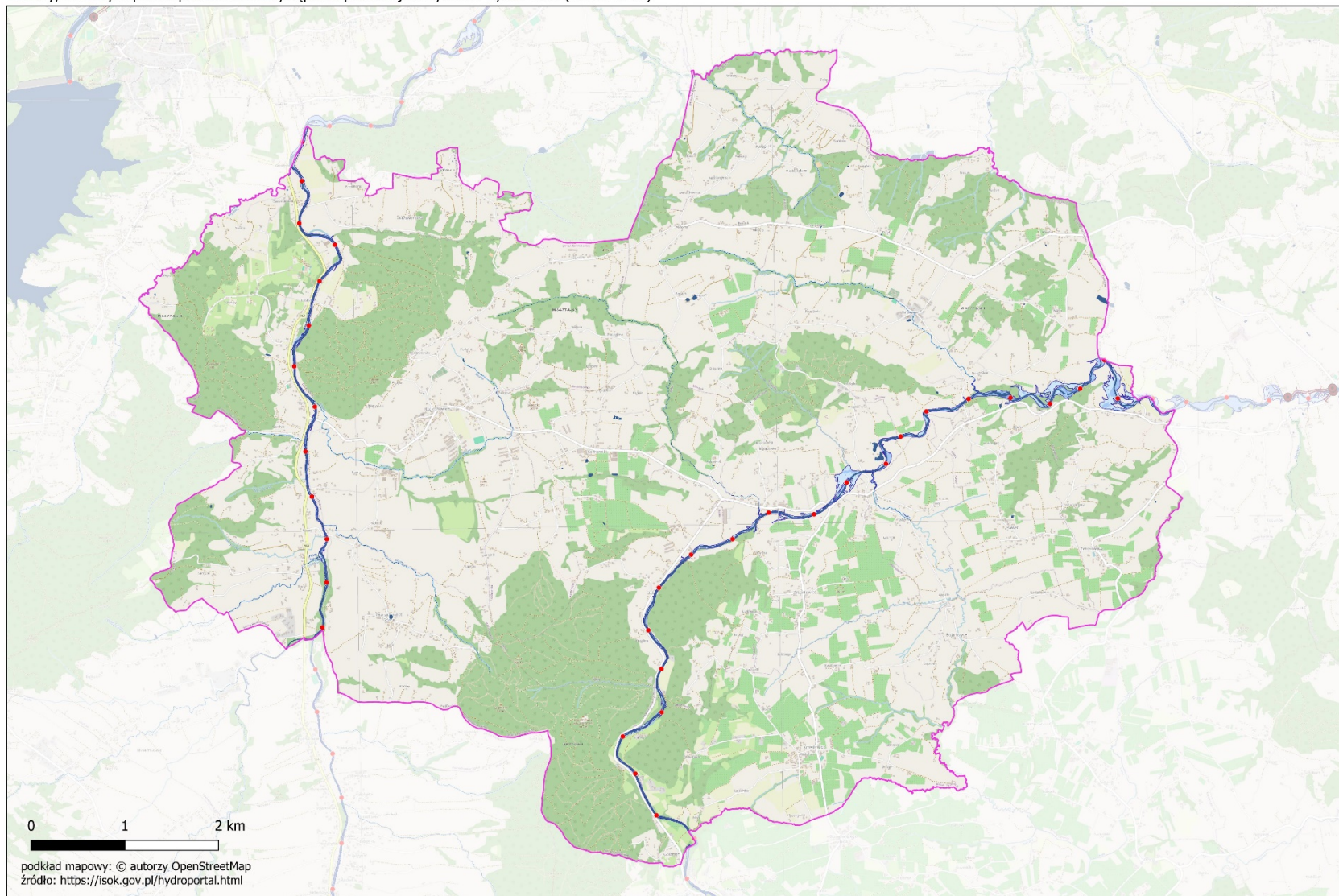
Mapa zagrożenia powodziowego

Obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% (raz na 100 lat)

Mapa zagrożenia powodziowego

Obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% (raz na 10 lat)

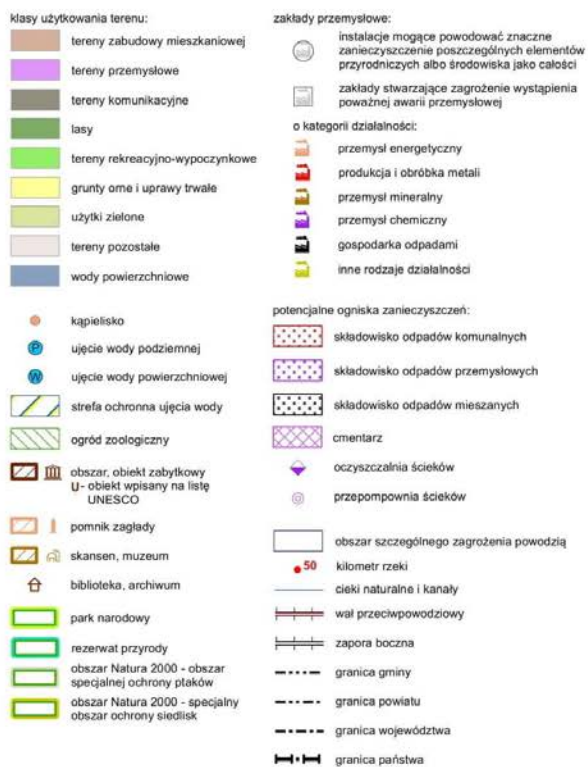
OBJAŚNIENIA ZNAKÓW

MAPA ZAGROŻENIA POWODZIOWEGO

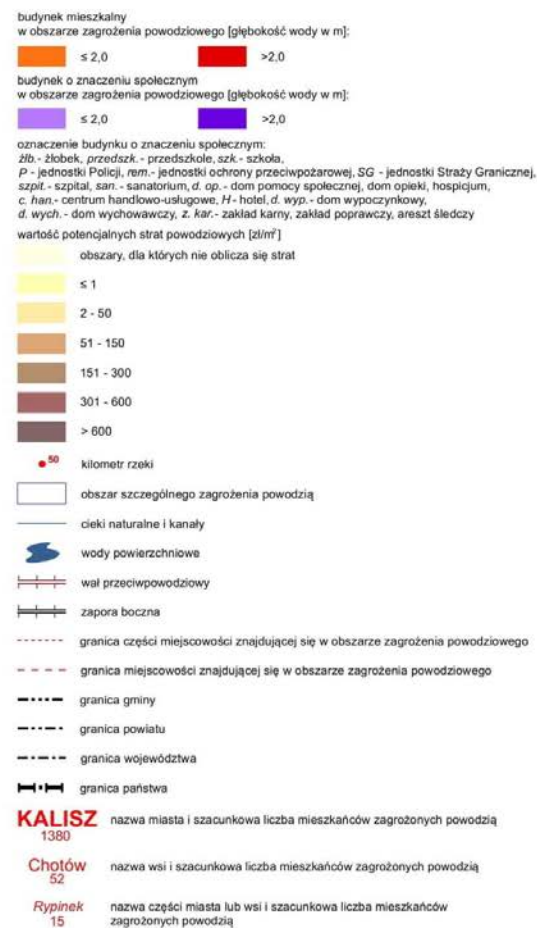

MAPA RYZYKA POWODZIOWEGO

Potencjalne negatywne skutki dla środowiska, dziedzictwa kulturowego i działalności gospodarczej

Potencjalne negatywne skutki dla życia i zdrowia ludzi oraz wartości potencjalnych strat powodziowych

Spis tabel i rysunków

<i>Tabela 1</i> Charakterystyka JCWP zlokalizowanych na terenie gminy Raciechowice.....	11
<i>Tabela 2</i> Charakterystyka JCWPd zlokalizowanych na terenie gminy Raciechowice.....	12
Tabela 3 Działania podstawowe przypisane do poszczególnych JCWP i JCWPd w IIaPGW na obszarze Gminy Raciechowice.....	12
<i>Tabela 4</i> Liczba ludności sołectw gminy Raciechowice(stan na 31.12.2023 r.).....	17
<i>Tabela 5</i> Korzystający z instalacji w % ogółu ludności.....	84
<i>Tabela 6</i> Funkcje poszczególnych miejscowości gminy Raciechowice	87
<i>Tabela 7</i> Gęstość zaludnienia poszczególnych miejscowości w 2023r.	90
<i>Rysunek 1</i> OSI regionalne - Obszary prawnie chronione.....	16
<i>Rysunek 2</i> Mapa sołectw gminy Raciechowice.....	18
<i>Rysunek 3</i> Lokalne OSI - Mieszkalnictwo	45
<i>Rysunek 4</i> Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Raciechowice	54
<i>Rysunek 5</i> Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania polityki przestrzennej w Gminie Raciechowice	62
<i>Wykres 6</i> Stan ludności oraz prognozowana liczba ludności gminy Raciechowice	72
<i>Wykres 7</i> Przyrost naturalny na 1000 ludności.....	72
<i>Wykres 8</i> Saldo migracji na 1000 ludności	73
<i>Wykres 9</i> Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku	73
<i>Wykres 10</i> Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności.....	74
<i>Wykres 11</i> Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej.....	74
<i>Wykres 12</i> Powody przyznania pomocy społecznej w 2020 r.	75
<i>Wykres 13</i> Liczba osób korzystająca z zasiłków stałych, celowych i okresowych.....	75
<i>Wykres 14</i> Struktura rodzin objętych pomocą społeczną	76
<i>Wykres 15</i> Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON ogółem.....	76
<i>Wykres 16</i> Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności.....	77
<i>Wykres 17</i> Podmioty nowo zarejestrowane i wyrejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności.....	78
<i>Wykres 18</i> Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	78
<i>Wykres 19</i> Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	79
<i>Wykres 20</i> Liczba osób bezrobotnych.....	79
<i>Wykres 21</i> Pracujący wg płci w latach 2016-2021	80
<i>Wykres 22</i> Pracujący wg płci – dane za 2022 - 2023.....	81
<i>Wykres 23</i> Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym.....	81
<i>Wykres 24</i> Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedną placówkę wychowania przedszkolnego.....	82
<i>Wykres 25</i> Współczynnik skolaryzacji netto	82
<i>Wykres 26</i> Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	83
<i>Rysunek 27</i> Formy ochrony przyrody oraz główne ciek wodne na terenie Gminy Raciechowice	84
<i>Wykres 28</i> Odpady komunalne zebrane selektywnie z gospodarstw domowych w relacji do ogółu odpadów	85
<i>Wykres 29</i> Wydatki w dziale 900 – Gospodarka komunalna i ochrona środowiska.....	86
<i>Rysunek 30</i> Główne szlaki komunikacyjne w gminie i najbliższej okolicy	87
<i>Rysunek 31</i> Zagospodarowanie terenu – stan istniejący	88

Wykres 32 Gęstość zaludnienia (ludność na 1km ²).....	90
Wykres 33 Mieszkania na 1000 mieszkańców i przeciętne powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	91
Wykres 34 Wydatki i dochody gminy	92
Wykres 35 Dochody na 1 mieszkańca	93
Wykres 36 Źródła dochodów gminy Raciechowice.....	93
Wykres 37 Źródła dochodów własnych	94
Wykres 38 Wydatki majątkowe inwestycyjne	94
Wykres 39 Wskaźniki oceny finansowej gminy Raciechowice	95